

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Ἔν οἶδα
ὄτι οὐδέν οἶδα

Σωκρατικόν

ΕΤΟΣ 24ον

ΤΕΥΧΟΣ 129

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1978

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)
Τηλέφ. 3246-837

H. P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	200
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	20
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἄτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	200
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	40
»	Αἱ βαθύτεραι ὄψεις τῆς Ζωῆς	40
»	Εἰς ἀναζητήσιν τῆς Σοφίας	60
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	80
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενσάρκωσις	100
An. Besant:	Ἡ ἀπόκρυφη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	100
Vivekananda	Κάρμα - Γιόγκα	100
Βενετοῦ - Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἄτραπὸ	40
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	40
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Α' σειρά)	220
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β' σειρά)	220
»	Ἐκπαιδεῦσι καὶ σημασία ζωῆς ἄδ. 120 δεμ.	170
»	Στὴ σιγὴ τοῦ Νοῦ	180
»	Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἀλλαγῆς	180
Ἄντ. Ἀδριανοπούλου	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	200
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	150
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματᾶριο ἐνὸς Μύστου	200
»	Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου	100
Γεώρ. Μαλιτζέζου	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	60
Κ. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 50, δεμ.	100
»	Μελετήματα ἄδ. 100, δεμ.	150
»	Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία ἄδ. 120, δεμ.	160
»	ΜΗΓΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	160
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας ἄδ. 120, δεμ.	160
»	Τὰ εἴματα τῆς Φιλοσοφίας Β!	120
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισηναμουρτι	100
»	Ὁ Ἰησοῦς	100
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	50
»	Ἐ' Ἀγνώστῳ Θεῷ»	20
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὁμιλίαι εἰς Α'	30
Πίναξ	Αἰώνιος Δεῖπνος	30
«ΙΛΙΣΟΣ». Ἐπιλογή ἐτῶν 1956 - 58 καὶ 1959 - 61, ἐκάστη χρυσῶδ.		200
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»		160
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι χαρτόδετοι 1971 - 77 ἕκαστος		150

Ἀποστέλλετε τὸ ἀντίπριμον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.
(Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμὰς 40)

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 30

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 150 Ἐξωτερ. \$ 6 Ἀεροπ. \$ 10

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητής ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 23ον ♦ Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 1978 ♦ ΤΕΥΧΟΣ 129

Εἶθε ἡ Ἀγάπη...

ΕΙΜΑΙ ΕΝΑΣ μ' ἄλους τοὺς ἀνθρώπους
καὶ οἱ ἄνθρωποι ἄλοι μαζί μου ἕνας.
Ζητῶ τὴν ἀγάπη, ὄχι τὸ μῖσος.
Ζητῶ τὴν προσφορά ὑπηρεσίας καὶ ἀρωγῆς
ὄχι νὰ θλιάψω κανέναν καὶ τίποτε.

Εἶθε ὁ πόνος νὰ ὀδηγῆ στοὺς φῶς καὶ τὴν ἀγάπη,
εἶθε ἡ ψυχὴ νὰ ἐλέγχει τὴν ἐξωθι μορφὴ,
τὴ ζωὴ καὶ τὰ πάντα,
χειραγωγώντας τὴν ἀγάπη.

Εἶθε τὸ ὄνειρο νὰ πλημμυρίσει
ὡς τὰ βάθη τῆ ζωῆ μας
καὶ μὲ τὸν κρυμμένο ἑαυτὸ νὰ τὴν ἐνώσει,
εἶθε ἡ ἀγάπη ἀπανταχοῦ ν' ἀπλώσει....

ΚΑΛΗ ΘΕΛΗΣΙΣ

Ἑκατομμύρια ἀνθρώπων πιστεύουν :

- ὅτι ὑπάρχει μεγάλο ἀπόθεμα καλωσύνης στὴν ἀνθρωπότητα.
- ὅτι ἡ ἀνθρώπινη οἰκογένεια εἶναι ἱκανὴ νὰ ζήσει μὲ εἰρήνη καὶ καλὲς σχέσεις,
- ὅτι οἱ καλὲς σχέσεις μεταξύ λαῶν καὶ ἐθνῶν εἶναι τὸ κλειδί τῆς ἐνότητος καὶ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης,
- ὅτι ἡ ἄσκηση τῆς καλῆς θελήσεως εἶναι τὸ κλειδί γιὰ τὶς καλὲς σχέσεις,
- ὅτι ἡ ἐκ τῆς καλῆς θελήσεως ἐνέργεια ἐδραίωνει τὴν εἰρήνην, δικαιοσύνην καὶ πρόοδο γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

καὶ θέλουν :

- νὰ ἐφαρμόζουν τὴν καλὴ θέληση σ' ὅλες τὶς σχέσεις, στὶς καθημερινὲς ἐργασίες των καὶ δραστηριότητες πρὸς ὅλα τὰ ἔθνη, φυλές, θρησκείες καὶ κοινωνικὲς ομάδες,
- νὰ ὑποστηρίζουν καὶ νὰ βοηθοῦν ὅσους, ἀπὸ θέσεις εὐθύνης καὶ ἐπιρροῆς, χρησιμοποιοῦν τὴν καλὴ θέληση, ἀντὶ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ,
- νὰ ἐνθαρρύνουν καὶ νὰ διαδίδουν τὴν παραδοχὴ τῆς καλῆς θελήσεως, ἐργαζόμενοι ὁ καθένας στὸν κύκλο του.

(Ἀπὸ τὸ AMERICAN THEOSOPHIST)

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μ Η Τ Ι Σ

Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας

Β' ἔκδοση, ἀναθεωρημένη, ΣΕΛΙΔΕΣ 320

Πωλεῖται δεμένον δρχ. 160

Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ

Ἀποστείλατε ταχ)κὴν ἐπιταγὴν διὰ νὰ τὸ λάβετε ταχυδρομικῶς εἰς τὴν διεύθυνσιν πού θὰ ἀναγράψετε εἰς τὴν ἐπιταγὴν.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΟΦΙΑ

Ὁ Σοφοκλῆς ἔλεγε ὅτι τὸ μέγιστον ὅλων τῶν βροτῶν (θνητῶν) εἶναι ἡ Ἀρετῆ.

Ὁ δὲ Στίλπων ὁ Μεγαρεὺς ἔλεγεν: Ἀρετὴν πόλεμος οὐ λαφυραγωγεῖ.

Ὁ Πυθαγόρας παρήγγειλε: Μὴ γεύεσθε μελανούρων (δηλ. μὴ συναναστρέφεσθε ἀνθρώπους μέλανας ἀπὸ τὴν κακοήθεια).

Ἔλεγεν ἀκόμη: Μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν (δηλ. μὴ συναλλάσσεσθε μὲ τὸν πρῶτον τυχόντα).

Κατὰ τὸν Δημόκριτον, ψυχῆς ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος.

Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος συνεβούλευε: Ταχύτερον ἐπὶ τὰς ἀτυχίας τῶν φίλων, ἢ ἐπὶ τὰς εὐτυχίας, πορεύου.

Πιττακὸς ὁ Μυτιληαῖος, ἐρωτηθεὶς τί ἄριστον, ἔφη τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν.

Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς τί ἐστὶν ἑορτή, ἔφη γαστριμαργίας ἀφορμή.

Ὁ Σοσιάδης ἐδίδασκε: Ὀμόνοιαν ἐπιδίδωκε Ἐχθρας διάλυε, ὕβριν μισεῖ. Φθόνει μηδέν. Εὐλόγει πάντας. Σεαυτὸν αἰδοῦ.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΟΦΙΑ

Ἡ ἀληθινὴ Θεοσοφία εἶναι ἀλτρουσμός. Εἶναι ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἀμοιβαία βοήθεια, καὶ ἀταλάντευτη ἀφοσίωση στὴν ἀλήθεια. Ἐὰν ποτὲ οἱ ἄνθρωποι μποροῦσαν ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι εἰς αὐτὰ καὶ μόνον εὐρίσκεται ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία, καὶ ὄχι στὸν πλοῦτο, τ' ἀποκτήματα ἢ ἄλλῃ ἐγωιστικῇ ἱκανοποίησιν, τότε τὰ σκοτεινὰ νέφη θὰ διεσκορπιζόντο καὶ μιὰ νέα ἀνθρωπότητα θὰ ἐγεννᾶτο ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἔλενα Π. Μπλαβάτσου

Ἐὰν ὁ καθένας μας εἰργάζεται σθεναρὰ καὶ ἐξακολουθητικὰ, ἕως δτου καθαρῆσι τὴν καρδιά του ἀπὸ κάθε ἴχνος δυσαρρεσκείας ἐναντίον ἄλλου προσώπου, πού νομίζει ὅτι τὸν ἔβλαψε, τότε θ' ἀνακαλύπταμε, πρὸς ἐκπληξίν μας, ὅτι ἡ Εἰρήνη βασίλευσε στὸν κόσμο.

Ἄννι Μπέζαντ

Μάθησις δὲν εἶναι συσώρευσις γνώσεων, εἶναι μία κίνησις ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ.

Κρισναμοῦρτι

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ για την ένότητα κάθε ζωής για σύμπνοια και κατανόηση

Διαμαρτυρία κατά της σκληρότητας

Ἡ λέξις «Ἀδελφότης» ἀκούγεται μὲ διαρκῶς ἀύξανόμενο ρυθμό, ἀλλὰ ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καθήκοντά μας εἶναι ἡ προσπάθεια νὰ ἐννοήσωμε τὴν πλήρη τῆς σημασίαν. Δὲν εἶναι ἕνας στατικὸς στόχος, ἀλλὰ μίαν διαρκῶς μεταβαλλομένη δύσμις, πού μπορεῖ κάλλιστα νὰ περιγραφῆι ὡς ἐσωτερικὴ ἐτοιμότης ἐνότητος καὶ ἀγάπης, ἐκδηλουμένη διὰ μέσου ἕλων τῶν μορφῶν τῆς ζωῆς. Τὸ δεύτερο μέρος τοῦ καθήκοντός μας εἶναι ἡ προσπάθεια ἐπεκτάσεως τῶν ὁρίων τῆς ἀδελφότητος, ὥστε νὰ περιλάβει ὅλα τὰ βασίλεια τῆς φύσεως.

Ἡ θεωρία τῆς μετενσαρκώσεως μᾶς διδάσκει, ὅτι κάθε θρησκεία βοηθεῖ νὰ πλησιάσωμε πρὸς κοντὰ στὸν Θεό: γεννηθήκαμε σ' ἕναν ὀρισμένο τόπο καὶ μᾶς δόθηκαν εὐκαιρίες. Τὸ Κάρμα δὲν εἶναι νόμος ἀνταποδόσεως, ἀλλὰ νόμος εὐκαιρίας. Μιὰ ἀπὸ τὶς εὐκαιρίες, πού βρίσκονται μπροστὰ στὸ ἄτομο καὶ συνεπῶς στὴν ἀνθρωπότητα ὡς σύνολον, εἶναι ἡ σταδιακὴ ἀποκατάστασις τῶν ἀρθῶν σχέσεων μὲ τὰ ἄλλα βασίλεια τῆς φύσεως. Τὸ πλησιέστερο σὲ μᾶς βασίλειο εἶναι τὸ βασίλειο τῶν ζώων, καὶ παλὺ λίγοι θὰ διαφωνήσωσι μὲ τὴν ἄποψη, ὅτι ἡ σχέσις μας μὲ αὐτὸ πρέπει νὰ μετατραπῆι ἀπὸ ἐκμετάλλευσιν καὶ ἀμέλεια, σὲ προστασίαν καὶ βοήθειαν, γιὰ τὴν ἐξέλιξίν του.

Ὡς μορφή τροφῆς, τὰ ζῶα εἶναι ἐξ ἴσου μὴ ἀναγκαῖα, ὅσο καὶ ἀντιοικονομικά. Ἡ αὐξανόμενη ἐκτροφή τους σὲ συνθήκες «φάρμας-ἐργοστασίου», πού ἀπαιτεῖ μεγάλες εἰσαγωγὰς στανού στὶς χώρες ὅπου ἐφαρμόζονται τέτοιες ἐκτροφές, εἶναι μιὰ συνεχῆς μορφή ἀσταθείας στὶς οἰκονομίας τους, πού κηλιδώνει τὸν πολιτισμὸν τους. Ἡ παρουσία στὶς δυτικὰς χώρες ἑκατοντάδων χιλιάδων, ἂν ὄχι ἑκατομμυρίων, ἀνθρώπων πού δὲν τρῶνε οὔτε κρέας οὔτε ψάρι, καὶ τῶν ἀποίων ἢ ὑγείαν καὶ ἢ ἐνεργητικότην εἶναι φανερὸν σὲ ὅλους, εἶναι ἢ πρὸς βέβαιαν ἀπόδειξις τοῦ ὅτι αὕτη ἡ κατάστασις μπορεῖ νὰ ἐπανορθωθῆι χωρὶς δυσκολία. Σ' αὕτη τὴ σφαῖρα, ὁ καθένας μπορεῖ νὰ λάβει θετικὴν θέσιν πρὸς τὴν ἀντικατάστασιν μιᾶς ἐσφαλμένης ἀπὸ μίαν σωστὴν σχέσιν. Ἄν ἀγαπᾶτε τὰ ζῶα, μὴν τὰ τρώτε.

Κατ' ἀναλογία, μπορεῖ νὰ λεχθῆι: μὴ φοράτε τὸ δέριμα τους. Ἡ ἀνθρωπότης ἔχει μᾶθει πῶς νὰ κάνει πάρα πολὺ καλὰς φάμπρικας γιὰ τὸν ρουχισμὸν τῆς. Ἐχει μᾶθει πῶς ν' ἀπομιμῆται τὶς γού-

νες του ζωικού βασιλείου, καθώς επίσης πώς να κατασκευάζει νήματα, που έχουν δοκιμαστεί από γυναίκες και άνδρες σε κρύα και αφιλόξενα κλίματα. Είναι συνεπώς, έντελώς άχρηστο να παγιδεύεις, να σκοτώνεις ή να μεγαλώνεις με σκοπό να την φονεύσεις, μια άλλη ύπαρξη, για να πάρεις το δέρμα της.

Στην ιατρική πιστεύεται από πολλούς, ότι οι πειραματισμοί πάνω σε ζώα είναι απαραίτητοι για την αποτελεσματική θεραπευτική αγωγή των ανθρώπινων ασθενειών. Από τότε όμως, που άνεκαλύφθη, ότι ακριβής εργαστηριακή έρευνα μπορεί επίσης να διεξαχθεί με άλλες και πιο ανθρώπινες μεθόδους, πρέπει να ένθαρρυνθεί ή έρευνα που δέν περιλαμβάνει την χρησιμοποίηση ζώων ζώων. Η καλή υγεία δέν εξαρτάται από την ανάπτυξη των φαρμάκων, αλλά από ένα πιο φυσικό τρόπο ζωής.

Είναι γνωστόν, ότι οι βιομηχανίες καλλυντικών σ' όλον τον κόσμο χρησιμοποιούν διαρκώς ζώα σε σκληρά πειράματα. Αυτό που χρειάζεται τώρα, είναι να εξελιχθούν τα πειραματικά υλικά για τις ανάγκες αυτής της βιομηχανίας, ούτως ώστε να αντικαταστήση όλα τα πειράματα πάνω σε ζώα ζώα. Κανένα ζώο δέν πρέπει να θυσιάζεται για την ανθρώπινη ματαιότητα.

Άλλο πεδίο όπου πρέπει να ένθαρρυνθεί ή πρόοδος είναι η αντικατάστασις στα εργαστήρια της ανατομίας των σκοτωμένων ζώων, με την χρήση πλαστικών μοντέλων, που είναι έξ' ἴσου διδακτικά, περισσότερο υγιεινά και απείρως πιο ήθικά.

Φαίνεται περίεργο, ότι σε μια εποχή, κατά την οποία το ανθρώπινο γένος προσπαθεί να περιστείλει τους αριθμούς του, μειώνοντας το μέγεθος των οικογενειών του, δίδεται τόσο λίγη προσοχή στην έλεγχομένη άνατροφή οικιακών ζώων. Δέν πρέπει να υπάρχει ένα τυχαίο, αφρόντιστο ή άρρωστο ζώο, όπουδήποτε στον κόσμο, και ο τρόπος για να το έπιτύχουμε αυτό, είναι να προλαμβάνομε τα μη έπιθυμητά μικρά με την στείρωση και με την κατάλληλη φροντίδα.

Ένα από τα πιο έγκάρδια έπιτεύγματα των τελευταίων έτών είναι ή έκτενης μελέτη της οικολογίας, που περιλαμβάνει τις σωστές σχέσεις των ζώων στον τόπο τους, με το φυτικό βασίλειο και το κλίμα της περιοχής τους.

Η Μία Ζωή διαπερνάει κάθε όν. Ίσως είναι δύσκολο το να αναγνωρίσουμε την αδελφότητα ΚΑΘΕ ΖΩΗΣ, όμως αυτή ή άναγνώριση περιορίζεται μόνο στην έκταση που έμεις διαλέγομε. Έπεκτείνοντας την αδελφότητα σε όλα τα άλλα βασίλεια, δέν προσφέρομε παρά όφελος στον έαυτό μας. Είναι ένα από τα σκαλοπάτια, που μάς οδηγούν προς τα έμπρός και ύψηλότερα, προς το Φώς.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

ΟΤΑΝ ΕΥΠΝΗΣΟΥΝ ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΜΑΣ

(Συνειδησιακός διάλογος)

- Μιά φωνή : "Όταν τὰ πουλιά ξυπνοῦν καὶ λύνονται ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς φωλιάς τους,
- "Άλλη φωνή : "Όταν οἱ κορυβαλλοὶ ἀνάθουν μὲ τὸ τραγούδι τους τὸ φῶς τοῦ πρωينوῦ μας,
- "Άλλη φωνή : "Όταν οἱ κορυφογραμμὲς φοροῦνε τὴν πορφύρα τους,
- "Άλλη φωνή : Σημαίνοντας τὴν καμπάνα τοῦ ἡλιοῦ ποῦ ἔρχεται καλπάζοντας πάνω στὸ φλογερό του τὸ ἄρμα.
- "Άλλη φωνή : καὶ λάμπουν τὰ πέταλα τῶν ἀλόγων του καθὼς ἀμιλλῶνται στὸ τρέξιμό τους τὸ οὐράνιο,
- "Άλλη φωνή : Τότε λύνονται καὶ οἱ δικές μας ἀγκαλιές καὶ παρατοῦμε τὴν κλίνη μας καὶ βγαίνουμε στὴν ἐργασία τῆς ἡμέρας. Τότε ἀνοίγεται καὶ τοῦ κούκου τὸ λάλημα καὶ τοῦ ἔποπα ἢ χρυσὴ ἐρωτική του πρόσκληση,
- Φωνὴ τοῦ βάθους : Τότε φαίνονται τὰ φύλλα τὰ φουντωμένα νὰ κρύβουν φωλιές μὲ τοῦ πρασίνου φωτός τους τὸ μαγνήτη,
- "Άλλη φωνή : Γιὰ νὰ βγαίνουν τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα ζῶα,
- "Άλλη φωνή : φωνάζοντας εὐχαριστημένα γιατί πηγαίνουν στὴν τρυφερή τους τὴν τροφή,
- "Άλλη φωνή : Τότε τὰ πέλαγα σπέρνονται μὲ ταξίδια, τ' ἄλογα μέσα στὴ φάνη τους χτυποῦν
- "Άλλη φωνή : τὶς ἀνυπόμονες ὀπλές τους ἀκούγοντας νὰ σημαίνουν γι' αὐτὰ τὰ τρυφερὰ λιβάδια,
- "Άλλη φωνή : Κι' ἐμεῖς δενόμαστε στὸ ἄρμα τῆς ἡμέρας καὶ γυρίζουμε τὸν τροχὸ τῆς ἱερῆς μας ἐργασίας.

“Αλλη φωνή : Τῆς Κλεοπάτρας ἡ μνήμη δλόκληρη ἦταν ὁ
 Ἄντωνιος
 καὶ στη δική μου μνήμη κυριαρχοῦσες ἐσύ.
 Ἄκουω τῆ φωνή σου ἀπὸ κάθε φωνῆ.
 Προφέρω τ’ ὄνομα σου καὶ γίνονται ὄλα φῶς.
 Φανταζομαι τὰ μάτια σου καὶ φωτίζονται
 οἱ δρόμοι.
 Ὅλες οἱ μέρες τῆς δημιουργίας ἐνθουσιαζοῦν
 τὸ στήθος μου.
 Μόνον ὅταν σ’ αγαπῶ,
 τότε αἰσθανομαι πραγματικὰ τὸν ἥλιο.

Μιά φωνή : Ὅταν ὄλες οἱ καμπάνες γίνονται κανόνια
 γιὰ τὸν πόλεμο, κι’ ὄλα τὰ καμπαναριά
 ἀπὸ τοὺς κατοίκους
 τίς καμπάνες τους ἀδειάζουν,

“Αλλη φωνή : Ὅταν καίγονται οἱ λατρεῖες τῶν θεῶν,

“Αλλη φωνή : Ὅταν ὄλες οἱ σημαῖες καὶ π’ ἄλλα σύμβολα
 γίνουν στάχτη,

“Αλλη φωνή : Ὅταν ἐρειπωθοῦν καπνίζοντας
 ὄλα τὰ δόγματα χωρὶς νὰ ἔχουμε
 τὴν ἀνάγκη τῶν παρακλήσεων
 καὶ δὲν προσκυνοῦμε τ’ ἀγάλματα καὶ τίς
 εἰκόνες,

“Αλλη φωνή : Τότε θὰ καταργηθοῦνε τὰ σύνορα
 καὶ οἱ συνοφρυωμένες ρυτίδες τῶν ἀνδριαντων.

“Αλλη φωνή : Τότε θ’ ἀκούσουμε τὸν ἀνεμο σὰν ἀδερφοῦ μας
 νὰ εἰσχωρεῖ στὴν πιὸ βαθιὰν ἀγκαλία τῶν
 πεύκων,

“Αλλη φωνή : Τότε θὰ ἔχουν ὄλα τὰ ὄπλα καταστραφεῖ

“Αλλη φωνή : Τότε θὰ καλλιεργοῦμε τὸ βαθὺ σταρι καὶ τὸ
 καλάμποκι.

“Αλλη φωνή : Τότε θὰ νιώθουμε τίς μικρὲς ἀκρογιαλιές
 τίς δαντελωμένες μεσα στὸν ἀφρο τους
 πῶς εἶναι ἓνα μέρος τοῦ Σύμπαντος κι’ αὐτὸ
 τὸ κλωνάρι τοῦ δέντρου
 κι’ αὐτὸ τὸ ταπεινὸ φυτὸ πῶς εἶναι ἓνα
 κομμάτι τελειο τοῦ Σύμπαντος.

“Αλλη φωνή : Πότε θὰ χορεψομε ὄλοι μαζὶ σὰν ἀδερφοί;

Φωνή τοῦ βάθους : Χωρὶς τὴ μανία τοῦ κέρδους.

“Αλλη φωνή τοῦ βάθους : Χωρὶς τὴν ἀδυναμία τοῦ φόβου.

“Αλλη φωνή τοῦ βάθους : Χωρὶς τὰ καθημερινὰ μας τὰ φαντάσματα.

“Αλλη φωνή τοῦ βάθους : Χωρὶς τὴ λατρεία τῆς ἡδονῆς.

“Αλλη φωνή τοῦ βάθους : Λυτρωμένοι τότε ὄλοι μας σκυμμένοι
 μόνον στὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν ἀγάπη,

θά διώξουμε, θά διώξουμε, θ' αφήσουμε για πάντα
 νά μὴν αφήνουνε τὰ φαντάσματα τοῦ χρήματος
 καὶ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τότε
 οἱ κόσμοι ὄλοι θά 'ναὶ κῆποι τοῦ θεοῦ δικοὶ μας,
 ἔτοιμοι νά μᾶς ὑποδεχθοῦνε ὅταν ξυπνοῦνε
 σιγὰ - σιγὰ
 μὲ τὴν ἐπιμονή καὶ τὴν ὑπομονή μας
 τῆ δική μας ἐπίγεια
 τὰ φτερά μας, τὰ μαγικά μας τὰ φτερά
 γιὰ νά κατοικοῦμε τὶς ἀπέραντες
 τὶς ἐπικράτειες τῶν Κόσμων.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Α' Τόμος δρχ. 120

Β' » » 120

ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Δρχ. 100

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΑΞΗ

Πενταετές πρόγραμμα της ΟΥΝΕΣΚΟ 1978 - 1982

Η ΟΥΤΟΠΙΑ άπετέλεσε από τα πιο παλαιά χρόνια το όνειρο ενός ιδανικού κόσμου, όπου θα έβασίλευε η ειρήνη, η δικαιοσύνη και η ευημερία. Σχήματα ουτοπικά και ιδεαλιστικές μορφές διακυβερνήσεως και πνευματικής ανάπτυξεως άπετέλεσαν τα παιχνιδίσματα του ανθρώπινου νου στη διαδρομή των αιώων. Άλλά οι Ουτοπίες αυτές είναι τόσο μακριά από τις δυνατότητες, ώστε το πλείστον έξ αυτών στερούνται τελείως πρακτικής αξίας. Ωστόσο υπάρχουν ώρισμένες άμεσες δυνατότητες και στόχοι δυνάμενοι να επιτευχθούν, φθάνει να ύπάρξη από μέρους της ανθρωπότητας κάποια καλή θέλησις και ύπομονή.

Σήμερα είναι προφανές ότι θρυσκόμαστε στο κατώφλι μιάς νέας οικονομικής και κοινωνικής νέας παγκοσμίου τάξεως. Αύτη θα είναι μία λογική έκβασις ενός κόσμου ό όποιος πέρασε μέσα από την καταστροφική κρίση δύο παγκοσμίων πολέμων και παρίσταται μάρτυς του τέλους της άποικιακής κυριαρχίας. Οι λαοί του αναπτυσσάμενου κόσμου ζητούν —και σωστά— το δικαίωμα της αυτόδιαθέσεως, της πολιτιστικής ταυτότητος, της ευημερίας, μερίδιο στην πλανητική περιουσία, δικαίωμα άξιοπρεπείας και ανθρώπινα δικαιώματα. Το σοβαρότερο πρόβλημα της έποχής μας είναι πώς αυτές οι ανάγκες θ' αντιμετωπισθούν. Η αντιμετώπισις των άμέσων άναγκών θα είναι το έπόμενο βήμα προς την καινούργια παγκόσμια τάξη.

Έχοντας αυτόν τον σκοπό κατά νουν, η ΟΥΝΕΣΚΟ (Έκπαιδευτικός, Έπιστημονικός και Μαρφωτικός Όργανισμός των Ένωμένων Έθνών), συνέλαβε ένα σχέδιο 1978—1982 και κατέστρωσε πρόγραμμα δράσεως.

Τό σχέδιο έδράζεται στο γεγονός ότι ύπάρχει μία διαρκώς αύξουσα διεθνής άλληλο-έξάρτησις. Τα προβλήματα πρέπει να αντιμετωπίζονται και έπιλύονται έπί γηϊνης καθολικότητας. Το σχέδιο περιλαμβάνει κεφάλαια για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πιο πλατειά έννοια. Διότι κρίνεται παράλογο να χορηγή κανείς έλευθερίες σε μία ομάδα ανθρώπων που είναι πολύ φτωχοί για να τις άπαλαύσουν, όπως και τό να έπιτυγχάνη ύλικές βελτιώσεις εν μέσω άμαθείας. Βεβαίως, όμως, τα σχετιζόμενα με την ανθρώπινη άξιοπρέπεια δικαιώματα έχουν —και πρέπει να έχουν— προτεραιότητα. Σχετικώς, η στατιστική είναι προκλητική. Οι παραβιάσεις κυμαίνονται από τα βασανιστήρια έως την ύπουλη ύπονόμηση της πνευματικής ταυτότητος του άτομου. Η ΟΥΝΕΣΚΟ θα παρακολουθή και θα καταγγέλλη τις παραβιάσεις. Θα καταπολεμά ιδιαι-

τέρως τις φυλετικές, εθνικές, γλωσσικές ή μορφωτικές διακρίσεις. "Όπως ιδιαίτέρως θα καταπολεμᾶ τις εἰς βάρος τῶν γυναικῶν διακρίσεις, θα ὑπερασπίζεται τὰ δικαιώματα τῶν προσφύγων καὶ τῶν μελῶν ἀπαλευθερωτικῶν κινήματων καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στὴ μόρφωση.

Η ΕΙΡΗΝΗ δὲν συνίσταται ἀπλῶς στὴν ἀπουσία ἐνόπλων συγκρούσεων, ἀλλὰ προϋποθέτει μιὰ διαδικασίᾳ προόδου, δικαιοσύνης καὶ σεβασμοῦ μεταξὺ τῶν λαῶν γιὰ τὴν διασφάλιση τοῦ διεθνoῦς οικοδομήματος, εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος λαὸς δικαιούται νὰ ἔχη τὴν θέση του. Ἡ σκανδαλώδης ἀσωτεία τῶν παγκοσμίων πόρων καὶ ἐνεργειῶν γιὰ ὄπλα εἶναι τὸ πλέον πιεστικὸ καὶ δύσκολο πρόβλημα τῆς ἀνθρωπότητος. "Όσα ὁ κόσμος ἰσπανᾶ γιὰ ἐξαπλισμοὺς ἐπὶ μία ἡμέρα, ἰσοῦνται μὲ τὴ χρηματοδότηση τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. Αὐτὸς ὁ Μορφωτικὸς Ὁργανισμὸς θα ἔπρεπε νὰ ἐνισχύεται πολὺ περισσότερο, διότι, ἐνῶ δὲν ἀναμιγνύεται σὲ πολιτικὰ θέματα καὶ δὲν ἐπιδιώκει ἄμεσα τὴν στερέωση τῆς εἰρήνης, στὸ βάθος γι' αὐτὴν ἐργάζεται, ἀφοῦ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων καὶ «στὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων οἰκοδομεῖται πρωτίστως ἡ εἰρήνη».

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ἔχει στὶς ἡμέρες μας λάβει πολιτικὲς διαστάσεις. Ὑπάρχει μιὰ μεγάλη δυσαναλογία ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνικῆς γνώσεως μεταξὺ ἀνεπτυγμένων καὶ ἀναπτυσσομένων χωρῶν. Τὰ βιομηχανικὰ ἔθνη διαθέτουν τὰ 90 τοὶς ἑκατὸν τῶν ἐπιστημῶν καὶ μηχανικῶν ὅλου τοῦ κόσμου. "Ένα ἀπὸ τὰ κυριώτερα προβλήματα εἶναι πῶς θα μεταφερθῆ ἡ τεχνολογία στὶς ἀναπτυσσόμενες χώρες, χωρὶς νὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖ καὶ τὰ σχετικὰ προβλήματα (ὅπως ἡ ρύπανσις καὶ οἱ κίνδυνοι τῆς ὑγείας).

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ πρέπει νὰ γίνῃ θεραπευτικὴ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὄχι δυνάστις. Ὁ ἔσχατος σκοπὸς τῆς ἀναπτύξεως τῆς οικονομίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἐκπλήρωσις, ὄχι ἡ ὕλικὴ εὐημερία μόνον. Ἡ ἀπόφασις γιὰ τὴν συνεργασίᾳ τῆς παγκοσμίου κοινότητος πρὸς ἐγκατάστασιν νέας οἰκονομικῆς τάξεως εἶναι ἓνα ὀρόσημον τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Ἡ ΟΥΝΕΣΚΟ ἔχει σκοπὸ νὰ ἐργασθῆ γι' αὐτὴ τὴ νέα οἰκονομικὴ τάξη, ταυτόχρονα καὶ γιὰ τὴν ἀνοδο τῶν πνευματικῶν ἀξιών. Θέλει ν' ἀποβῆ ἓνα κέντρον ἠθικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς ἀκτινοβολίας, προχωρώντας πέραν τῶν τεχνολογικῶν ἐπιτευγμάτων καὶ ἀντιμετωπίζοντας ὅλα τὰ προβλήματα μὲ τὸ κριτήριον τῆς ἀνθρωπιστικῆς σημασίας. Διότι ἡ ἀληθῆς αἰτία γιὰ τὴν διατάραξη τῆς παγκόσμιας ἰσορροπίας πηγάζει ὅσον ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ κρίση, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν κρίση τῶν ἀξιών.

Η ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ ΠΑΛΙ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΥΣΠΙΣΤΟΙ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ — (Ιδιαίτερα Ὑπηρ.). Μία τελευταία ἀνακοίνωση τῆς ἀνθρωπολογικῆς ἐθνικῆς ἐταιρείας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τοποθετεῖ — σύμφωνα μὲ τὶς τελευταῖες ἔρευνες — πρὶν τέσσερα ἑκατομμύρια χρόνια τῇ «στιγμῇ» ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νὰ προβάλλει ἀπὸ τὸ «προανθρώπινο» βιολογικὸ τοῦ περιβάλλον καὶ νὰ προχωρεῖ πρὸς τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασής του. Αὐτὴ ἢ «μακρὰ πορεία» τοῦ «Χόμο Σάπιενς» κράτησε ἑκατομμύρια χρόνια καὶ ὀλοκληρώθηκε μόλις πρὶν 200—300.000 χρόνια περίπου. Ὅπως ἀναφέρει ὁ σὲρ Ἐδτουαρντ Ταίηλορ στὸν ὀρισμὸ τοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἐγένε ἀνθρώπος, ὅταν ξεφεύγοντας ἀπὸ τὴν κατάσταση «πιθήκου» μπόρεσε νὰ μεταδώσει — μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μυαλοῦ του — «γνώση, πίστη, νόμο καὶ συνήθειες» στὸς ἀπογόνους

του καὶ τοὺς γείτονές του μὲ τὴ διδασκαλία καὶ νὰ ἀποκτήσει ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπὸ τοὺς προγόνους του καὶ τοὺς γείτονές του μὲ τὴ μάθηση.

Ἔτσι, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος «ἔγινε ἄνθρωπος» μὲ τὴν ἔννοια ποὺ τὸν ξέρουμε σήμερα. Ὅμως τὸ ἐρώτημα ποὺ ἀπασχολεῖ ἔχει πιά τοὺς βιολόγους καὶ τοὺς ὀρθολογιστὲς ἀνθρωπολόγους ποὺ σκύδουν πάνω στὰ «ἔγνη» τῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ διατυπώσουν τὶς θεωρίες καὶ τὰ συμπεράσματά τους, ἀλλὰ τὸν «ἄνθρωπο» γενικώτερα, εἶναι πανάρχαιο καὶ πάντα ἐπίκαιρο καὶ συναρπαστικὸ: Ποιὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος; Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται; Ποῦ πηγαίνει; Τὸ τρίπτυχο αὐτὸ ἐρώτημα βασανίζει, βασανίζει καὶ θὰ βασανίζει τὸν ἄνθρωπο, ποὺ ἀναζητεῖ τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν «ζωή» του.

Ἐτὸ πεπρωμένο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀναζήτηση τῆς ρίζας

του», λέει ένας διάσημος έρευνητής, ο κ. Μάρκ Σάδερλαντ. Και δέν αναφέρεται μόνο στον άνθρωπο τής γής, αλλά και στους «άνθρώπους» των άλλων πλανητών. Η βεβαιότης τής ύπαρξης και άλλων «ανθρώπων» σέ άλλους πλανήτες κερδίζει συνεχώς έδαφος, καθώς ενισχύεται από τή γνώση, ότι υπάρχουν στο άγνωστο σύμπαν 10 άδελφοί πλανήτες τής γής και μονάχα στον δικό μας γαλαξία υπάρχουν τουλάχιστον δέκα και δεκαπέντε έκατομμύρια πλανήτες, λίγο — πολύ όμοιοι με τον δικό μας.

ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟ ΕΝΑ «ΦΥΣΙΚΟ ΣΩΜΑ»

Στον πρόλογο ενός τελευταίου βιβλίου που έκδόθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και είναι γραμμένο από ένα Γάλλο έρευνητή, τον Πιέρ Νουβίλ, τίθεται τó έρώτημα: «Ποιός είναι, λοιπόν αυτός ο άνθρωπος, που ζει επάνω στον πλανήτη μας;» Και όχι σαν απάντηση στο έρώτημα, αλλά σαν μιá «θεωρία», ó συγγραφέας συνεχίζει: «Σήμερα, στα πλαίσια πάντα τής φτωχής μας σύγχρονης γνώσης, κατέχουμε τουλάχιστον τήν έπιστημονική βεβαιότητα πώς ó άνθρωπος δέν περιορίζεται στις φυσικές διαστάσεις του, που ήδη γνωρίζουμε. Δέν είναι μόνο ένα φυσικό σώμα. Είναι επίσης, ένα πνεύμα και μιá ψυχή. Φαίνεται πώς πέρα από τά δεσποτικά όρια του χώρου και του χρόνου, ó άνθρωπος επέκτείνεται σ' ένα σύμπαν άλλοιότιχο, που δέν έχει καμμιά σχέση μ' αυτό, που

έννοούμε συνήθως, όταν λέμε σύμπαν».

Η τοποθέτηση αυτή, που υιοθετείται από μιá σεβαστή πλειάδα έπιστημόνων στη Δύση και τήν Ανατολή, οδηγεί μοιραία στην έπιστήμη τής ψυχής. Και χωρίς δισταγμό, οι έρευνητές αυτού του μυστηριώδους αλλά τόσο πραγματικού χώρου, επιχειρούν νά εισχωρήσουν στην έσωτερη ζωή του ανθρώπου, στα πιο κρυφά συναισθήματα, στις διαισθήσεις, στο ύποσυνείδητο, σ' εκείνον τον «άλλο κόσμο», που προκαλεί τó δέος. Και ένα άλλο έρώτημα που προβάλλει μέσα από τις έρευνες, από τά φαινόμενα και τις «άποδείξεις», είναι αυτό: «Ποιοι ήμασταν πριν γεννηθούμε με τή σημερινή μορφή μας;». Ο Πιέρ Νουβίλ γράφει:

«Αιώνες τώρα οι ταοϊστές δάσκαλοι ρωτούν τους μαθητές τους «ποιοί ήταν τó πρόσωπό σου προτού γεννηθούν ó πατέρα και ή μητέρα σου;». Ο μαθητής πρέπει νά καταλάβει πώς τó πρόσωπο αυτό είναι τó ίδιο με τó σημερινό. Δέν χρειάζεται νά γίνει «άθάνατο». Τό αιώνιο είναι ταυτόχρονα μονάδα και πλειάδα, είναι τó Έγώ και τó Άλλο συγχρόνως: δηλαδή ή υπέρτατη σταθερότητα που δημιουργεί τά πάντα χωρίς νά ένεργεί. Έτσι δημιουργείται ή θεωρία των διαδοχικών ζωών».

Γιά τή θεωρία αυτή έχουν γραφτεί πάρα πολλά και είναι χαρακτηριστικό ότι τά «τεκμήρια» που εμφανίζονται και που προέρχονται από έπιστημονικά πειράματα, πολλές φορές είναι

ἀπόλυτα ξεκαθαρισμένα. Στὸ διβλίο του «Οἱ διαδοχικὲς ζωές» ὁ Ντέ Ροσά παραθέτει τέτοια παραδείγματα ἀνθρώπων πού «ξανάζησαν» καὶ μπόρεσαν νὰ δώσουν μὲ ἐκπληκτικὲς λεπτομέρειες στοιχεῖα γιὰ τόπους πού ποτέ δὲν εἶχαν ἐπισκεφθεῖ στὴν τωρινὴ ζωὴ τους, γιὰ ἀνθρώπους πού δὲν γνώρισαν ποτέ, μίλησαν γλώσσες, πού δὲν εἶχαν ποτέ τους μάθει, ἔδειξαν ιδιότητες καὶ ικανότητες πού ποτέ τους δὲν εἶχαν.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ «ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΩΣΕΩΝ»

Συμβαίνει συχνὰ — σὲ πάρα πολλοὺς ἀνθρώπους — νὰ ἔχουν τὴν αἴσθηση, ὅτι σ' ἓναν συγκεκριμένο χῶρο, κάποια συγκεκριμένη πράξη «τοὺς ἔχει ξανασυμβεῖ». Ἕνας ἄνθρωπος θρῖσκαται σὲ μιὰ ξένη πόλη καὶ χωρὶς νὰ ἔχει γνώσεις γιὰ αὐτὴ τὴν πόλη ἀπὸ καμμιὰ ἄλλη πηγὴ πληροφοριῶν, νοιώθει σάν νὰ «ἔχει ξαναπάει» σ' αὐτὸ τὸ μέρος, μπορεῖ καὶ προσανατολίζεται μὲ εὐκολία, ἀναγνωρίζει κτίρια, δρόμους, κάποτε καὶ ἀνθρώπινες φυσιογνωμίες. Κάποιος ἄλλος ἄνθρωπος ἀνακαλύπτει ξαφνικά ὅτι λέει λέξεις καὶ φράσεις, πού εἶναι σίγουρος ὅτι τὶς ἔχει ξαναπεῖ κάτω ἀπὸ τὶς ἴδιες περιπτώσεις, ἢ παρόμοιες συνθήκες καὶ περιστάσεις.

Αὐτὸ τὸ φαινόμενο εἶναι στίς περισσότερες περιπτώσεις ἀστραπιαῖο. Καὶ ὁ ἄνθρωπος πού «ζεῖ» τὸ περιστατικό, τὸ ξεχνάει πολὺ γρήγορα, δὲν ἐπηρεάζεται καὶ ἀπὸ αὐτό. Ἀλλὰ ὑπάρχουν ἄν-

θρωποι πού μετὰ ἀπὸ ἓνα δυνατό σοκ, μιὰ ἀρρώστια, ἓνα ατύχημα, ἀρχίζουν νὰ μιλοῦν σὲ μιὰ γλώσσα πού τοὺς εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστη, εἶναι σὲ θέση νὰ κάνουν πράγματα, πού ὡς τότε δὲν μπορούσαν, λύνουν μαθηματικὰ προβλήματα, ἐνῶ δὲν ἔχουν ἰδέα ἀπὸ μαθηματικά, ξέρουν νὰ ζωγραφίζουν χωρὶς ὡς τότε νὰ ἔχουν πιᾶσει πινέλα ζωγραφικῆς στὰ χέρια τους, παίζουν μουσικὰ ὄργανα χωρὶς νὰ ἔχουν μάθει ποτέ μουσική. Καὶ ἂς μὴ λησμονοῦμε καὶ τὰ «παιδιὰ θαύματα» πού μόλις ἀποκτήσουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐκφράζονται φανερώνουν γνώσεις πού δὲν συμβιβάζονται μὲ τὴ φυσικὴ ἐξέλιξή τους.

Πῶς λειτουργεῖ ὁ ἐγκέφαλος σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις; Εἶναι μὴπως μόνο «ἐγκεφαλικὴ» ἡ διαδικασία πού ὀργανώνει αὐτὰ τὰ ἐκπληκτικὰ φαινόμενα; Ὁ καθηγητὴς Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν στὸ Ἰνστιτοῦτο Προχωρημένων Μελετῶν τοῦ Πρίνστον στὴ Νέα Ἰερσέη, γράφει ὅτι τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ εἶναι μαζὶ «κατάρτα καὶ δόξα» καὶ ἀναφέρει ὅτι οἱ ἐπιστήμονες διχάζονται ὡς πρὸς τὸ ἂν ὁ ἐγκέφαλος εἶναι πραγματικὰ «ἐγκέφαλος» τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἂν καὶ αὐτὸς ὑπακούει σὲ μιὰ «ἄλλη δύναμη» πού τοποθετεῖται στὸ χῶρο τῆς «αἰωνιότητος» τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, πού ἔρχεται καὶ ξανάρχεται διαδοχικὰ ἀπὸ σῶμα σὲ σῶμα γιὰ νὰ ἐπηρεάσει τὸν ἐκάστοτε «ὄλικό» ἐγκέφαλο.

Στὸ Θεῖο, οἱ σοφοὶ διδάσκουν τοὺς μαθητὲς τους ὅτι ὁ ἄνθρω-

πος αποτελεί τὸ σύνολο διαφορῶν ἐνώσεων πού τίς δημιουργοῦν τὸ σῶμα, ἢ ἀντίληψη, οἱ ἐντυπώσεις, ἢ γνώση, ἢ συνείδηση, ἢ εὐφυΐα κλπ. Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεία, λέγε, δὲν εἴμαστε σίγουροι ὅτι δὲν ἀποτελοῦν ἕνα ἄλφα σύνολο ὑπαρξῆς πού ἔζησε στὸν περασμένο καιρὸ καὶ τῆς ὁποίας ἕνα συγκεκριμένο ἄτομο τοῦ ΣΗΜΕΡΑ εἶναι μετενσάρκωση. Αὐτὴ εἶναι χοντρικὰ ἢ ἀρχὴ πού πάνω της στηρίζεται ἢ θεωρία τῆς μετενσαρκώσεως τῶν Βουδιστῶν. Ἡ δραστηριότητα τῶν στοιχείων πού ἀποτελοῦν τὸ σύνολό μας, ὅπως κάθε φυσικὴ ἢ πνευματικὴ δραστηριότητα, παράγει δυνάμεις, πού διαδέχονται μὲ ἀκτινοβολίες καὶ οἱ ὁπείες ὄταν συναντήσουν εὐνοϊκὲς συνθήκες καὶ δεκτικὰ σύνολα (πρόσωπο) τὰ ἐντελῶς φυσικά, ἐνσωματώνονται σ' αὐτὰ τὰ σύνολα καὶ ἀκολουθοῦν τὴ ζωὴ τους.

«Μποροῦμε νὰ ποῦμε —γράφει ὁ καθηγητὴς Τζήρτζ— ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ζῶα ἡμιτελῆ, πού προσπαθοῦν νὰ φτάσουν στὴν τελειώσή τους μὲ τὸν πολιτισμό. Ἡ εὐελιξία καὶ πλαστικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει παρατηρηθεῖ ἐπανειλημμένα. Ὅμως αὐτὸ πού ἔχει ἀκόμη μεγαλύτερη σημασία, εἶναι ἢ ἀπόλυτη ἐξάρτησή του ἀπὸ ἕνα συγκεκριμένο εἶδος μάθησης: τὴ διαμόρφωση καὶ κατανόηση καὶ χρησιμοποίησις συγκεκριμένων συστημάτων μεταδόσεως ἐννοιολογῶν συμβόλων. Ὁ ἄνθρωπος χιτίζει φράγματα ἢ σπία, βρίσκει τροφή, ὀργανώνεται σὲ κοινωνικὰ σύνολα ἢ ζευγαρώνει στηριζόμενος σὲ μιὰ συνεχῆ

ροὴ ἀπὸ προγράμματα καὶ σχέδια, ἔθιμα κυνηγιοῦ, ἠθικὰ συστήματα καὶ αἰσθητικὲς ἀρχές. Δηλαδή ἢ ἀντίληψη εἶναι πού διαμορφώνει τὴν ἀκαθοδήγητη ἱκανότητα».

Αὐτὴ ἢ «ἀκαθοδήγητη ἱκανότητα» εἶναι πού διαμορφώνεται—κατὰ τὴν ἄποψη τῶν διαδοχικῶν ζωῶν— ἀπὸ τὸ «σύνολο» πού ἀναφέρουν οἱ βουδιστές, πού ἐγκαθίσταται, ἐνσωματώνεται διαδοχικὰ στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων καὶ συνταυτίζεται μὲ τὸ «κορμί» κάποιου ἀνθρώπου, ὀδηγώντας το στὴν ἀνάπτυξη τῶν ἱκανότητων πού καὶ στὸ παρελθὸν εἶχαν αὐτὰ τὰ «σύνολα».

Πῶς, ὅμως, γίνονται κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου οἱ γνώσεις, ἢ ἔστω οἱ ἐνδείξεις γιὰ τίς «περασμένες ζωές» μας; Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὰ παραψυχολογικὰ ἐπιστημονικὰ πειράματα, μὲ τὴ λεγόμενη «ἀναστροφή τῆς μνήμης». Σ' αὐτὸ παίζει σημαντικὸ ρόλο ἢ ὑπνωση. Ἡ ἐπιτυχία τῶν πειραμάτων ἀναστροφῆς τῆς μνήμης ἐξαρτᾶται κατ' ἀρχὴν ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ ὑπνωτιστῆ. Μὲ τὴ βοήθεια ἱκανῶν ὑπνωτιστῶν—ἀναφέρεται ἕνας πού ἔμεινε κλασικός, ὁ Ἄντρέ Ντυπίλ— ὀργανώθηκαν πειράματα πού ἀφῆσαν κατάπληκτους τοὺς ἐπιστήμονες, ἀκόμη καὶ τοὺς φανατικώτερους πολέμιους τῆς θεωρίας τῆς «μετενσαρκώσεως». Εἶναι ἐντυπωσιακὲς οἱ περιπτώσεις ἀνθρώπων, πού μὲ τὴν «ἀναστροφή τῆς μνήμης», ἔφτασαν νὰ «ξαναζήσουν», νὰ περιγράψουν καὶ μάλιστα μὲ καταπληκτικὲς λεπτομέρειες μιὰ σειρὰ ἀπὸ «περασμένες ζωές»

τους, σέ σώματα άλλων ανθρώπων, ασήμαντων και διάσημων, πλούσιων και φτωχών, καλών και κακών. Τό εκπληκτικότερο είναι, ότι οι έπιστήμονες πού παρακολούθησαν αυτά τὰ πειράματα, έπαλήθειαν μετά τις «άφηγήσεις» των «πειραματόζωων» όλα όσα, ανέφεραν.

ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑΔΕΚΤΗ Η ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΗ;

Στό βιβλίο τού Πούς «Μετενσάρκωση» αναφέρονται:

«Υπάρχουν μέσα στό άόρατο λέξεις ζωντανές γραμμένες σ' ένα βιβλίο πού μερικές σελίδες του έχουν διαδασει από πνεύματα πού θρίσκονταν σέ έκσταση. Αυτή είναι ή ρίζα όλων των θρησκευτικών έντολών και όλων των άληθινών καθηγητών των λαών. Ο νόμος τής μετενσάρκωσης είναι γραμμένος μέσα σ' αυτό τό βιβλίο. Δέν πρόκειται για έπιπόνηση τού ανθρώπινου μυαλού ούτε για τό νόθο δημιούργημα μιās παραλήρηματικής φαντασίας. Όπως ό ήλιος ανατέλλει μέσα στό όρατό, διώχνει τις σκιές τής νύχτας και μιās πλημμυρίζει με τό δημιουργικό του φώς, έτσι και ό νόμος τής μετενσάρκωσης είναι ό ήλιος τού άόρατου κόσμου πού διαλύει τὰ φιλοσοφικά σφάλματα, φωτίζει τις ψυχές στην άποστολή τους, δείχνει τή διαρκή δικαιοσύνη όλων των έθνών, όλων των αντιδράσεων μέσα σέ κάθε σχέδιο και δικαιώνει τήν άθάνατη κραυγή τού Πνεύματος πού ξαναδρίσκει τους προγόνους του λέγοντας: «Της είσαι; εύλογημένος πατέρα

μου, γιατί παρ' όλες τις προδοσίες και τις άδυναμίες μου, έσύ δέν μ' έγκατέλειψες ποτέ».

Η άλήθεια είναι ότι από τήν αρχαιότητα, ή μετενσάρκωση άπασχολούσε τους φιλοσόφους και μάλιστα ό Πλάτων έγραψε πολλά για τή θεωρία τής μετενσάρκωσης, τής όποιας ύπήρξε όπαδος όπως και ό Πλωτίνος και άλλοι σοφοί στό πέρασμα τού χρόνου, όπως ό Γκαίτε, ό Έμερσον, ό Σοπενάουερ και άλλοι. Στην έποχή μας, δέν είναι λίγοι οι όπαδοί τής θεωρίας αυτής, πού ένισχύεται από τὰ τεκμηριωμένα πειράματα «άναστροφής τής μνήμης» — πού είναι τό κατ' έξοχήν «άποδεικτικό ύλικό των ύποστηρικτών τής θεωρίας, ότι ό άνθρωπος ζει διαδοχικές ζωές, με τήν ίδια ψυχή σέ διαφορετικά σώματα.

Έκπληκτικό, από τήν άποψη, είναι ένα πείραμα πού έχει μείνει στην ιστορία και πού τό έκανε ό άνθρωπος πού πρώτος προκάλεσε τήν «έπιστροφή» στις προηγούμενες ζωές, και πού περιλαμβάνεται στό βιβλίο του «Διαδοχικές ζωές» πού θεωρείται «εύαγγέλιο» για τους όπαδούς τής μετενσάρκωσης. Αυτό τό πείραμα έμεινε γνωστό με τήν όνομασία «Η Μαρία Λίζα — άόρατη και παρούσα». Πρόκειται για μιιά σειρά από ύπνωτιστικές συγκεντρώσεις πού έγιναν υπό τήν καθοδήγηση τού Αντρέ Ντυπίλ, πού τις παρακολούθησαν και τις κατέγραψαν ειδικοί έπιστήμονες, ένώ πολλοί γιατροί πού παραδρέθησαν μαζί με άλλους ανθρώπους, υπέβαλαν έρωτήσεις στό «διάμεσο» πού έκανε ένα δραματικό συ-

ναρπαστικό και απόλυτα αληθινό «ταξίδι» στις περρασμένες «υπάρξεις» του. Ο ίδιος ο Ντέ Ροσά, που παρακολούθησε μαζί με συνεργάτες του τη σειρά των πνευματιστικών αυτών συγκεντρώσεων και ήλεγξε στη συνέχεια την ακρίβεια των αφηγήσεων, γράφει:

«Τό πιό σημαντικό δέν ήταν ν' άποδειξουμε ότι δέν έγινε καμμία άπάτη στο πείραμα μέχρι τά άκρα, άδιαφορώντας για τή γνώμη των σκεπτικιστών. Οί συνθηκές του πειράματος μās θεβαίωσαν απόλυτα πώς δέν ύπήρχε περίπτωση άπάτης. Τό μέντιουμ ήταν μιá νέα γυναίκα από τó Μώ της Γαλλίας, ή Ντενιζ Σ... Σύμφωνα με μιá μέθοδο που τώρα είναι πολύ συνηθισμένη, ó Ντυπίλ γύρισε τή Ντενιζ στο πρόσωπο παρελθόν της, στην παιδική και μετά στη βρεφική ηλικία. Κι' ύστερα τó πρώτο «μεγάλο άλμα» καθώς ó Ντυπίλ óδηγησε τó μέντιουμ από τήν τωρινή ζωή του σε μιá προηγούμενη. Η Ντενιζ είπε πώς είναι τώρα 16 ετών και ονομάζεται Μαρία - Λίζα.

Είπε ακόμη ότι είναι κόρη του στρατάρχου του Μεγάλου Ναπολέοντος, του Φραγκίσκου Ίωσήφ Λεφέβρ. Η εποχή είναι τó 1820 (...). Χρειάστηκαν έξιήντα περίπου ύπνωτιστικές συγκεντρώσεις για νά μās πείσουν για τήν αληθοφάνεια των γεγονότων και μās δώσουν από τó ύπερπέραν τήν ιστορία της Μαρίας — Λίζας, φυσικής κόρης του στρατάρχου Λεφέβρ και της... Πωλίνας Βοναπάρτη. Είναι ένα πρόσωπο που δέν άφησε κανένα ίχνος στην ιστορία, αλλά ή έπαλήθευση των

δων άνεφερε ή Ντενιζ για τά πρόσωπα, τήν ίδια τήν Μαρία - Λίζα, τούς γονείς της, τó περιβάλλον, τήν εποχή, άποδειχτηκαν αληθινά με μαρτυρίες ανθρώπων που ήταν σε θέση νά ξέρουν. Γενικά, ή ιστορία της Μαρίας - Λίζας «ταιριάζει» με τόν χρόνο, με τήν εποχή που ισχυρίζεται πώς έζησε και με τά πρόσωπα που γνώρισε. Μιά ιστορικός, ή Άντρέ Μπωγκνίντ, που παρακολούθησε ειδικά αυτά τά πειράματα, αντιπαρέβαλε διαρκώς τά άναφερόμενα γεγονότα και τά έπεισόδια που έζησε ή Μαρία - Λίζα με τήν ιστορική πραγματικότητα. Αυτό μās έπειθε για τήν έκπληκτική αλήθεια που ξετυλιγόταν μπροστά μας στο πείραμα από τόν Αύγουστο ως τόν Οκτώβριο, όσο κράτησαν οί 60 περίπου ύπνωτιστικές συγκεντρώσεις».

Ο Ντέ Ροσά συνεχίζει σε άλλο σημείο:

«Η Μαρία—Λίζα πέθανε 61 ετών. Οδηγήσαμε τή Ντενιζ στους ίδιους αυτούς χώρους που περιέγραψε ότι έζησε. Έκει σε κατάσταση ύπνώσεως, μās έδειξε τά δωμάτια, τούς διαδρόμους τούς χώρους, τίς πόρτες, άλλες λεπτομέρειες που ήταν αδύνατο νά ξέρει ως Ντενιζ, και που σχετίζονταν με τήν προηγούμενη ζωή της σαν Μαρίας—Λίζας. Μόλις τή φέραμε μπρός στην πόρτα του δωματίου, όπου σύμφωνα με τήν αφήγησή της πέθανε, τρομοκρατήθηκε, δέν ήθελε νά περάσει μέσα. Χρειάστηκε νά τήν ξυπνήσουμε για νά ήρεμησει... Σε άλλη συγκέντρωση, θελήσαμε νά μάθουμε τί απέγινε μετά τόν θάνατό της, προτού μετενσαρκωθεί

στο φυσικό περίβλημα της Ντενίς Σ. "Έτσι, μέσα σ' ένα κλίμα απόλυτου δέους και επηρεασμένη από την αλήθεια των προηγηθεισών αφηγήσεων, περάσαμε μαζί με την Ντενίς τη «μεγάλη γέφυρα», από τη μιὰ ζωή σέ μιὰ άλλη, Και οδηγηθήκαμε στή ζωή ενός άντρα, πού ήταν τό περίβλημα της ψυχής της Μαρίας-Λίζας και ίσως άλλων προηγούμενων «σωμάτων».

ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΥΠΟΤΑΣΣΟΝΤΑΙ

"Ένας μεγάλος έρευνητής της «επαναστροφής της μνήμης» του καιρού μας είναι ο 'Αλέξανδρος Κάρελ.

'Αναφέρει συχνά τό παράδειγμα των κατοίκων της Μπαλί για νά τό έρμηνεύσει σάν «ύποταγή των σωμάτων στή δύναμη των πνευμάτων». Οί Μπαλιέζοι πέφτουν κατά διαστήματα σέ ένα είδος έκστασης κάτω από την έπιρροή της όποίας κόβουν τό κεφάλι από ζωντανές κότες μέ τά δόντια τους, μαχιρώνονται μέ σσιλέττα, χτυπούν τό κορμί τους άγρια έδώ και εκεί, έκτελούν άσκήσεις θαυμαστής ισορροπίας,

πού θά τις ζήλευε και ο καλύτερος άκροβάτης, κάνουν άλλα πράγματα πού δέν είναι μέσα στις συνήθειες και τις ικανότητές τους. Αυτό κρατάει από 5 λεπτά μέχρι 6 ώρες. Τά άτομα αυτά δέν ξέρουν τί κάνουν αυτό τό διάστημα και όταν συνέλθουν δέν θυμούνται τίποτε.

Τί μπορεί νά μάθει κανείς — άναρωτιέται ο Κάρελ — από τέτοιες έκδηλώσεις για την φύση της ψυχής του ανθρώπου; Είναι «οί ίδιοι» άνθρωποι πού τά κάνουν αυτά, ή μήπως «κάποιοι άλλοι» πού έρχονται» από τό παρελθόν και «εκφράζονται» μέσα από τά σώματα των σημερινών Μπαλιέζων;»

Φυσικό είναι ή θεωρία της μετενσαρκώσεως νά μή περιορίζεται στις περασμένες ζωές αλλά νά άτενίζει και τις ζωές πού μέλλουμε νά γίνουμε. 'Αλλά δέν μπορούμε νά τό επιβεβαιώσουμε. Γι' αυτό και ή «μελλοντολογία» όσον άφορά τή μετενσάρκωση όρίζεται ακόμα στο καθαρά θεωρητικό στάδιο.

(Η ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ,

11—12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1978)

‘Η ιδέα της Μετενσαρκώσεως ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

‘Υπό Πυθαγόρα Ν. ΔΡΟΥΣΙΩΤΗ

‘Η μετενσάρκωσις ή ή επανενσάρκωσις ή ή μετενσωμάτωσις ή ή

παλιγγενεσία (έκ του πάλιν γένεσις), είναι μιὰ ιδέα τόσο παλαιά

δσον και ὁ κόσμος. Μιά ιδέα που δὲν ὑπῆρξε μονάχα κτῆμα τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως ἴσως μερικοὶ νὰ πιστεύουν, ἀλλὰ και τῆς Δύσης. Μιά ιδέα τέλος που υιοθετήθηκε ὄχι μονάχα ἀπὸ δεισιδαίμονες ἀλλὰ ἀπὸ ἐγκεφάλους περιωπῆς, φιλοσόφους, καλλιτέχνες, ἐπιστήμονες, ἀκόμα και ἀπὸ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων.

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανέας, ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, ὁ Πλωτῖνος, ὁ Πορφύριος, ὁ Ἰάμβλιχος, ὁ Παράκελσος, ὁ Ρογήρος Βάκων, ὁ Τέννινσον, ὁ Γκαίτε, ὁ Φάμπρ Δ' Ὀλιβιέ, ὁ Πόε, ὁ Σοπενάουρ, ὁ Ταγγόρ, ἡ Μπλαβάτσκι, ὁ Δημήτριος Γαλανός που μεταφράσε στὴν Νεοελληνικὴ ἓνα μεγάλο μέρος τῆς Ἰνδικῆς Φιλοσοφικῆς Γραμματείας —για νὰ ἀναφέρουμε μερικὰ μόνο ὀνόματα— πίστευαν στὴν ιδέα τῆς μετενσαρκώσεως.

Ἐξ ἄλλου, ὄλες οἱ μεγάλες και ἄξιες λόγου θρησκείες, ἄλλες καθαρὰ και ρητὰ κι' ἄλλες ἔμμεσα και συγκεκριμένα, ἀναλόγως τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀνθρωπότητος και τῆς ἐποχῆς που δόθηκαν ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, κάνουν μνεία τῆς ιδέας τῆς μετενσαρκώσεως που τὴ συνδέουν ἀναπόσπαστα με τὴν ιδέα τῆς Ἀθανασίας τῆς Ψυχῆς και τὴν Ἀπολύτρωση, καθὼς ἐπίσης και με τὴν ιδέα τῆς Θείας δικαιοσύνης και ἰσορροπίας, που τόσο ἀπέριττα μὰ και κατηγορηματικὰ συνοψίζεται, στὴ φράση του Ἀποστόλου Παύλου «Μὴ πλανήσθε· Θεὸς οὐ μκτῆρίζεται. Ὁ γὰρ ἔαν σπείρη ἄνθρωπος ἐκεῖνο και θερίση», που ἀναφέρεται στὸν κοσμικὸ νόμο σύμφωνα με τὸν ὁποῖο κάθε ἀνθρώπινη ψυχὴ ἀναλόγως τῶν πράξεων, αἰσθημάτων, σκέψεων και ἰδανικῶν τῆς, ξαναγεννᾶται σὲ ἀνάλογο περιβάλλον και σώμα, θερίζοντας ἔτσι τὸ προῖόν τῶν προηγουμένων τῆς ἐνσαρκώσεων. Θεωρῶ περιττὸ βέβαια νὰ τονίσω ὅτι μέσα στὴν ἔννοια τῆς λέξεως «Θρησκείες» που προανέφερα συμπεριλαμβάνονται κι' ὄλες οἱ κατὰ καιροῦς Μυσταγωγικὲς ὀργανώ-

σεις ἢ Μυστήρια ὅπως ὀνομάζονταν που ἦταν ἀδελφότητες πεφωτισμένων ἐρευνητῶν τῆς «Ἀλήθειας».

Ἔτσι ἀνατρέχοντας ὡς τὴν αὐγὴ τῆς προϊστορίας, με τὲς παραδόσεις και τοὺς μύθους και μελετώντας τὰ πανάρχαια γραπτὰ μνημεῖα τῶν διαφόρων λαῶν, βρίσκουμε καθαρὰ τὴν ιδέα τῆς μετενσαρκώσεως εὐρύτητα διαδεδομένη, στοὺς Σίνες, Ἰνδοὺς, Βαβυλωνίους, Χαλδαίους, Αἰγυπτίους, Ἑβραίους και Ἕλληνες, εἴτε σὰν ιδέαν υιοθετημένη ἀπο τὲς ἐξωτερικὲς μορφὲς τῆς θρησκείας τῶν λαῶν αὐτῶν εἴτε σὰν ιδέαν που ἀποτελοῦσε μαζί με τὴν Ἀθανασία τῆς Ψυχῆς και τὴν τελικὴ Ἀπολύτρωση, τὲς βασικὲς διδασκαλίες τῶν Μυστηρίων και τῶν Μυσταγωγικῶν τοὺς Σχολῶν.

Οἱ μυστικὲς ἀδελφότητες του Θιβέτ και τῆς Κίνας, οἱ Ἰνδικὲς Γιόγκες, οἱ σχολὲς τῶν προφητῶν του Ἰσραὴλ, οἱ Ὀρφικοί, οἱ Πυθαγόρειοι, οἱ Νεοπλατωνικοί, οἱ Γνωστικοί, οἱ Δρυῖδες κι' οἱ σημερινοὶ συνεχιστὲς τῆς ἀρχαίας Μυσταγωγικῆς παράδοσης, Θεόσοφοι και Ροδόσταυροι, ἦταν και εἶναι ἐξοικειωμένοι με τὴν ιδέα τῆς μετενσαρκώσεως σὰν ἀναγκαῖο μέσο γιὰ τὴν τελειοποίηση και τελικὴ ἀπολύτρωση τῆς ψυχῆς. Πρὶν ὄμως προχωρήσωμε, εἶναι ἀνάγκη νὰ τονίσωμε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγγέεται καθόλου ἡ ιδέα τῆς μετενσαρκώσεως με τὴν παρεφθαρμένη ιδέα που ὀνομάζεται συνήθως σήμερα μετεμψύχωσις, σύμφωνα με τὴν ὁποία, ἀτομικοποιημένες ψυχὲς μπορούν δῆθεν νὰ παλινοδρομήσουν σὲ σώματα ζώων ἢ και φυτῶν γιὰ τιμωρία. Ἡ ιδέα τῆς μετενσαρκώσεως σημαίνει τὴν ἐπανειλημμένη ἐπάνοδο τῆς ψυχῆς μέσα σὲ ἀνθρώπινα σώματα εἰς τὸν φυσικὸ μας κόσμο, σύμφωνα με ὄρισμένους κοσμικοὺς νόμους και ὑπὸ ὄρισμένες προϋποθέσεις, πρὸς συμπλήρωσι τῆς πείρας και τελειοποίησης τῆς. Ἡ σύγχυσι αὐτὴ προῆλθε ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι μετὰ θάνατον, τὰ ὕλικά κύτταρα ἐνὸς ἀνθρώπινου σώματος, ἐπιστρέφουν εἰς τὴν γῆν και εἶναι πάλι φυσικὸ σύμφωνα με τὴν θεωρία τοῦ

ένιαίου τῆς ὕλης, νὰ αποτελεσοῦν συστατικά ἐνὸς ὄρυκτου, φυτοῦ ἢ καὶ ζώου πού θα ἐχρησιμοποιοῦσε γιὰ τροφή του τὰ φυτὰ αὐτά. Δὲν εἶναι δηλαδὴ τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα πού ἀποβαίνει συστατικό μέρος τῆς ζωῆς τοῦ φυτοῦ ἢ τοῦ ζώου, ἀλλὰ τὰ κύτταρα τοῦ φθαρτοῦ ὑλικοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου μετὰ θάνατον. Ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας τῆς συγχύσης τῶν γεγονότων αὐτῶν προκύπτουν κατὰ μέγα μέρος οἱ παραλογισμοὶ καὶ οἱ πλάνες σχετικὰ μὲ τὴν ἰδέα τῆς μετενσαρκώσεως, ἀποκινῶν πού δὲν ἔχουν καταγίνει ἢ μελετηθεῖ τὸ ζήτημα αὐτὸ σὲ ὅλο του τὸ πλάτος. Τώρα τὸ πρόβλημα πού ἀναπόφευκτα θὰ γεννηθῆ μέσα στὴ σκέψη τοῦ καθενὸς σας εἶναι, τί ἐννοοῦμε μὲ τὴν λέξι «ψυχὴ» καὶ γιὰ ποῖο λόγο οἱ ἐπανερχόμενες ψυχὲς δὲν θυμοῦνται τίποτε ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος. Γιὰ τὴν ἐξηγήσῃ ὁμως τοῦ φαινομένου αὐτοῦ, χρειάζεται μιὰ λεπτομερὴς περιγραφὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς συνόλου, πράγμα πού θὰ ἀπαιτήσῃ μιὰ ξεχωριστὴ ὁμιλία. Πάντως σὰς λέγω προκαταβολικὰ ὅτι, ὁ ἀνθρώπος μπορεῖ νὰ θυμηθῆ τὸ παρελθόν, ὅπως ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἡ δικαιολογία γιὰτί νὰ μὴ τὸ θυμάται ἀν λάβοιμε ὑπ' ὄψιν μάλιστα, πῶς σὲ καθὲ νέα ἐνσαρκώση ἔχουμε καὶ ἓνα καινούργιο ἐγκέφαλο, καθὼς ἐπίσης κι' ἓνα νέο νοητικὸ σῶμα ὅπως λένε οἱ ἀποκριφιστῆς. Καὶ τώρα ἂς ἀναφέρουμε ἀποσπασμάτα, σχετικὰ μὲ τὴν ἰδέα τῆς μετενσαρκώσεως τῶν ψυχῶν, ἀπὸ τὰ γραπτὰ μνημεῖα τὰ ὁποῖα βρίσκονται στὴ διαθεστὴ τῶν ἐρευνητῶν. Οἱ Βεδες (ἡ λέξις σχεζεται μὲ τὴν ἑλληνικὴ οἶδα καὶ σημαίνει κατ' ἀκολουθίαν γνώσις), πού θεωροῦνται ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα γραπτὰ μνημεῖα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πού μέσα τους βρίσκονται καθρεφτισμένα τὰ πρῶτα διδάγματα ἠθικῆς καὶ φιλοσοφίας τῶν Ἀρίων ἢ Ἰνδοευρωπαίων, ὅπως συνήθως τοὺς ἀποκαλοῦν, μιλοῦν κατηγορηματικὰ γιὰ τὴν Ἀθανασία τῆς Ψυχῆς καὶ τὴν μετενσαρκώση.

Ἔνας βεδικός ὕμνος γεμάτος ἀπλότητα καὶ μεγαλεῖο διακηρύττει:

«Υπάρχει κάτι μέσα στὸν ἄνθρωπο πού δὲν πεθαίνει· φροντίσε νὰ το θερμάνῃς μὲ τὶς ἀκτίνες σου, νὰ το ἀνάψῃς μὲ τὴ φλόγα σου ὦ Γιαταβέδα». Κι' αλλοῦ παλιν ἀναφέρουν: «Υπάρχουν ψυχὲς πού ἐρχοῦνται πρὸς ἐμὰς καὶ ξαναεπιστρέφουν καὶ πού ξαναρχοῦνται». Στὴν μεγάλη θρησκεία τοῦ Βραχμανισμοῦ πού ἔχει τὴν βαθειὰς ρίζες τῆς στὶς Βεδες, πού προανέφερα, ἡ ἰδέα τῆς μετενσαρκώσεως διδάσκεται καθαρά, δεδομένου ὅτι ὅλη ἡ φιλοσοφία τοῦ Βραχμανισμοῦ, βασίζεται στὴν περιπλάνηση τῆς ψυχῆς διὰ μέσου τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων καὶ στὸν τελικὸ τῆς ἐξαγνισμοῦ, μὲ τὴ γνώση, τὶς ἀγαθὲς πράξεις καὶ τὴν εὐλαβεία.

Εἰς τὶς Οὐπανισάντ πού εἶναι σχόλια ἀπάνω στὲς Βεδες ἀναφέρεται, ὅτι, «ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν ἐπιθυμίαν καθυλοῦται ἐπάνω στὸν τροχὸν τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπολυτρώνεται μὲ τὴν ἀποβολὴ τῶν ἐγωιστικῶν ἐπιθυμιῶν. Ὄταν ἡ ψυχὴ γνωρίσει τὸ Θεῖον καὶ ταυτίσει τὴν ὑπόστασιν τῆς μαζῆς του, ἀπολυτρώνεται ἀπὸ τὸν ξαναγεννημό». Κι' αλλοῦ παλιν, ὅτι, «Βραχμανος εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού δὲν θὰ ξαναγεννηθεῖ πια καὶ πού γνωρίζει ὅλες τὲς προγενέστερές του ὑπαρξείας».

Εἰς τὶς Κατοπανισάντ διδάσκεται ὅτι, «οἱ ψυχὲς ἀναλόγως τῶν πράξεων τῶν ἐπιστρέφουν γιὰ νὰ ξαναγεννηθοῦν ἢ πηγαίνουν στὴν Νιρβανᾶ». Ἄν προχωρήσωμεν κατόπιν στὴν μελετὴ τῆς Βαγαβάτ—Ζιτὰ τοῦ «Θεῖου ἄσματος», ὅπως μεταφράζεται καὶ πού γιὰ τοὺς Ἰνδοὺς ἀδελφούς μας ἔχει τὴσὴν ἀξίαν ὅση γιὰ μᾶς τοὺς χριστιανούς ἢ ἐπὶ τοῦ Ὀρους ὁμιλία τοῦ Κυρίου (ἡ Βαγαβάτ—Ζιτὰ εἶναι μέρος τῆς Μαχαβαράτα, τοῦ μεγάλου Ἰνδικοῦ θρησκευτικοῦ ἔπους), ἐκεῖ θὰ δοῦμε ὅτι ὁ Κρισνᾶ, τὸ μετενσαρκωμένο Ἄβατάρ, δηλ. ὁ Θεῖος Ἐκπαιδευτῆς, ἀφοῦ δώσει μιὰ διδασκαλία ὑψίστης ἠθικῆς ἀξίας, σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιτέλεση τοῦ καθήκοντος, λέγει στὸν ἀγαπημένο μαθητὴ του Ἀρζούνα καὶ στοὺς ἄλλους πού τὸν ἀκοῦν:

έκθαμβοι τὰ ἐξῆς: «Ὅπως κάθε ἄνθρωπος ἀφίνει τὰ φορέματά του τὰ παλῆα γιὰ νὰ πάρει ἄλλα καινούργια ἔτσι κι' ἡ ψυχὴ πετάει τὰ παλῆά της σώματα κι' ἄλλα ντύνεται νέα». Κι' ἄλλου πάλι λέει: «Ἐγὼ κι' ἐσεῖς περάσαμε ἀπὸ πολλές γεννήσεις· οἱ δικές μου σὲ μὲνα μόνο εἶναι γνωστὲς καὶ σεῖς οὔτε κἂν ὑποψιάζεσθε τὲς δικές σας». Κι' ἄλλου διδάσκοντας τὸν ἀγαπημένο μαθητὴ συνεχίζει: «Ἐγὼ μέσα σου ἕνα ὑπέροχο φίλο ποὺ δὲν τὸν ξέρεις καθόλου, γιὰτὶ ὁ Θεὸς κατοικεῖ μέσα στὰ βῆθη κάθε ἀνθρώπου. Μὰ πόσο λίγοι τὸν ἀνακαλύπτουν! Ἐκεῖνος ποὺ προσφέρει τοὺς πόθους καὶ τὰ ἔργα του στὸν Δημιουργὸ τῶν πάντων τελειοῦται μ' αὐτὴ του τῆ θυσία. . . γίνεται ἕνα μὲ τὸν Θεό, σμίγει μαζί του. Καὶ λοιπὸν νὰ τὸ ξέρεις πάντα, πῶς ἡ ψυχὴ ποὺ ἐνώθηκε μὲ τὸν Θεὸ λυτρώθηκε ἀπὸ τὸν ξαναγεννημό, ἀπὸ τὰ γηρατεῖά, ἀπὸ τὸν πόνο, ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ πίνει τὸ νερὸ τῆς Ἄθανασίας». Θεωρῶ περιττὸ νὰ ἀναφέρω μὲ λεπτομέρειες τὴν μεγάλη σημασία ποὺ δίνει ἡ Βουδικὴ Ὁρησκεία στὴν ἰδέα τῆς μετενσαρκώσεως, γιὰτὶ εἶναι πασιγνωστο ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ ἀποτελεῖ ὄχι μόνο μέρος μιᾶς θεωρητικῆς πίστεως ἑκατομμυρίων Βουδιστῶν, ἀλλὰ ἕνα γεγονός γιὰ κείνους πραγματικὸ ποὺ λαμβάνει κῶραν κάθε φορὰ ποὺ ἡ σεπτὴ κεφαλὴ τῆς Βουδικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Δαλαϊλάμα, ὅπως ἀποκαλεῖται, πεθαίνοντας ἐνσαρκώνεται στὸ σῶμα ἐνὸς νεογέννητου παιδιοῦ γιὰ νὰ συνεχιστεῖ ἔτσι ἀδιάσπαστη ἡ ἄλυσίδα ποὺ ἐνώνει τὸν νέον ἀρχηγὸ τοῦ Βουδισμού μὲ τὸν προκότοχό του. Μελετώντας κατόπιν τὴν Βίβλο τῶν Νεκρῶν δηλ. τὰ διάφορα ἀποσπάσματα τῶν παπύρων ποὺ βρεθῆκανε σὲ Αἴγυπτιακοὺς τάφους,—μέσα στὴν ὁποία περικλείεται ἡ διδασκαλία τῶν Αἴγυπτιακῶν μυστηρίων—βρίσκουμε τὴν ἐξῆς παράγραφο ποὺ μιλά γιὰ τὴν ἰδέα τῆς τελειοποιήσεως τῶν ψυχῶν διὰ τῆς μετενσαρκώσεως: «ὦ ἄνθρωπε πάρε μαζί σου τὴν ἱερὴ λαμπάδα τῶν μυστηρίων καὶ μέσα στὴν γήϊνη νύχτα θὰ ἀνακαλύψεις τὸ φω-

τεινὸ σου Εἶδωλο, τὴν οὐράνια ψυχὴ σου ἀκολούθα αὐτὸν τὸν θεϊκὸ ὁδηγὸν σου γιὰτὶ κρατεῖ τὸν κλειδὶ τῶν περασμένων καὶ τῶν μελλοντικῶν σου ὑπάρξεων». Σ' ἕνα ἄλλο μέρος πάλι τοῦ Αἴγυπτιακοῦ τελετουργικοῦ τυπικοῦ τῶν μυστηρίων τῆς Ἰσιδος καὶ τοῦ Ὁσίριδος, ὁ Ἱεροφάντης λέει εἰς τὸν μουῦμενον: «Κανένας θνητὸς δὲν ξεφεύγει τὸν θάνατον ἀλλὰ καὶ ἡ μοῖρα κάθε ψυχῆς ποὺ ζεῖ εἶναι νὰ γνωρίσει τὴν Ἀνάσταση, διατρέχοντας τὸν κύκλο τῶν ὑπάρξεων της». Στὸ «Ἐρμού Ὀνειρον» ποὺ θεωρεῖται σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα κείμενα τῆς Ἐρμητικῆς φιλοσοφίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ποιμάντρης» καὶ ποὺ ἀποδίδεται στὸν Αἰγύπτιο μυσταγωγὸ Ἐρμῆ τὸν Τρισμέγιστο διαβάζουμε: «Κάθε ἥλιος εἶναι ἡ σκέψη τοῦ θεοῦ, κάθε πλανήτης τόπος τῆς· γιὰ νὰ νοιώσετε αὐτὸ ὦ ψυχὲς ἀνεβαίνετε καὶ κατεβαίνετε μὲ κόπο τὸν δρόμο τῶν ἑπτὰ πλανητῶν ἀναζητώντας τὸν λυτρωμό σας». Κι' ἄλλου πάλι: Κύτταξε κεῖνο τὸ μέρος· βλέπεις ἐκεῖ τὸ σμήνος τῶν ψυχῶν ποὺ ἀγωνίζονται ν' ἀνεβῶν κατὰ τὴ σφαῖρα τῆς σελήνης· ἄλλες κατακυλοῦν πίσω πρὸς τὴν γῆ σὰν τὰ ἀνεμοδαρμένα κοπάδια τῶν πουλιῶν, ἄλλες ὁμως φτεροκοποῦν πρὸς τὶς ἀνώτερες σφαῖρες οἱ ὁποῖες τὲς συμπαρασύρουν μέσα στὰ στροβιλίσματά τους». Φτάνοντας κατόπιν μὲσω τῶν Αἴγυπτιακῶν μυστηρίων πρὸς τὴν παράδοση τοῦ Ἰσραὴλ διαβάζουμε στὸ μυστηριακὸ βιβλίον «Ζοχάρ»—ποὺ σημαίνει λάμψις καὶ ποὺ κλείνει μέσα του τὴν πεμπτολογία τῆς Ἐβραϊκῆς παράδοσης—ὅτι «ἄλλες οἱ ψυχὲς ὑπόκεινται στὴν περιστροφή ἢ ἐπανακύκλωση—ἐνωώντας τὴ διαδοχικὴ μετενσαρκώση—ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι ἀγνωοῦσι τοὺς δρόμους ποὺ ὀδηγοῦν πρὸς τὸ Ὑπέρτατο Ὀν». Ἄν ἀνατρέξουμε κατόπιν στὰ Ὀρφικὰ μυστήρια ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν ψυχὴ τῶν Ἑλλαδικῶν μυστηρίων, διαβάζουμε σ' ἕνα Ὀρφικὸ ἀπόσπασμα τὰ ἐξῆς: «Οἱ ψυχὲς μετακινούνται ὁλοένα μέσα στὸν ἀπέραντο κόσμον, γυρνοῦν ἀπὸ πλανήτη σὲ πλανήτη, θρηνώντας τὴν

ουράνια πατρίδα τους». Κατόπιν οι Πυθαγόρειοι πού έσυστηματοποίησαν την Όρφικη διδασκαλία και μάλιστα που την συμπλήρωσαν με την Άνατολική μυσταγωγική παράδοση—γιατί πολλοί ειδικοί πιστεύουν ότι ο Πυθαγόρας ένα διάστημα έμαθήτευσε κοντά στο Βούδα—διδάσκουν καθαρά την θεωρία της μετενσαρκώσεως, ως μέσο για την τελειοποίηση των ψυχών. Ο Μιντ μελετήτης της φιλοσοφίας των Πυθαγορείων, αναφέρει ότι οι Πυθαγόρειοι έδιδασκαν καθαρά, ότι η ψυχή τελειοποιείται δια των διαδοχικών υπάρξεων και έχει την δυνατότητα να προοδεύσει ή να όπισθοδρομήσει αναλόγως των καλών ή κακών πράξεων της γηϊνης ζωής της. Τέλος έδιδασκαν ότι η ψυχή αποθεούται κατά την τελείαν ένωσιν αυτής μετὰ του θείου.

Τώρα όσον αφορά τη χριστιανική μυστηριακή παράδοση των πρώτων Άποστολικών χρόνων, όσο και άν καταδικάστηκε κατοπιν από την έπίσημη Έκκλησία, θρίσκουμε σ αυτή μεγάλη βάση έρευνας εις το ζήτημα της μετενσαρκώσεως, στην όποια έπίστευαν άπόλυτα και μερικοί από τους διαπρεπέστερους πατέρες της Έκκλησίας και οι όποιοι στηρίζαν την πεποίθησή τους αυτή, όχι μονάχα στη μυσταγωγική χριστιανική παράδοση, που ήτανε προφορική και μπορούσε εύκολα να αμφισβητηθή, αλλά έπάνω στα έπίσημα γραπτά κείμενα του Χριστιανισμού και συγκεκριμένα στα Ευαγγέλια, από περικοπές των όποιων διαφαιίνεται καθαρά η πίστη στην ιδέα της μετενσαρκώσεως που ήτανε βασική διδασκαλία της Έβραϊκής θρησκείας, η όποια απέτέλεσε το έτερον ήμισυ του Χριστιανισμού.

Ίδου τι αναφέρεται εις το κατά Ματθαίου Ευαγγέλιον, Κεφ. 16 στίχος 13: «Έλθών δε ο Ίησους εις τὰ μέρη Καισαρείας της Φιλίππου ήρώτα τους μαθητάς αυτού λέγων

τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι τον υιόν του ανθρώπου; Οι δε ειπον: οι μὲν Ίωάννην τὸν Βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἓνα τῶν προφητῶν λέγει αὐτοῖς: ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος». Καὶ παρακάτω πάλιν εις το κατά Ματθαίου Ευαγγέλιον Κεφ. 17 στίχος 10, όταν ο Χριστός συνίστα εἰς τοὺς μαθητὲς του να μη ἀποκαλύψουν τὸ γεγονός της μεταμορφώσεως μεχρις οτου αναστηθῆ. Οι μαθηταὶ ἐρωτοῦν «τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἔλθειν πρώτον; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθεν καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν· τότε συνήκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς». Δηλαδή ἐδῶ ἀφίεται νὰ νοηθεῖ καθαρά ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς υπῆρξε μεταγενεστέρᾳ ἐνσαρκωσις τοῦ Ἡλία.

Θὰ μπορούσε να υπαρξει κατοπιν απο το διαβάσμα τῶν χωρίων αὐτῶν του κατά Ματθαίου Ευαγγελίου αμφιβολία σχετικά με την ιδέα της μετενσαρκώσεως, Ὁμολογῶ ὅχι. Κάθε αντιθετον συμπέρασμα θα ήτανε παρακινδυνευμένο. Αὐτὰ όσον αφορά τις αρχαίες γραφές αλλά την ιδέα της μετενσαρκώσεως καθαρά και λογικά με επιχειρήματα που πραγματικά ικανοποιούν κάθε διάνοια διψασμένη για γνώση, κάθε διάνοια που λυτρώθηκε από τες δεισιδαιμονίες και τις προλήψεις και είναι έτοιμη να θυσιάσει το κάθε τι για ν' αποκτήσει την σοφία της ζωής, διδάσκουν σήμερα νεωτερες μυσταγωγικές σχολές—νεώτερες στη μορφή με ὅχι και στη διδασκαλία που είναι πάντα η ίδια δια μέσου των αἰώνων.

(Διαλέξη στη Λεμεσό ὅπως ἐδημοσιεύη στον ἑβδομαδιαίο «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ», 17 καὶ 24 Ἀπριλίου 1952).

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

“ Ι Λ Ι Σ Ο Υ , ,

ΚΩΣΤΑΣ ΠΗΓΑΔΙΩΤΗΣ

Ὁ βπουργίτης

Στὴν κρίση τοῦ φθινόπωρου
ποτέ σου δὲν ὑπέβαλες
γιὰ μετανάστευση αἴτηση,
ἐσύ στῶν γερανῶν
τὰ ταξιδιωτικά Γραφεῖα.

Οὔτε ποτέ ἐγκατέλειψες
—κι ἂν ἡμ’ ἀστραπὲς σ’ ἀπείλησε
καὶ σύννεφα κατάμαυρα—
αὐτὸ τὸν οὐρανό.

Φτωχοντιμῆνος, νησιτικὸς
μὰ πάντα ἐδῶ παρῶν
στὴ μάχη τοῦ Χειμῶνα,
ὥσπου ἓνα φύλλο πράσινο
ἀπὸ κάποιο κατάγυμνο
κλαρὶ νὰ ξεμυτίσει.

(Ἄνισόπεδη διάβαση)

ΜΑΡΙΤΣΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ

Στὸ ἔμπα τοῦ χωριοῦ

Θὰ εἶδες τὰ ὀρτύκια ποὺ περάσανε:
στὸ ἔμπα τοῦ χωριοῦ τὰ κτύπησαν.

(Πορεία)

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΟΥΛΕΝΤΙΑΝΟΣ

Δοξαριές

I.

Ώραϊο ν' αγαπάς! Κι ώραϊο πάντα
νὰ σ' αγαπούνε. Νὰ πεθαίνουνε γιὰ σένα.
Μὰ πιὸ ώραϊο, χωρὶς ἀγάπη,
χωρὶς μῖσος, χωρὶς πάθη..
ν' ἀντιπερνᾶς, κυνηγώντας τὴν Ἀλήθεια...

II.

Μὲ τὸν ἀέρα παίζω, μὲ τὴ θάλασσα,
μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά μιᾶς κοπελούδας..
Γιατὶ μοῦ γνέφεις, Κύριε, μ' ἐναντίωσή;
Τὴν Ὀμορφιὰ καὶ τὴν Ἀλήθεια λάτρεψα
ὄχι φθαρτό, ἀπὸ ὕλη, ἓνα σου ἐτίσιμα!

III.

Μοῦδωσε τὸ χέρι Του ὁ Θεός.
Τὸ φίλησα.. Λυτρώθηκα..
Ὁ ἄνθρωπος μοῦ τ' ἀρνήθηκε.
—Μείναμε δύο!

IV.

Γιὰ ἓνα λουλούδι
τὴν καρδιά μου χάρισα..
Ἴσως ν' ἀθίσουνε μαζί...

(Ἀνέκδοτο)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ

Τὸ παιδί μὲ τὸ σκύλο

Σβούρα καὶ συστροφή
σύμπλεγμα τριφεροῦ Γαλαξία.
ἐτούτοι οἱ Διόσκουροι
ποῦ παίζουν μ' ἓνα τόπι στὸ πάρκο.

Ἔστερα ξάπλωσαν στὸ γρασίδι
ὕγρὸ μουσούδι σκύλου
καὶ βιολετί προσωπάκι παιδιοῦ.

Ἐσύ τὸ φίλτρο.

Γιὰ νὰ περάσει τούτη ἡ εἰκόνα
ἀλληγῶρια τῆς ἀνοιξης
φεγγβολή καὶ στίλβη
ὡς τὰ βρυόζωα καὶ τοὺς χυτόδοντες
σὲ σαρκοφάγα βάθη.

Ἄστρο
γιὰ μεταμόσχευση
σὲ σκοτεινὸ πλανήτη.
(Ἐαρινὴ χερσόνησος)

ΑΝΤΙΓΩΝΗ ΓΑΛΑΝΑΚΗ - ΒΟΥΡΛΕΚΗ

Τὶ ἔγινες;

Φθαρτὸ τὸ σῶμα, μέσα στὴ γῆ ἀποθεμένο,
νεκρὸ, ἓνα νὰ γίνει πάλι μ' αὐτή,
στὴν πρότερη ἔκωσή τους ξαναγύρισε....
Μὰ ἐσύ ψυχούλα ποῦδινες ζωὴ στὸ σῶμα,
τί νᾶγινες; Τάχα νὰ ζεῖς ἐδῶ πάνω,
στὸν κόσμο μας ἔξω ἀπ' τὰ σκότη τῆς γῆς
καὶ κοντά μας; Νᾶγινες τάχα πεταλοῦδι
ἐφήμερο ποῦ ζουζουνίζει στὸν ἀγέρα;
Μήπως πουλάκι λεύτερο κι' ἐσύ,
στοῦ σύννεφου τὸ στρώμα τὸ πανάλαφρο
ἢ στοῦ ἡλιοῦ τὴ χρυσαφένια ἀχτίνα;
Πνέμα περιπλανώμενο στὸ χάος,
ψυχούλα χωρισμένη ἀπ' τὸ σῶμα,
τί ἔγινες;

(Τὸ μεγάλο ποτάμι)

ΑΓΝΗ Κ. ΑΔΑΜ

Θυμᾶσαι;

Στὴν Ὀστώνς

Κάποια μέρα, κάποια στιγμή
ἔφυγες, σ' ἔχασα γιὰ πάντα...
Τὰ γλυκὰ σου μάτια δὲν θὰ μὲ κυττάξουν
ξανά...

Ἡ ζεστή σου ἀνάσα δὲν θὰ χαϊδέψη πιά
τὸ κρύο μου πρόσωπο...

Κι οἱ νύχτες τοῦ χειμῶνα
θὰ κυλήσουν παγωμένες δίχως τὴ γλυκεῖα
συντροφιά σου..

Θυμᾶσαι; Τὰ βράδια ἐκεῖνα
ποὺ καθισμένοι κοντά, μιλούσαμε
μιλούσαμε χωρὶς νὰ μιλάμε;

Τώρα ξέρω, πὼς δὲ θὰ φύγης
ποτέ ἀπ' τὴν καρδιά μου.

Καὶ δάκρυα θὰ τρέχουν, ὅταν
συλλογίζομαι τὴν ἀγάπη, ποὺ μοῦδωσες,
τὴν ἀγάπη ποὺ σοῦδωσα
χωρὶς περιθώρια...

Καὶ χωρὶς νὰ μᾶς ἐνοχλήση ποτέ,
τὸ ὅτι ἐγὼ ἦμουν ἕνας ἄνθρωπος,
κι ἐσὺ ἕνα σκυλί..

(Ἀπαυγᾶσματα)

ΑΙΜΙΔΙΑ ΙΒΟΥ

Μαρτυρία

Πάνω απ' τὰ ἐρείπια τῶν Δελφῶν καὶ τῆς Ἀμφικτυονίας
τίποτε δὲ χτίσαμε, τίποτε δὲ χτίσαμε.
Δυόμισυ χιλιάδες χρόνια...
Γέρασε ὁ καιρὸς· ἕνας ἄρρωστος καιρὸς, ἀπαχαινωμένος
ἀπ' τὴν ἀρτηριοσκλήρωση, παρανοϊκός,
Βρῆκε ἀφύλαχτες τὶς πόρτες ἡμᾶς καὶ εἰσώρησε
ἢ πανάρχαιη νύχτα
ἢ πρὸ θάναυση ἄγνοια μᾶς γονάτισε κάτω
ἀπὸ τὸ πέλμα τῆς.

Δυόμισυ χιλιάδες χρόνια...
ἀπὸ μαρασμὸ σὲ μαρασμὸ
ὄλο καὶ πρὸ ἀδύναμοι, ἀβοήθητοι, μικροί,
ἔχουν λείψει πιά ἀπ' ἀνάμεσά ἡμᾶς ὄλοι οἱ μεγάλοι
ὄλοι οἱ δασκάλοι ἡμᾶς ἔχουν πιά πεθάνει.
Ποιοὶ νὰ μᾶς ξαναδιδάξουν τὰ χαμένα γράμματα
μέσα σὲ κρυφὰ σκολεῖα, μὲς σὲ κατακάμβες,
νὰ μᾶς μεταλάβουν μὲ τὴν ἐντολὴ τῆς σκληρῆς κληρονομιάς
μὲ τὸν ὄρκο τῆς τιμῆς ν' ἀναφτερώσουν τὸ πεσμένο φρό-
νημά ἡμᾶς.

Δυόμισυ χιλιάδες χρόνια
πάνω ἀπὸ τὴν ἐντολὴ τῆς σκληρῆς κληρονομιάς
νὰ μὴν ἀμονοῦμε
νὰ λιποταχοῦμε
νὰ κερδοσκοποῦμε ταπεινωτικὰ
ἐκπορνεύοντας τὸ πνεῦμα
ἐκπορνεύοντας τὸ λόγο
καὶ τὰ κάλλη τῆς στερνεῆς ἀπελπισιάς.

.....
Γέρασε ὁ καιρὸς· ἕνας ἄρρωστος καιρὸς
ἀπαχαινωμένος
ἀπ' τὴν ἀρτηριοσκλήρωση παρανοϊκός.

(Ἄνέκδοτο)

ΤΑ ΚΟΡΑΚΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΗΣΕΩΣ

Ἐπιφυλλίς τοῦ ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ

(Πρώτα 4 Ἰανουαρίου 1932)

Δὲν ὑπάρχει ἀναιριώτερον πρᾶγμα ἀπὸ μίαν συγκέντρωσιν ἀνθρώπων πὸν λέγονται «διανοούμενοι». Ὅχι διότι ἡ διάνοησις εἶνε καίτι κακὸν καθ' ἑαυτήν. Ἄπ' ἀπεναντίας, ὅταν ἓνας ἄνθρωπος χρησιμοποιῇ τὴν διάνοησίν του μὲ τὴν ἀπλὴν ἐκείνην τιμότητα πὸν εἶνε τὸ γέρας τῆς πείρας τῆς Ζωῆς, ἢ ἡ ἀποδείξεις τοῦ ὅτι ἔμεινε

κανεὶς πνευματικῶς ἀδιάφθορος ἀπὸ τὰ διαβάσματά του, ἢ διάνοησις αὐτὴ μπορεῖ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν πνευματικὴν του τὴν ἀνάπτυξιν. Ἀλλὰ φοροῦμεν συνήθως τὴν διάνοησίν μας ὡσὰν πτερὸν διακοσμητικὸν εἰς περικεφαλαίαν σοφίας, ὅταν ἡ σοφία δὲν ἔδρῃ εἰς τὴν ψυχὴν μας, ἀλλὰ τὴν μεταχειριζώμεθα ὡς κάλυμμα τοῦ κρανίου μας, Καὶ τότε— ἀλλοίμονον!— αὐτὸ τὸ κομικόν, ἀκαλαίσθητον καὶ ἀνόητον πτερὸν ἐνοχλεῖ ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους, ὅσους πλησιάζομεν, εἰς κάθε σοφὴν κίνησιν τοῦ κρανίου μας, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. Διότι πέφτει ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια μας καὶ μᾶς ἔμποδίζει νὰ βλέπωμεν καθαρὰ καὶ ἀπλᾶ, ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οἱ ἀδιανόητοι.

Μία συγκέντρωσις «διανοουμένων» εἶνε συνήθως μία βαθυλώνα ἰδιωμάτων ἀκατανοήτων. Λαλεῖ ὁ καθεὶς τὸ ἰδικόν του καὶ καμμιὰ συνεννόησις δὲν εἶνε δυνατή. Ἄλλωστε, δὲν πρόκειται κἄν νὰ συνεννοηθοῦν μεταξύ των. Ἐὰν ὁ λόγος ἔδοθη εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ συνεννοοῦνται ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον, τὸ ἰδίωμα τῶν «διανοουμένων» χρησιμεύει διὰ νὰ μπερδεύῃ τὰ πλέον ἀπλᾶ νοήματα εἶνε ὄργανον ἐπιδείξεως ἐγωκεντρισμοῦ, φιλαυτίας. Μεθ' ὁ καθένας μὲ τὸν ἦχον, τὸν ἄδειον, τῆς ἰδικῆς του τῆς φωνῆς καὶ εἰς τὴν μέθην αὐτὴν βρῖσκει μεγάλην, διὰ τὴν μικροχαρῆ ψυχὴν του, ἰκανοποίησιν. Καὶ δὲν εἶνε δυνατόν, βέβαια, νὰ συνεννοηθοῦν ποτε μεταξύ των ἄνθρωποι πὸν δὲν λαλοῦν, ἐπὶ τέλους, τὴν γλῶσσαν

τὴν ἰδικὴν των. Διότι τὸ ἀθλιώτερον ἀποτέλεσμα τῆς «διανοήσεως» — ὅπως ἐκλαμβάνεται αὐτὴ ἢ ἔννοια ἀπὸ καιρῶν — εἶναι νὰ χάνῃ ὁ «διανοούμενος» τὴν χρῆσιν τῆς ἰδικῆς του τῆς φωνῆς.

Ποῦ ὀφείλεται αὐτὸ τὸ πνευματικὸν παραστράτημα; Κυρίως εἰς μίαν πνευματικὴν δυσπεψίαν ποὺ γίνεται χρονία μὲ τὸν καιρὸν. Αὐτῆς τῆς ἐπιμόνου καὶ ἀνιάτου εἰς τὸ τέλος πνευματικῆς δυσπεψίας οἱ ὀξυερυγμοὶ καὶ ὅλα τὰ συναφῆ καὶ ἀρκετὰ ἀηδῆ συμπτώματα εἶνε αὐτὸ ποὺ λέγομεν συνήθως «διανοήσιν». Διαβάζουσιν οἱ νέοι ὅ,τι τύχη, ὅπως τοὺς τύχη. Βιβλία καλὰ μαζὶ μὲ βιβλία ἀμφιβόλου ποιότητος, ἢ ἀσφαλῶς κακίστης ποιότητος. Τὸ διάβασμα καταντᾷ ἐπάγγελμα διὰ μερικοῦς δι' ἄλλους γίνεται ἐπίδειξις. Ἔχουσιν διαβάσει αὐτοὶ τὸ τελευταῖον βιβλίον τοῦ δεῖνα ἢ τοῦ δεῖνα συγγραφῆς ποὺ σινηθίζεται εἰς τὸν κόσμον τῆς μόδας τῆς διεθνοῦς «διανοήσεως». Διότι ἡ «διανοήσις» εἶνε ὅπως ἡ μόδα: ἔχει κατὰ καιροῦς τὰ εὐνοούμενα τὰ μοντέλα της — τὰ μεγάλα καὶ τὰ δευτερώτερα. Ὁ Βαλερύ, ὁ Ρεμάρκ, ὁ Λόντον — πλῆθος παραγωγῶν, καλῶν καὶ κακῶν καὶ μετριῶν, ἐνδιαφερόντων ἢ ἀσημάντων — γίνονται κάθε τόσον τὰ εἰδῶλα τοῦ «διανοητικοῦ» φετιχισμού. Ἐὰν δὲν εἶνε κανεὶς πληροφορημένος διὰ τὸ τελευταῖον βιβλίον τῶν εἰδῶλων αὐτῶν, διὰ τὴν τελευταίαν σελίδα των, ξεπέφτει εἰς τὰ μάτια τῶν «διανοουμένων», ὡσάν νὰ εἶνε ἡ σκέψις ἐπάγγελμα καὶ νὰ εἶνε κανεὶς ὑποχρεωμένος νὰ παρακολουθῇ διαρκῶς τὰ ἐπινοήματα τῆς ξένης σκέψεως, ὅπως ἕνας ὑποδηματοποιὸς τὴν τελευταίαν μόδαν τῆς τέχνης του.

Αὐτὰ τὰ ἀδιάκοπα διαβάσματα μοιάζουσιν καταπληκτικὰ μὲ τὴν ἀηδῆ βουλμίαν μερικῶν παθολογικῶν πολυφαγᾶδων, ποὺ ρίπτουσιν μέσα των ἀνακατωμένα ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ μαγειρεύματα. Καὶ ὅπως, ὅταν τρώῃ κανεὶς ἔστω καὶ τὸ καλὺτερον καὶ τὸ ὑγιεινότερον φαγητὸν εἰς ποσότητας ποὺ τοῦ εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νὰ τὰς χωνεύσῃ, εἴτε διότι δὲν τὰς χωρεῖ τὸ στομάχι του, εἴτε δι' ἀνεπάρκειαν γαστρικοῦ ὑγροῦ παθαίνει ἐπικινδύνους κᾶποτε διαταράξεις τῆς πέψεως, ἔτσι ὑπάρχουσιν πυκνὰ φαινόμενα «διανοήσεως», ποὺ εἶναι θλιβερόν σύμπτωμα μιᾶς πνευματικῆς δυσπεψίας, καὶ ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς ἄκριτον κατανάλωσιν πρώτης τάξεως πνευματικῆς τροφῆς. Εἶνε μερικοὶ ἐπιστήμονες «διανοούμενοι», ποὺ εἶνε γεμᾶτοι ἀπὸ γνώσεις, ποὺ εἶνε εἰς θέσιν νὰ συγγραφουσιν βιβλία μὲ κομμάτια ἀπὸ τὰς ἰδέας τῶν ἄλλων, νὰ μιλοῦν εἰς ἀκαδημαϊκὰς συγκεντρώσεις, εἰς διαλέξεις μὲ «καθὼς πρέπει» ἀκροατήριον, ἀραδιάζοντας τεχνικὰ ὅσα εἶπαν ἐπὶ τοῦ θέματος — ἢ καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτὸ — ἄπειροι ἄλλοι ἄνθρωποι.

Καὶ εἶνε δίκαιον νὰ προστεθῇ εὐθύς ἀμέσως, ὅτι οἱ «διανοούμενοι» αὐτοὶ δὲν εἶνε λογοκλόποι. Ἄπ' ἐναντίας, ἐπιδεικνύουσιν μὲ μεγάλην, μὲ συγκινητικὴν κᾶποτε, εὐσυνειδησίαν, τὰς πηγὰς τῆς «διανοήσεως» των. Ἀπὸ κάμποσον καιρὸν εἰς τοὺς κύκλους τῆς παραστρατημένης αὐτῆς διανοήσεως ἕνα βιβλίον θαυμάζεται καὶ

έκτιμᾶται τόσον περισσότερο, ὅσον περισσότερο ἔχει «παραπομπάς», ὅσον περισσότερο συγγράμματα ἀναφέρει, ὅσον περισσότερο ἔχει «ὑποσημειώσεις» εἰς τὰς σελίδας του, ὅσα περισσότερο φύλλα «βιβλιογραφίας» τὸ ἀκολουθοῦν. Μερικοί, μάλιστα, ἐπιστήμονες εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ ὅποιοι ἐφώνησαν ὀλοκλήρους ἀποθήκας γνώσεων εἰς τὸ ἔξωτερικόν, δημοσιεύουν, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἓνα βιβλίον θὰ ἔλεγε κανεῖς διὰ μόνην τὴν αὐτάρεσκον καὶ παιδαριώδη ἀπαριθμήσιν, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀδιαφόρου κειμένου, τῶν ἑκατοντάδων τῶν βιβλίων ποὺ ἐφυλλομέτρησαν διὰ νὰ τὸ συρράψουν. Εἰς μερικὰ χωριά ἢ ἐπαρχιακὰς πόλεις, μερικὲς νοικοκυρὲς συνηθίζουν νὰ φτιάχουν μικρὰ χαλιὰ ἀπὸ τὰ διάφορα κουρέλια, τὰ ἑτερόκλητα, παλιῶν ρούχων ἢ σκεπασμάτων. Γίνεται ἓνα μωσαϊκὸν ἀπὸ ὕφασμα ποὺ εἶνε χρήσιμον χωρὶς νὰ ἔχη καμμίαν ἀξίωσιν ὠραιότητος ἢ ἄλλης ἀξίας. Καί, πρὸ πάντων, δὲν ἐτέραςε ποτὲ ἀπὸ τὸν νοῦν καμμιάς νοικοκυρᾶς νὰ καρφώσῃ ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ χαλί σημεῖωμα τῶν ρούχων τῶν σεβαστῶν ἢ μὴ μελῶν τῆς οἰκογενείας, ἀπὸ τὰ κουρέλια τῶν ὁποίων τὸ συνέρραψεν. Ἴσως διότι οἱ νοικοκυράδες δὲν εἶνε διανοοῦμεναι. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν τῶν αὐτοσχιδίων ἐξ ἐράνου χαλιῶν καὶ μερικῶν σοφῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων εἶνε ὅτι τὰ δευτέρω δὲν ἔχουν συνήθως τὴν πρακτικὴν χρησιμότητα τῶν πρώτων.

Καὶ οἱ νέοι, ποὺ εἶνε πάντοτε πρόθυμοι νὰ μιμοῦνται τὸ περιβάλλον των, ἀποβλέπουν πρὸς αὐτὴν τὴν «διανοήσιν» ὡσάν πρὸς ἰδεῶδες. Καὶ διαβάζουν, διαβάζουν, διαβάζουν ὅ,τι τυχη, ἄξια καὶ ἀνάξια, καλὰ καὶ κακά, χρήσιμα καὶ ἀνοφελῆ, ὠραῖα καὶ ἄσχημα, ἐνδιαφέροντα καὶ ἀσήμαντα, εἰς μίαν Ρωσικὴν σαλάταν ἔλεινοι ἀνακατόματος καὶ τ' ἀποτελέσματα τῆς ὀξείας πνευματικῆς δυσπεψίας των καταφαίνονται γρήγορα κατὰ τὸν θλιβερώτερον τρόπον: γίνονται νέοι «διανοοῦμενοι». Ἐνῶ ἦσαν πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἄνθρωποι ὑγιεῖς, ἔντιμοι καὶ λογικοί, τώρα ἡ διανοήσις των ἐμβαθίνει εἰς τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς ἀλλὰ φροῦντ, τώρα μετροῦν τὰ βήματά των μὲ τὸν πῆχυν τοῦ Μπερξόν, τώρα παρατηροῦν ἐμβριθῶς τὰ κραμβολάχανα μὲ τὴν ἐσωτέραν διαθέσιν τοῦ Βαλερύ, τώρα παρατηροῦν τὴν καθημερινὴν τὴν ζωὴν μὲ τὰ ματογύαλια τοῦ Ζίντ, τώρα ἐλησημόνησαν τὴν τιμίαν, ἀπλὴν γλώσσαν τιον καὶ λαλοῦν τὰ γελοῖα κορακιστικὰ τῆς «διανοήσεως».

Ὅστε πρέπει νὰ καταδικάσωμεν τὸ διάβασμα; Εἶνε λοιπὸν κίνδυνος τῆς πνευματικῆς μας ὑγείας ἡ ἐπικοινωνία με τὰ ὠραῖα, τὰ μεγάλα, τὰ φωτεινὰ ἀνθρώπινα πνεύματα ποὺ ἀποκαλύπτουν εἰς τὰ πλήθη τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων τὸ νόημα τῆς μεγάλης, τῆς αἰωνίας, τῆς θείας Ζωῆς; Εἶνε ἐπικίνδυνος ἡ πνευματικὴ συναναστροφή μ' ἐκείνους ποὺ ὑπῆρξαν ἄνθρωποι ἀληθινοί;

Ποῖος θὰ ἐτολμοῦσε νὰ τὸ ἰσχυρισθῇ; Δὲν εἶνε ὁ κίνδυνος

πρὸς τὰ ἐκεῖ ἐκεῖ, ἀντιθέτως, μπορεῖ νὰ βρισκεται ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀσφάλεια, ὁ κίνδυνος εἶνε μέσα στὸ δικό μας τὸ μυαλό, εἶναι ἡ δική μας ἡ ἀκρισία, ἡ δική μας ἡ αὐτάρεσκος προσποίησης, ἡ δική μας ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Ὅταν ἡ πρόοδος τῆς τυπογραφίας καὶ ὁ μηχανικὸς ἐκμηδενισμὸς τῶν ἀποστάσεων δὲν εἶχαν κάμει πληθωρικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν παραγωγὴν, δὲν εἶχαν κάμει τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν ἀντικείμενον ἐκβιομηχανεύσεως καὶ κερδοσκοπικῆς ἐπιχειρήσεως, ὅταν τὰ βιβλία δὲν ἦσαν οὔτε τόσον ἀπελπιστικῶς ἀφθονα, οὔτε τόσον πρόχειρα εἰς τὸν καθένα, οἱ ἄνθρωποι ἐσκέπτοντο ἀπλούστερα, τιμιώτερα, βαθύτερα, ἀληθινώτερα. Τὸ μυαλό των δὲν εἶχε ν' ἀμυνθῆ ἐναντίον μιᾶς ὑπερπαραγωγῆς, ἐναντίον ἐνὸς κακοῦ ὑπερσιτισμοῦ ποῦ νὰ ὑπερέβαινε τὴν δυνατότητα τῆς πνευματικῆς των χωνεύσεως. Καθένας ἐδιάλεγε κ' ἔπαιρνε τὴν πνευματικὴν τροφήν ποῦ τοῦ ἐχρειάζετο. Καὶ ἐπειδὴ αὕτη δὲν βρισκεται μόνον εἰς τὰ πνευματικὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ἔτοιμη μαγειρευμένη κατὰ τὸν τρόπον τοῦ κάθε πνευματικοῦ δημιουργοῦ, ἀλλὰ βρισκεται ἀφθονη μέσα εἰς τὴν αἰώνιαν ἀπεραντωσύνην τῆς Ζωῆς, οἱ ἄνθρωποι τῶν παλαιότερων ἐποχῶν — ὅσοι ἤθελαν, ὅσοι ἠσθάνοντο τὴν ἀκατανίκητην πνευματικὴν πείναν — ἀναζητοῦσαν κ' εὗρισκαν τὴν πνευματικὴν των τὴν τροφήν εἰς τὴν Ζωήν. Ἐξ οὗσαν ἔντονα πνευματικῶς. Ἐσκέπτοντο — ἐλάμβανε, δηλαδή, ὁ νοῦς των συνειδησιν τῶν πραγματικότητων τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Ἡ ἰσπεροχὴ αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως δὲν εἶνε καμμία ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῆ. Ποῖος θὰ μποροῦσε νὰ πῆ ὅτι, ἀντὶ ἕνα βρέφος, ἕνα νήπιον, νὰ τραφῆ μὲ τὸ γάλα τῆς μητέρας του καὶ ν' ἀντλή τὰ ζώπυρα τῆς Μητέρας Φύσεως ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν ἥλιον, τὸν ἀέρα τῶν βουνῶν καὶ τῶν κάμπων καὶ τῶν θαλασσῶν, τὸ νερὸ τῶν πηγῶν καὶ τὸ ψωμί τοῦ ἱεροῦ σιταριοῦ, τὸ καρνευμένον ἀπὸ τὴν ὄρεξιν τῆς ὑγείας καὶ τοῦ φυσικοῦ κόπου, θὰ ἐγίνετο ἀρτιώτερος ἄνθρωπος, ἂν ὑπεβάλλετο εἰς τὰς ὑπεριώδεις, ἢ ὅπως ἀλλέως τὰς ὀνομάζουσαν τεχνητὰς ἀκτίνας, μὲ τὰς ὁποίας εἰς τὰ βορεινὰ κλίματα αἱ κλινικαὶ ἀντικαθιστοῦν τὸν ἥλιον, ἂν ἐτρέφετο μὲ τὰς φωσφορούχους καὶ ἀσβεστούχους σκευασίας ποῦ ἀκριβοπωλοῦν τὰ φαρμακεία, ἂν ἐδυνάμωνε μ' ἐνέσεις;

Ἡ Ζωή! Αὕτη εἶναι τὸ μεγάλο, τὸ αἰώνιον, τὸ πάνσοφον, τὸ πλῆρες βιβλίον, τοῦ ὁποίου τὸ διάβασμα δὲν κουράζει ποτὲ τὸ μυαλό τοῦ ἀνθρώπου, δὲν διαφθείρει ποτὲ τὴν ψυχὴν, δὲν γεννᾷ ποτὲ εἰς τοὺς ἀναγνώστας του τὴν ἀπεχθὴ οἴησιν τῶν γνώσεων, ποῦ χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ κάνει τοὺς «διανοουμένους» νὰ ξεπέφτουν ἀξιοδάκρυτα εἰς τὴν ὠμολογημένην καὶ αὐθαδῶς ἐπιδεικνυμένην, ἢ ἀνομολόγητην, καὶ πολὺ ἀναξιώτεραν διὰ τοῦτο, ὑπεροψίαν, τῶν ἀπλῶν καὶ τιμίων. Ἡ Ζωή.

Τὰ διδάγματά της οἱ ἀπλοῖ καὶ ἀδιάφθοροι ἄνθρωποι τὰ

προσδέχονται με τον ήρεμον και ασυναίσθητον σεβασμόν πού δέχονται την θαλασπυρήν του ήλιου. Και μέσα εις κάθε άνθρωπον — και τόν πλέον απλοϊκόν — βρίσκειται ή δυνατότης του διαβάσματος του μεγάλου βιβλίου τής Ζωής. Τό διαβάσει κατ' αρχάς με τό αὐθόρμητον αἰσθημά του, πρὶν ἀφυπνισθῆ εἰς ἐνέργειαν ὁ Νοῦς. «Λεπτότατος εἶνε ὁ τρόπος τῆς Φύσεως — λέγει ὁ Ἄγγλος ποιητής Ροβέρτος Μπρίτζες — με τὸν ὅποιον ἀφυπνίζει κρυφὰ εἰς ἐπίγνωσιν τὴν θυμακὴν αἰσθησιὰ καὶ με κάποιον οὐράνιον ὀραματισμὸν ξυπνᾷ τὴν ἔλξιν τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας πού εἶνε ἡ ὑπάτη φάσις τῆς ζωῆς κάθε ὄντος».

Ἡ πρώτη ἐπίδρασις τοῦ διαβάσματος τοῦ βιβλίου τῆς Ζωῆς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐπίδρασις μουσικὴ. «Διὰ τὰ παιδιὰ — λέγει ὁ Μπρίτζες — τὰ πνευματικὰ πράγματα εἶνε ὅπως ἡ Μουσικὴ». Πράγματι, τὰ παιδιὰ — ἀνθρώπινα ὄντα ἀδιάφορα καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὴν διανόησιν — διανοοῦνται, κατὰ τὸν ὡραῖον τὸν τρόπον των, μουσικῶς. Ἐὰν κατορθωθῆ νὰ διατηρηθῆ ἡ μουσικότης αὐτῆ ἢ ψυχικῆ, ἐφ' ὅσον ὁ Νοῦς ἀφυπνίζεται εἰς ἐνέργειαν, τότε ἡ ἀνθρωπίνῃ σκέψις δὲν κινδυνεύει νὰ καταστήσῃ ποτὲ εἰς «διανόησιν» — τὴν σημερινὴν διανόησιν πού εἶνε καὶ αὐτὴ ἓνα ἀπὸ τὰ θλιβερώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ξεπεσμένου ὑπερδιανοητικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως.

Τὸ διάβασμα τῶν βιβλίων εἶναι ἀκίνδυνον, ὅταν ἀποκτήσῃ κανεὶς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ τί τοῦ χρειάζεται ὡς τροφή πνευματικῆ. Ὅταν γνωρίσῃ τί δέχεται εὐχαρίστως ὁ πνευματικὸς του ὄργανισμός, τί τὸν βοηθεῖ εἰς τὸ ν' ἀναπτύξῃ τὰς ἰδικὰς του τάσεις, νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν δρόμον τῆς ἰδικῆς του τῆς ἐξελίξεως. Ἡ ἐπιλογὴ εἰς τὸ διάβασμα εἶνε ἀκόμη σημαντικωτέρα ἀπὸ τὴν ἐπιλογὴν τῆς φυσικῆς τῆς τροφῆς, ἐκείνης πού ταιριάζει εἰς τὸν κάθε φυσικὸν ὄργανισμὸν. Διότι τ' ἀποτελέσματα τῆς στομαχικῆς δυσπεψίας εἶνε βλαβερά διὰ τὸ ἄτομον πού τὴν ἐπροκάλεσε με τὴν διαιτητικὴν ἀκρισίαν του· ἀλλὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς δυσπεψίας τῆς πνευματικῆς — ἢ «διανόησις», ὅπως ἐκλαμβάνεται εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῶν γενικῶν παρεννοήσεων καὶ παρεξηγήσεων — εἶνε βλαβερά διὰ τὴν πνευματικὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων.

• • •

Ἐκεῖνο πού χρειάζεται δὲν εἶνε ἡ «διανόησις», ἀλλὰ ἡ κατανόησις. Ἡ πρώτη προκαλεῖ συνηθέοτατα τὴν ὑπερτροφίαν τοῦ ἀτόμου, τὴν ὑπερανάπτυξιν τοῦ ἐγωισμοῦ. Γίνεται σκοπὸς καὶ ὄχι μέσον πνευματικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ «διανόησις διὰ τὴν διανόησιν» — θὰ μπορούσαν νὰ ποῦν οἱ σημερινοὶ «διανοούμενοι», ὅπως ἔλεγαν, ὀλίγον παλαιότερα, «ἡ τέχνη διὰ τὴν τέχνην». Ἀποξηραίνει τὴν ψυχὴν καὶ στενεύει τὸ πνεῦμα εἰς τὸν περίφρακτον στίβον τῶν συλλογιστικῶν εὐκαμψιῶν. Ἐνας ἀκροβάτης, ὅμως, μᾶς διασκεδάζει μᾶς τέρπει προσκαίρωσ, ἀλλὰ κανεὶς λογικὸς ἀν-

ΘΕΟΣ - ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ - ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΥΟ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» άρχισε από τις 14 Μαΐου την δημοσίευση του φιλοσοφικού διαλόγου μεταξύ του διασήμου Βρεταννού ιστορικού Άρνολντ Τόυμπη και του Ίάπωνος στοχαστού Νταϊσάκου Ίκέντα, που περιελήφθη σέ βιβλίο υπό τόν τίτλο «Διάλεξε τή ζωή σου».

Ο Άρνολντ Τόυμπη (1889—1975), ήταν καθηγητής τής βυζαντινής και νεοελληνικής ιστορίας στό πανεπιστήμιο του Λονδίνου από τό 1919 έως τό 1924 και κατόπιν καθηγητής τής παγκοσμίου ιστορίας, θεωρείτο δέ, ως ιστορικός και φιλόσοφος, ένα από τά μεγάλα πνεύματα του 20ού αιώνας.

Ο Νταϊσάκου Ίκέντα (1928—) είναι συγγραφέυς πολλών βιβλίων και πρόεδρος τής βουδιστικής μη-θρησκευτικής οργανώ-

θρωπος δέν τόν αναγορεύει διά τούτο ήρωα ή άπλώς άθλητήν. Ή κατανόησις, αντίθέτως, είνε τό προΐον τής πείρας τής Ζωής — του διαβάματος του αιωνίως νέου βιβλίου τής Ζωής. Και είνε, προδ πάντων, τό άποτέλεσμα, τό ευτυχές, μιās ισορροπίας εσωτερικής μεταξύ τής μουσικότητος — που δημιουργεί ή επαφή μιās παιδικής, άπλής άδιαφθόρου ψυχής με τήν πνευματικήν πραγματικότητα τής Ζωής — και τής συνειδήσεως του νοήματος τής ίδιας αυτης Ζωής που λαμβάνει ο καθαρός λογισμός.

Η ισορροπία αυτή εκδηλώνεται ως άγάπη και άλληλεγγύη μεταξύ των ανθρώπων, ένω ή διάλεκτος τής ξηρας «διανοήσεως» είνε κοραχιστικά που διαιρούν τους ανθρώπους εις μίαν άσυνενησίαν, διότι εκλαμβάνονται από εκείνους που τά δμιλούν ως γλώσσα πνευματικής άνωτερότητος, ένω είνε άπλώς σύμπτωμα ανθρωπίνου ξεπεσμού.

Ν. ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

σεως Σόδα Γκακκάι, ή οποία έχει ως στόχους τήν προαγωγή τής παιδείας, τήν έδραίωση τής ειρήνης και, αντί τής εϋδαιμονίας τής μεταθανατίου ζωής, προτιμάει τήν βελτίωση τής επίγειου ζωής τού ανθρώπου.

Στόν διάλόγο τους ασχολήθηκαν με προβλήματα αναφερόμενα στην προσωπική και κοινωνική ζωή των ανθρώπων, τήν υγεία και τήν ευημερία, τήν πολιτική και τή διεθνή ζωή, τόν πόλεμο, τά πολιτικά συστήματα, τή φιλοσοφική σκέψη και τή θρησκευτική ζωή των κοινωνιών.

Ο «ΙΔΙΣΟΣ» μεταφέρει στίς σελίδες του μερικά μόνον αποσπάσματα από τόν έξόχου ενδιαφέροντος αυτόν διάλογο, μεταφρασμένο από τόν κ. Αρ. Άγγελίδη.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

ΝΤΑΓ-ΣΑΚΟΥ ΙΚΕΝΤΑ: "Αν ή θρησκεία έρμηνευθεί με τή συμβατική της έννοια, ό σύγχρονος δυτικός πολιτισμός φαίνεται να έχει προκύψει σαν αποτέλεσμα τής απορρίψεως τής θρησκείας. Όταν όμως δοϋμε τό πράγμα διαφορετικά, ό σύγχρονος κόσμος έχει τά δικά του είδη θρησκείας πού στηρίζονται σε επιδιώξεις υλικού πλούτου και στην πίστη στην επιστημονική πρόοδο.

ΑΡΝΟΑΝΤ ΤΟΥΝΜΠΗ: Συμφωνώ απόλυτα με τήν άποψη ότι ό σύγχρονος κόσμος δέν έχασε αλλά άλλαξε τή θρησκεία του. Πιστεύω ότι οί άνθρωποι δέν μπορούν να ζήσουν χωρίς θρησκεία ή χωρίς φιλοσοφία. Δέν υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ των δύο αυτών μορφών ιδεολογίας.

ΙΚΕΝΤΑ: Τή θρησκεία μπορούμε να τή δοϋμε στο παραδοσιακό της νόημα ή σαν μιá ιδεολογία πού οδηγεί τις πράξεις τής ανθρώπινης ζωής. Με τήν παραδοσιακή της έννοια, ή θρησκεία άσκειται σήμερα σε εύρεία κλίμακα με τήν τυπική και τελετουργική μορφή της. Με τή δεύτερη έννοια ό θρησκευτικός σκοπός επιτελείται με τήν επιδίωξη τής υλικής ευημερίας και τήν πίστη στην επιστημονική πρόοδο. Το σημείο αυτό είναι ουσιαστικό και για μιá κατανόηση τής σημασίας τού επιστημονικού - τεχνολογικού πολιτισμού, όπως έχει έξελιχθεί σήμερα και για τις προσπάθειες να προβλεφθούν οί τρόποι με τούς οποίους θά μεταβληθεί στο μέλλον. Με άλλα λόγια, ή κατανόηση τής φύσεως τής σύγχρονης θρησκείας θά μās βοηθήσει να κρίνουμε πώς θά αλλάξει ό πολιτισμός μας όταν — όπως ή φαραωνική Αίγυπτος άλλαξε σε χριστιανισμό κι' αργότερα σε Ισλαμισμό και όπως ή Ευρώπη άλλαξε τόν καιρό τής Μεταρρυθμίσεως — θά πρέπει κι' αυτός αναπόφευκτα να παραχωρήσει τή θέση του.

ΤΟΥΝΜΠΗ: Μιá πού ό δυτικός πολιτισμός, στη σύγχρονη μορφή του διαδόθηκε — εν μέρει με τή βία κι' εν μέρει προαιρετι-

κά — σ' δλόκληρο τὸν κόσμο, εἶναι σημαντικό νὰ προσδιορίσουμε καὶ νὰ αξιολογήσουμε τὴ θρησκεία ἢ τὶς θρησκείες τῆς Δύσεως. "Ὁ εἶναι ἀλήθεια, καθὼς πιστεύω, ὅτι ἡ θρησκεία ἐνὸς πολιτισμοῦ εἶναι ἡ πηγή τῆς ζωτικότητάς του καὶ ὅτι ἡ ἀπώλεια τῆς πίστεως σ' αὐτὴ τὴ θρησκεία ὁδηγεῖ στὴν παρακμὴ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ καὶ στὴν ἀντικατάστασή του, ἡ σύγχρονη θρησκευτικὴ ἱστορία τῶν δυτικῶν λαῶν εἶναι τὸ κλειδί γιὰ μιὰ κατανόηση τῶν σημερινῶν συνθηκῶν καὶ γιὰ τὶς μελλοντικὲς προοπτικὲς τῆς ἀνθρωπότητας σὰν συνόλου, τώρα ποῦ δλόκληρος ὁ κόσμος ἔχει σὲ κάποιο βαθμὸ δυτικοποιηθεῖ.

Ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἀντικατέστησε τὸν προηγούμενο ἑλληνο-ρωμαϊκὸ πολιτισμὸ ὅταν οἱ θρησκείες καὶ οἱ φιλοσοφίες τοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ κόσμου, εἶχαν ἐκτοπισθεῖ ἀπὸ τὸ χριστιανισμὸ. Ὁ χριστιανισμὸς ἐξακολούθησε νὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη θρησκεία — στὴν πραγματικότητα ἡ ἀποκλειστικὴ θρησκεία — τῆς Δύσεως ὡς τὸν δέκατο ἑβδομο αἰῶνα τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς. Πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ δέκατου ἑβδομο αἰῶνα, ὁ χριστιανισμὸς ἄρχισε νὰ χάνει τὴ μακροχρόνια ἐπιρροή του πάνω στὴ δυτικὴ διανόηση. Στὴ διάρκεια τῶν ἐπομένων τριῶν αἰῶνων, ἡ κάμψη τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπεκτάθηκε ὀλοένα καὶ περισσότερο σὲ ὅλες τὶς τάξεις τῆς δυτικῆς κοινωνίας. Τὴν ἴδια περίοδο, ἡ ταυτόχρονη διάδοση τῶν νεώτερων δυτικῶν θεσμῶν, ιδεῶν καὶ ιδεωδῶν — ἢ ἡ ἀπώλεια ιδεωδῶν — στὴ μὴ δυτικὴ πλειονότητα τῆς ἀνθρωπότητας ἐξασθένησε τὴν ἐπιρροή πάνω στοὺς μὴ δυτικὰ λαοὺς τῶν ἀρχαίων τους θρησκείων καὶ φιλοσοφῶν — τοῦ ἀνατολικο-ὀρθόδοξου χριστιανισμοῦ στὴ Ρωσία, τοῦ ἰσλαμισμοῦ στὴν Τουρκία, τοῦ κομφουκιανισμοῦ στὴν Κίνα.

Κατὰ τὴ δική μου ἐρμηνεία τῆς ἱστορίας τῆς δύσεως, ἡ δυτικὴ θρησκευτικὴ ἐπανάσταση τοῦ δέκατου ἑβδομο αἰῶνα, ὑπῆρξε τὸ πολὺ μεγαλύτερο καὶ σημαντικότερο ρῆγμα στὴ συνέχεια τῆς ἱστορίας τῆς Δύσεως ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς προσελεύσεως τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀυτοκρατορίας στὸ χριστιανισμὸ. Τὸ ρῆγμα τοῦ δέκατου ἑβδομο αἰῶνα εἶναι, ὅπως ἐγὼ τὸ βλέπω, ἓνα κατὰ πολὺ σημαντικότερο ἱστορικὸ γεγονός ἀπὸ ὅ,τι ἦταν ἡ προηγούμενη διάσπαση τῆς δυτικῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας σὲ Καθολικοὺς καὶ Διαμαρτυρομένους καὶ ἡ προηγούμενη μᾶλλον ἐπιφανειακὴ ἀναγέννηση στὴ Δύση τοῦ προ-χριστιανικοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

IKENTA: Ἀσφαλῶς ὁ δέκατος ἑβδομος αἰῶνας εἶδε πολλὰ ἐπαναστατικὰ ἀλλαγὰς ποὺ κλονίσαν τὰ θεμέλια τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, σὲ σχέση μὲ πολλοὺς τομεῖς μαθήσεως. Στὸ πρῶτο μιστὸ τοῦ αἰῶνα, μὲ τὸν τερματισμὸ τοῦ Τριακονταετοῦς Πολέμου, τῆς τελευταίας καὶ μεγαλύτερης ἀπὸ μιὰ σειρά θρησκευτικῆς συγκρούσεως, εἶχε προωθηθεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοῦται σὲ διαμάχες ποὺ ἀφοροῦσαν τὴ θρησκευτικὴ πίστη. Οἱ θεωρίες τοῦ Γαλιλαίου καὶ τοῦ Κοπέρνικου ὁδηγήθηκαν μπροστὰ στὴν Ἱερὴ Ἐξέταση περίπου ἐκείνη τὴν ἐποχὴ! Ὁ Ντεκάρτ δημιούργη-

σε τις βάσεις για τὸ σύγχρονο ρασιοναλισμό. Επίσης σημαντικό γεγονός είναι ὅτι τὸ δημοκρατικό μέρος τῆς ζωῆς τοῦ Νεύτωνα συμπίπτει μὲ τὴν περίοδο τῶν τελευταίων δεκαετιῶν τοῦ δέκατου ἑβδομοῦ καὶ τῶν πρώτων δεκαετιῶν τοῦ δέκατου ὄγδοου αἰώνα.

Ὅταν τὸν δεῖ κανεὶς στὸ φῶς τῶν ιδεολογικῶν ἐξελίξεων πού σημειώθηκαν τότε, ὁ δέκατος ἑβδομος αἰώνας ἔχει πολὺ μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἀπ' ὅσο ἡ Ἀναγέννηση καὶ ἡ Μεταρρύθμιση, οἱ ὁποῖες, ἐπειδὴ πραγματοποιήθηκαν μέσα στὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας, δὲν θὰ μπορούσαν στ' ἀλήθεια νὰ κλονίσουν τὰ θεμέλια, πάνω στὰ ὁποῖα στηριζόταν ἡ χριστιανικὴ πίστη. Οἱ ἐξελίξεις ἀπο τὴν ἄλλη μεριὰ στὸ δεκάτο ἑβδομο αἰώνα ὑποκίνησαν ἐπαναστατικές κρίσεις στις σχέσεις ἀνάμεσα στὴν πολιτικὴ καὶ στὴ χριστιανικὴ πίστη, καθὼς καὶ ἀνάμεσα στὴν ἐπιστήμη καὶ ἄλλες περιοχὲς τῆς μαθήσεως καὶ στὴ χριστιανικὴ θεολογία.

ΤΟ ὙΝΜΙΗ: Ἡ θρησκευτικὴ ἀλλαγὴ στη διάρκεια τοῦ δέκατου ἑβδομοῦ αἰώνα ἐρμηνεύθηκε λαθεμένα ὅτι ὑπῆρξε ἀπλῶς ἓνα ἀρνητικό γεγονός, καὶ συγκεκριμένα, ἡ κάμψη τοῦ χριστιανισμοῦ. Δὲν ἀναγνωρίστηκε ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύση ἀπεχθάνεται ἓνα θρησκευτικό κενὸ καὶ ὅτι, κατὰ συνέπεια, ὅταν ἡ προγονικὴ θρησκεία μιᾶς κοινωνίας ὑποχωρεῖ, εἶναι ἀναπόφευκτο νὰ ἀντικαθίσταται ἀργὰ ἢ γρήγορα μὲ μιὰ ἢ περισσότερες ἄλλες θρησκείες. Ὅπως ἐγὼ τὸ βλέπω, τὸ κενὸ πού δημιουργήσε ἡ κάμψη τοῦ χριστιανισμοῦ στὸν δέκατο ἑβδομο αἰώνα καλύφθηκε ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τριῶν ἄλλων θρησκειῶν: τῆς πίστεως στὸ ἀναπόφευκτο τῆς προόδου μέσῳ τῆς συστηματοκῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐπιστήμης στὴν τεχνολογία, τοῦ ἔθνικισμοῦ, καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ.

Κατὰ τις δυτικὲς ἀντιλήψεις, ἡ συνύπαρξη περισσότερων ἀπὸ μιὰ θρησκειῶν σὲ μιὰ κοινωνία εἶναι δύσκολα κατανοητὴ, ἐπειδὴ ἡ προγονικὴ θρησκεία τῆς Δύσεως, ὁ χριστιανισμός, ὑπῆρξε ἡ πιὸ μισαλλόδοξη ἀπὸ τις τρεῖς μὲ νοστροπία κάστας ἰουδαϊκὲς θρησκείες. Ἡ προσχώρηση τῶν δυτικῶν λαῶν στὸ ἰδεῶδες καὶ τὴν πρακτικὴ τῆς θρησκευτικῆς ἀνοχῆς — πού ἦταν ἡ ἀρνητικὴ ὄψη τῆς ἀντιδραστικῆς τοῦ τὸν δέκατο ἑβδομο αἰώνα ἐναντίον τῶν θρησκευτικῶν πολέμων μεταξύ Καθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων — κατὰφερε θανάσιμο πλήγμα στὸ δυτικὸ Χριστιανισμό. Καθολικὸ καὶ Διαμαρτυρόμενο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ, σὲ πολλὲς μὴ χριστιανικὲς χῶρες, ἡ συνύπαρξη περισσότερων ἀπὸ μιὰ θρησκειῶν ἦταν ἡ κανονικὴ κατάσταση πραγμάτων. Ἀκόμη καὶ ὁ ἰσλαμισμὸς πού ὅπως καὶ ὁ χριστιανισμός, ἔχει κληρονομήσει τὸ πνεῦμα τῆς ἀποκλειστικότητος τοῦ ἰουδαϊκοῦ μονοθεϊσμοῦ, δεσμεύεται ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ Κοράνιο νὰ ἀνέχεται τις δυὸ ἄλλες ἰουδαϊκὲς θρησκείες, τὸν ἰουδαϊσμὸ καὶ τὸν χριστιανισμό, μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι οἱ ὁπαδοὶ τους θὰ ὑποταχθοῦν στὴν πολιτικὴ ἐξουσία τῶν Μουσουλμάνων. Στὸν προχριστιανικὸ ἑλληνορωμαϊκὸ κόσμῳ, στοὺς Ἴνδους καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Ἀσία, ἡ συνύπαρ-

ξη διαφόρων θρησκειῶν καὶ φιλοσοφιῶν θεωρήθηκε πάντοτε σὰν κάτι αὐτονόητο. Στὴν προκομμουνιστικὴ Κίνα, ἡ παρείσακτη θρησκευτικὴ φιλοσοφία τοῦ βουδδισμού συνυπῆρχε φιλικὰ μὲ τὴν ἰθαγενῆ θρησκευτικὴ φιλοσοφία τοῦ ταοΐσμου κι' ἀκόμη, ἐκτὸς ἀπὸ ὀρισμένες σπάνιες περιπτώσεις, μὲ τὴν ἐπίσημα ἀναγνωρισμένη φιλοσοφία τοῦ κομφουκιανισμού. Στὴν Ἰαπωνία, ὁ βουδδισμὸς συνυπῆρχε ὄχι μόνο μὲ φιλικὲς σχέσεις ἀλλὰ καὶ συνεργάστηκε μὲ τὸν σιντοϊσμὸ καὶ στὴν περίοδο Τοκουγκάβα ὁ νεο-κομφουκιανισμὸς ἀπολάμβανε — ἀνδὲν κἀνω λάθος — ἐνὸς γοήτρου σχεδὸν ἰσάξιου ἐκείνου ποῦ διέθεταν ὁ βουδδισμὸς καὶ ὁ σιντοϊσμὸς.

IKENTA: Ἀναμφισβήτητα, πολλοὶ εὐλαβεῖς σιντοϊστὲς ὑπῆρξαν κατὰ παράδοση πολὺ ἀνεκτικοὶ ἀπέναντι στὶς θρησκευτικὲς δοξασίαις ἄλλων λαῶν. Σὲ πολλὰς περιπτώσεις, οἱ Ἰάπωνες μπόρεσαν νὰ συμβιβάσουν μὲ ἄνεση τὶς διδασκαλίαις τοῦ βουδδισμού, τοῦ σιντοϊσμοῦ καὶ τοῦ κομφουκιανισμού.

Οἱ σχέσεις τοῦ σιντοϊσμοῦ μὲ τὴ νεώτερη τεχνολογία εἶναι κάπως περιέργες. Ἐργαστάσια μὲ τὸν πιὸ σύγχρονο τεχνολογικὸ ἐξοπλισμὸ καὶ ὑψηλὰ κτίρια μὲ πολὺ μοντέρνα σχέδια ὄχι σπάνια, περιλαμβάνουν μικροὺς σιντοϊκοὺς δωμοὺς. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἔκσκαφὴ θεμελίων γιὰ τὴν κατασκευὴ νέων οἰκοδομῶν ἀπὸ ἀτσάλι καὶ τσιμέντο, σχεδὸν πάντοτε γίνεται μιὰ σιντοϊστικὴ τελετὴ γιὰ τὴν κάθαρση τῆς τοποθεσίας. Αὐτὸ ποῦ προσπαθῶ νὰ δείξω εἶναι ὅτι, στὴν Ἰαπωνία, ἡ πίστη στὴν ἐπιστημονικὴ πρόοδο, ὁ ἔθνικισμὸς, ἀκόμη καὶ ὁ κομμουνισμὸς, μολονότι ἀποτελοῦν στοιχεῖα τοῦ νέου κόσμου στὸν ὁποῖο ζοῦν καὶ ἐργάζονται οἱ Ἰάπωνες, δὲν κάλυψαν ἕνα κενὸ ποῦ προκάλεσε ἢ ὑποχώρησε τῆς παραδοσιακῆς θρησκείας. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια, ἡ ἐμπειρία μας διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῶν Εὐρωπαίων, οἱ ὁποῖοι καταφεύγουν σ' αὐτὰ σὰν σὲ νέο πνευματικὸ στήριγμα ποῦ προσφέρει δύναμη σὲ καιροὺς ἐσωτερικῶν πνευματικῶν συγκρούσεων.

TO-Y-NMIIH: Συμφωνῶ στὸ ὅτι ἡ κατάσταση φαίνεται νὰ εἶναι διαφορετικὴ στὶς δύο περιπτώσεις ποῦ ἀναφέρατε. Γιὰ χάριθ ὁμοῦς μιᾶς πληρέστερης συγκρίσεως, ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ δώσω ὀρισμένες λεπτομέρειες σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο ποῦ ἡ πίστη στὴν ἐπιστημονικὴ πρόοδο, ὁ ἔθνικισμὸς καὶ ὁ κομμουνισμὸς ἤλθαν νὰ καταλάβουν μιὰ σημαντικὴ θέση στὴ σκέψη καὶ στὶς πεποιθήσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν.

Ὁ ἔθνικισμὸς, τὸ δεύτερο ὑποκατάστατο τῆς παραδοσιακῆς θρησκείας τῆς Δύσεως, εἶναι ἡ λατρεία τῆς συλλογικῆς δυνάμειος μιᾶς τοπικῆς ἀνθρώπινης κοινότητος. Ἀντίθετα ἀπὸ τὴν πίστη στὴν πρόοδο μέσῳ τῶν ἐπιστημῶν, ὁ ἔθνικισμὸς δὲν εἶναι μιὰ νέα θρησκεία: εἶναι ἡ ἀναβίωση μιᾶς παλαιᾶς. Αὐτὴ ἦταν ἡ θρησκεία τῶν πόλεων — κρατῶν τοῦ προχριστιανικοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ κόσμου. Εἶχε ἀναβιώσει στὴ Δύση μὲ τὴν Ἀναγέννηση καὶ ἡ ἀναβίωση αὐτὴ μιᾶς ἑλληνορωμαϊκῆς πολιτικῆς θρησκείας ὑπῆρξε πολὺ πιὸ ἀποτελεσματικὴ ἀπ' ὅτι ἡ ἀναβίωση τοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ στυλ στὴ λο-

γοτεχνία, στις πλαστικές τέχνες και την αρχιτεκτονική. Ο νεώτερος δυτικός έθνικισμός, έμπνεόμενος από έλληνο-ρωμαϊκά ιδεώδη και θεσμούς, έχει κληρονομήσει τὸ δυναμισμὸ καὶ τὸ φανατισμὸ τοῦ χριστιανισμοῦ. Μεταφερμένος στὴν πράξη ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ καὶ τὴ γαλλικὴ Ἐπανάσταση, ἀπέδειξε ὅτι ἦταν σὲ μεγάλο βαθμὸ μεταδυτικός. Σήμερα, ὁ φανατικὸς έθνικισμὸς ἀποτελεῖ ἴσως τὸ 90% τῆς θρησκείας τοῦ 90% ἴσως τῆς ἀνθρωπότητας.

Ὁ κομμουνισμὸς, ἡ τρίτη ἀπὸ τὶς θρησκείες πὸ εἶχαν καλύψει τὸ κενὸ πὸ προκάλεσε ἡ σκέψη στὸν δέκατο ἔβδομο αἰῶνα, εἶναι μιὰ ἐπανάσταση ἐναντίον τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας, πὸ εἶναι τόσο παλαιὰ ὅσο κι' ὁ ἴδιος ὁ πολιτισμὸς. Θεωρητικὰ, ὁ χριστιανισμὸς καὶ οἱ φιλοσοφίες ἔχουν καταδικάσει τὴν κοινωνικὴ ἀδικία, ἀλλὰ ἡ θεωρία τους ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο δὲν ἐφαρμόστηκε στὴν πράξη. Ἐνῶ ὁ κομμουνισμὸς σωστὰ ἐπέκρινε τοὺς προκατόχους του, συγκεντρώνοντας τὴν προσοχὴ του καὶ τὶς προσπάθειές του στὴν ἐκρίζωση τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας, ἔπεσε στὴν μισαλλοδοξία πὸ εἶχε δείξει ὁ χριστιανισμὸς καὶ στὴν ἀποκλειστικότητα, πὸ εἶναι χαρακτηριστικὴ ὄλων τῶν ἰουδαϊκῆς προελεύσεως θρησκειῶν.

Ὁ κομμουνισμὸς εἶναι στὴν πραγματικότητα μιὰ χριστιανικὴ αἴρεση πὸ, ὅπως καὶ προηγούμενες αἱρέσεις, ἔχει ἐπιμείνει σὲ μιὰ ιδιαίτερη χριστιανικὴ ἠθικὴ ἐπιταγὴ πὸ τὸ χριστιανικὸ κατεστημένο εἶχε παραμελήσει. Ἡ μυθολογία τοῦ κομμουνισμοῦ εἶναι ἡ ἰουδαϊκὴ καὶ χριστιανικὴ μυθολογία μεταφρασμένη σ' ἓνα ἀθεϊστικὸ λεξιλόγιο. Ὁ μοναδικὸς καὶ παντοδύναμος θεὸς Ἰεχωβάς μεταφράστηκε σὲ ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα. Ὁ Περιούσιος Λαὸς σὲ Προλεταριάτο, πὸ προορίζεται ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα νὰ θριαμβεύσει. Ἡ Χιλιόχρονη Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ πάνω στὴ γῆ ἔχει μεταφραστεῖ στὸν τελικὸ μαρξισμὸ τοῦ κράτους. Ὁ κομμουνισμὸς κληρονόμησε ἐπίσης ἀπὸ τὸν χριστιανισμὸ τὴν πίστη σὲ μιὰν ἀποστολὴ νὰ προσηλυτίσει ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ χριστιανισμὸς καὶ ὁ κομμουνισμὸς δὲν εἶναι, φυσικὰ, οἱ μόνες ἀποστολικές θρησκείες. Ὁ ἰσλαμισμὸς, ὁ βουδδισμὸς καὶ ἡ πίστη στὴν πρόοδο μέσω τῆς ἐπιστήμης, εἶναι ἐπίσης θρησκείες ἀποστολικῆς μορφῆς.

IKENTA: Βλέπω ἓνα κοινὸ σημεῖο, πὸ ξεχωρίζει τὶς νέες θρησκείες — τὴν πίστη στὴν ἐπιστημονικὴ πρόοδο, τὸν έθνικισμὸ καὶ τὸν κομμουνισμὸ — ἀπὸ τὶς παλαιότερες ὅπως ὁ χριστιανισμὸς, ὁ βουδδισμὸς καὶ ὁ ἰσλαμισμὸς. Ἐνῶ οἱ παλαιότερες θρησκείες ἀγνίστηκαν νὰ ἐλέγξουν καὶ νὰ ἐξαλείψουν τὴν ἀνθρώπινη πλεονεξία, οἱ νεώτερες φαίνεται νὰ ἔχουν δημιουργηθεῖ — ἢ τοῦλάχιστον νὰ χρησιμοποιοῦνται — γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση καὶ τὴν ἰκανοποίηση αὐτῆς τῆς πλεονεξίας. Τὸ θεωρῶ αὐτὸ σὰν τὸ βασικὸ χαρακτήρα τῶν νέων θρησκειῶν καὶ στὸ χαρακτήρα αὐτὸ βλέπω τὸ θεμελιτικὸ πρόβλημα πὸ ἀντιμετωπίζουν καὶ οἱ τρεῖς τους.

ΤΟΥΝΜΠΗ: Νομίζω πὸς ἔχετε δίκιο. Κατὰ συνέπεια αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη γιὰ ἓνα νέο εἶδος θρησκείας. Ἡ ἀνθρωπότητα ἔχει

ένωθει κοινωνικά. γιά πρώτη φορά στην ιστορία, από την παγκόσμια διάδοση του σύγχρονου (άρχικα σύγχρονου δυτικού) πολιτισμού. Τό πρόβλημα τής μελλοντικής θρησκείας τής ανθρωπότητας έμφανίζεται έπειδή όλες οι σημερινές θρησκείες αποδείχτηκαν ανεπαρκείς.

Η μελλοντική θρησκεία δέν χρειάζεται αναγκαστικά νά είναι ολοκληρωτικά νέα θρησκεία. Μπορούσε νά είναι μιá νέα εμφάνιση μιáς από τις παλιές θρησκείες, αν όμως μιá από τις παλιές θρησκείες έπρόκειτο νά αναβιώσει με μιá μορφή πού θά ανταποκρινόταν στις νέες ανάγκες τής ανθρωπότητας, φαίνεται πιθανό ότι θά άλλαζε τόσο ριζικά, πού θά ήταν σχεδόν άγνωριστη. Αυτό είναι πιθανό έπειδή οι συνθήκες τής ανθρώπινης ζωής έχουν αλλάξει ριζικά στην εποχή μας.

Μιá μελλοντική θρησκεία πού θά έφερνε στη ζωή και θά διατηρούσε στη ζωή έναν καινούργιο πολιτισμό. θά πρέπει νά είναι μιá θρησκεία πού θά δίνει τή δυνατότητα στην ανθρωπότητα νά καταπολεμά και νά κατανικά τα κακά πού αποτελούν σήμερα σοβαρές απειλές για την ανθρώπινη επίδωση. Τα φοβερότερα από τα κακά αυτά είναι και τα παλαιότερα: ή πλεονεξία πού είναι τόσο παλαιά όσο και ή ίδια ή ζωή και ο πόλεμος και ή κοινωνική άδικία πού είναι τόσο παλαιά όσο και ο πολιτισμός. Ένα νέο κακό πού δέν είναι λιγότερο φοβερό είναι τó τεχνικό περιβάλλον πού δημιούργησε ο άνθρωπος με τή χρησιμοποίηση τής επιστήμης στην τεχνολογία, στην ύπηρεσία πάντοτε τής πλεονεξίας.

IKENTA: Οι απόψεις μου πάνω σ' αυτό τó θέμα βρίσκονται σε απόλυτη συμφωνία με τις δικές σας. Θεωρώ κι' εγώ ότι τα μεγαλύτερα κακά πού περιβάλλουν σήμερα τόν πολιτισμό μας είναι ή πλεονεξία — πού είναι έγγενης στην ίδια τή ζωή — ο πόλεμος και ή άδικία, πού είναι όπως λέτε τόσο παλαιά όσο και ο πολιτισμός. Επίσης ή τεχνική καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Η πλεονεξία είναι μιá υπόθεση πού αφορά την ανθρώπινη ύπαρξη στις σχέσεις της με τόν έαυτό της, ο πόλεμος και ή άδικία είναι κακά πού αφορούν τις ανθρώπινες υπάρξεις σε κοινωνική κλίμακα και ή καταστροφή του περιβάλλοντος αφορά τις σχέσεις μεταξύ ανθρώπου και φύσεως.

ΤΟΥ ΝΜΗΗ: Οι Ιουδαϊκές θρησκείες έχουν συγκεντρώσει τó θεικό στοιχείο του Σύμπαντος σ' έναν μοναδικό, παντοδύναμο δημιουργό θεό, έξω από τó Σύμπαν και αυτός ο περιορισμός του θείου έχει στερήσει τή φύση — περιλαμβανομένης και τής ανθρώπινης φύσεως — από την ιερότητά της. Αντίθετα, στην Ίνδια και την Ανατολική Άσία, πριν από την επίδραση τής σύγχρονης Δύσεως, δλόκληρο τó Σύμπαν και όλα όσα βρίσκονται σ' αυτό, περιλαμβανομένης και τής έξω από τόν άνθρωπο φύσεως και του ίδιου του ανθρώπου, ήταν θεικά και κατά συνέπεια, είχαν στα μάτια του ανθρώπου, μιá ιερότητα και μιá θεική υπόσταση, πού συγκρατούσαν την δρμέμφυτη τάση του άν-

θρώπου να ικανοποιεί την πλεονεξία του, κακοποιώντας την έξω από τον άνθρωπο φύση.

Ἡ θρησκεία στην Ἰνδία καὶ στην Ἀνατολική Ἀσία, ἦταν ὁ πανθεϊσμός, ὁ ἀντίθεση μὲ τὸν ἰουδαϊκὸ μονοθεϊσμό. Κατὰ τὴν πανθεϊστικὴ ἄποψη, ἡ θεότητα ἐνυπάρχει στὸ σύμπαν καὶ ἐμποτίζει ὁλόκληρο τὸ σύμπαν. Κατὰ τὴ μονοθεϊστικὴ ἄποψη, ἡ θεότητα ἔχει ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὸ σύμπαν καὶ βρίσκεται ἔξω ἀπ' αὐτό. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ θεότητα εἶναι ὑπερβατικὴ.

Στὸ δυτικὸ ἄκρο τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου καὶ στὶς δύο Ἀμερικές, οἱ ἀρχικοὶ τοπικοὶ πολιτισμοὶ — ὁ κεντροαμερικανικὸς, ὁ περουδιανὸς, ὁ σουμέριος, ὁ ἐλληνο-ρωμαϊκὸς καὶ ὁ αἰγυπτιακὸς, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ χαναναῖος πολιτισμὸς, ποὺ ἦταν ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν πρὶν γίνουν μονοθεϊστὲς — ἦταν τοῦ ἴδιου εἴδους ὅπως οἱ πολιτισμοὶ τῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, πρὶν ἀπὸ τὴν νεώτερη δυτικὴ ἐπίδραση. Σὲ ὅλους παντῶν τούτων προϊουδαϊκῶν πολιτισμῶν, ἡ θρησκεία ἦταν πανθεϊστικὴ, ὄχι μονοθεϊστικὴ. Οἱ σημερινοὶ πιστοὶ τῶν ἰουδαϊκῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν καὶ τῶν μεταχριστιανικῶν ὑποκαταστάτων τῆς ἰουδαϊκῆς θρησκείας τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι ὅλοι τους πρῶην πανθεϊστὲς. Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ γεγονός δείχνει ὅτι θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρξει κάποια ἐλπίδα ἐπιστροφῆς τους στὴν πανθεϊστικὴ συμπεριφορά, τώρα ποὺ ἔχουν ἀντιληφθεῖ τίς συνέπειες τῆς μονοθεϊστικῆς ἐλλείψεως σεβασμοῦ γιὰ τὴ φύση.

IKENTA: Δύο πράγματα ἐπηρέασαν βαθιὰ τίς θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου: ἡ ἰκανότητά του νὰ μεταβάλλει τίς φυσικὲς συνθήκες στὸ βαθμὶ ποὺ νὰ μὴ μπορούν πιά νὰ περιορίζουν τίς παραγωγικὲς δραστηριότητες καὶ ἡ ἀνάπτυξη τῶν σύγχρονων μεταφορῶν, ὥστε νὰ ἐξουδετερῶνε τίς ἀποστάσεις. Στὸ παρελθόν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἀναγκασμένος νὰ ζεῖ καὶ νὰ ἐργάζεται κάτω ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς ποὺ ἐπέβαλλαν οἱ φυσικὲς συνθήκες, ἔβλεπε κάθε πρᾶγμα ποὺ ξεπερνοῦσε τίς δυνάμεις του σὰν ὑπερφυσικό. Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ δημιουργοῦσε μὲ τὴ σειρά της τὸν πανθεϊσμό, τὴν πίστη ὅτι ἡ θεότητα ἐμποτίζει τὸ φυσικὸ κόσμον. Τώρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος ὁρῶναι τὴ θεότητα μέσα στὴ δύναμη τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας, ἔχει φτάσει στὸ σημεῖο νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ χρησιμοποιεῖ τὸ φυσικὸ κόσμον καὶ δὲν εἶναι πιθανὸ νὰ ἐπιστρέψει σὲ μιὰ πανθεϊστικὴ ἐρμηνεία τοῦ σύμπαντος.

Ἡ ἔκφραση τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τίς ἰκανότητές του νὰ ἐλέγχει τὴ φύση, τὸν ὀδήγησε στὸ νὰ μολύνει καὶ νὰ καταστρέφει τὸ περιβάλλον, ὡς τὸ σημεῖο ποὺ νὰ θέτει σὲ κίνδυνον τὴν ἴδια του τὴν ὕπαρξη. Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι κυριαρχεῖ ἀπὸ ὀρισμένες πλευρὲς στὸν κόσμον, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντος ἀπέναντι στὴ ζωτικὴ δύναμη ποὺ συνδέει μεταξὺ τους ὅλα τὰ συστατικὰ μέρη τῆς φύσεως.

Νομίζω, ὅτι μιὰ σαφὴς κατανόηση τῶν σημείων στὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνώτερος καὶ ἐκείνων στὰ ὁποῖα εἶναι ἀπείρως κα-

τώτερος από τον έξωανθρώπινο φυσικό κόσμο, μπορεί να είναι εξαιρετικά χρήσιμη για τη διαμόρφωση μιᾶς πραγματικά μεγάλης σπουδαιότητας θρησκευτικῆς πίστεως για τὸ μέλλον.

ΤΟ·Υ·ΝΜΠΗ: Ὅπως μερικές ἀπὸ τὶς πιὸ πρόσφατες προσπάθειες τοῦ ἀνθρώπου, ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀνθρώπινες παρεμβάσεις στὴν ἄξωανθρώπινη φύση, ἡ δραστηριότητά τους ὁμως ὑπῆρξε μᾶλλον μιὰ συνεργασία παρὰ ἕνας ἐξαναγκασμός. Ἡ ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ ἐξαναγκασμὸ ἦταν περιορισμένη ὅσο ἡ φυσικὴ δύναμη ποὺ διέθετε ἦταν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἡ μυϊκὴ δύναμη. Ἡ ἱκανότητα ὁμως αὐτὴ ἔγινε οὐσιαστικὰ ἀπεριόριστη ὅταν στὴ βιομηχανικὴ ἐπανάσταση, ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νὰ χαλιναγωγεῖ τὴν σὲ τεράστιο βαθμὸ μεγαλύτερη φυσικὴ δύναμη τῶν ἄψυχων φυσικῶν δυνάμεων, σὲ μεγάλη κλίμακα. Ἦταν τὸ στάδιο στὸ ὁποῖο ἡ ἄδεια νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴν ἄξωανθρώπινη φύση ποὺ εἶχε δοθεῖ στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ Θεὸ σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Ἰουδαϊκοῦ μονοθεϊσμοῦ, ἄρχισε νὰ ἔχει σημαντικὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΣΤΗΡΙΓΜΕΝΗ ΣΤΟ ΘΕΟ ἢ ΤΟΝ ΝΟΜΟ;

ΤΟ·Υ·ΝΜΠΗ: Ἐχομε ἐπείγουσα ἀνάγκη τώρα νὰ ἀποκαταστήσουμε τὴ σχέση ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἄξωανθρώπινη φύση ποὺ ἀνατράπηκε ἀπὸ τὴ βιομηχανικὴ ἐπανάσταση. Ὁ δρόμος γιὰ τὴν τεχνολογικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐπανάσταση ἀνοίχτηκε ἀπὸ μιὰ προηγούμενη θρησκευτικὴ ἐπανάσταση στὸ δυτικὸ ἄκρο τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου. Ἡ θρησκευτικὴ αὐτὴ ἐπανάσταση ἦταν ἡ ἀντικατάσταση τοῦ πανθεϊσμοῦ ἀπὸ τὸ μονοθεϊσμὸ. Πιστεύω ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα ἔχει ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέφει στὸν πανθεϊσμὸ. Μᾶς χρειάζεται αὐτὴ ποὺ μποροῦμε νὰ τὴν ὀνομάσουμε σωστὴ θρησκεία ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ τὸ κάνουμε αὐτό.

Σωστὴ θρησκεία εἶναι: ἐκείνη ποὺ διδάσκει τὸ σεβασμὸ γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴν ἱερότητα ὅλης τῆς φύσεως. Ἀκατάλληλη θρησκεία εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐπιτρέπει τὴν ἱκανοποίηση τῆς ἀνθρώπινης πλεονεξίας σὲ βάρος τῆς ἄξωανθρώπινης φύσεως. Καταλήγω στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ θρησκεία ποὺ χρειζόμαστε νὰ ἀσπασθοῦμε τώρα εἶναι ὁ πανθεϊσμός, ὅπως ἐμφανίζεται ὑποδειγματικὰ στὸν σιντοϊσμὸ, καὶ ὅτι ἡ θρησκεία ποὺ πρέπει τώρα νὰ ἀπορρίψουμε εἶναι ὁ Ἰουδαϊκὸς μονοθεϊσμός καὶ ἡ μεταχριστιανικὴ ἀθεϊστικὴ πίστη στὴν ἐπιστημονικὴ πρόοδο, ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ τὸ χριστιανισμὸ τὴν πίστη, ὅτι ὁ ἀνθρωπότητα ἔχει ἠθικὰ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκμεταλλεῖται τὸ ὑπόλοιπο σύμπαν γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῆς ἀνθρώπινης ἀπληστίας.

IKENTA: Συμφωνῶ μὲ τὸν ὀρισμὸ τῆς σωστῆς θρησκείας ποὺ δώσατε σὰν θρησκεία ποὺ διδάσκει τὸ σεβασμὸ στὴν ἀξία τῆς ἄξω-

ανθρώπινης φύσεως και με τον όρισμό της λαθεμένης θρησκείας σαν θρησκείας που επιτρέπει την ικανοποίηση της ανθρώπινης απληστίας εις βάρος της εξωανθρώπινης φύσεως.

Χωρίς άμφιβολία, μιá ανώτερη θρησκεία αποτελεί σήμερα επείγουσα ανάγκη. Μοῦ φαίνεται όμως πώς πρέπει να αναλύσουμε τὸ χαρακτήρα μιᾶς τέτοιας θρησκείας, διερευνώντας τὴ βάση, πάνω στην οποία στηρίζεται. Μ' αυτό έννοῶ ότι πρέπει να διερωτηθοῦμε αν μιá ανώτερη θρησκεία θά έπρεπε να στηρίζεται: σ' ένα θεό ἢ σ' ένα νόμο. Πιστεύω ότι ὁ άνθρωπος πρέπει σήμερα να στηρίζεται: σὲ μιá θρησκεία βασισμένη στο νόμο, γιατί μιá τέτοια θρησκεία, δέν είναι μόνο άξιόπιστη, αλλά επίσης ξεπερνά τις σύγχρονες ιδέες τῆς λογικότητας και τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

ΤΟ Γ' ΝΜΙΗ: Ρωτᾶτε, λοιπόν, τί είναι πιό αποτελεσματικό και πιό χρήσιμο, μιá θρησκεία στηριγμένη στο θεό ἢ μιá θρησκεία στηριγμένη στο νόμο; Ἡ πίστη στην ύπαρξη τοῦ Θεοῦ παρουσιάζει τὴν ἔσχατη θρησκευτική πραγματικότητα ανθρωπομορφικά. Ἐνας θεός είναι μιá ανθρωπόμορφη παρουσίαση τῆς ἔσχατης πραγματικότητας. Οἱ ἑλληνικοί, Ινδοῦστικοί και σκανδιναβικοί θεοί ἀπεικονίζονταν σαν ανθρωπόμορφοι: ακόμη και σωματικά. Τὸν Ισραηλινοῦ θεοῦ Ἰεχωβά, που τὸν υἱοθέτησαν οἱ Χριστιανοί και οἱ Μουσουλμάνοι, τὸν φαντάζοντα: σαν ἄσῳματο και ἄόρατο, αλλά στις Ισραηλινές γραφές, στὸν Ἰεχωβά ἀποδίδονται ανθρώπινα συναισθήματα — ζηλοτυπία και θυμὸς — και ὑποτίθεται: ότι ἔχει ἐνεργήσει κάτω από τὴν ἐπίδραση αὐτῶν τῶν παθῶν. Δηλαδή ὑποτίθεται: ότι ἔχει ἐνεργήσει κατά ἕναν τρόπο που καταδικάζεται και ἐπικρίνεται: όταν πρόκειται για τοὺς ἄνθρωπους.

Οἱ ἄνθρωποι: διψοῦν για μιá ανθρώπινη ἔσχατη πραγματικότητα, ακόμη και με τὴ μορφή ἑνὸς ἐκκεντρικοῦ τυράννου γιατί, στην ανθρώπινη κοινωνία, τὰ παιδιὰ ἔχουν ανάγκη ἀπὸ τὴ βοήθεια και τὴν καθοδήγηση ανθρωπίνων γονέων, ἐνῶ οἱ ἐνήλικοι: ἔχουν ανάγκη ἀπὸ ἡγέτες με τοὺς ὁποίους να συνδέονται: ἔχ: με δεσμούς συγγένειας, αλλά με τὴν ἐμπιστοσύνη στην ανώτερη φρόνηση ἢ τὴν ἰσχυρότερη δύναμη θελήσεως ἑνὸς ἡγέτη. Κι' ὡστόσο είναι: παράλογο να ἐπιζητεῖται: ἡ ικανοποίηση τῆς δίψας αὐτῆς με τὴν παρουσίαση τῆς ἔσχατης πνευματικῆς πραγματικότητας ανθρωπομορφικά. Δέν ὑπάρχει καμιá ἔνδειξη: ότι ἡ ἔσχατη πραγματικότητα είναι: ανθρωπόμορφη και πράγματι: είναι: πολὺ ἀπίθανο να μοιάζει: με τὸν ἄνθρωπο, γιατί ὁ ἄνθρωπος είναι: μόνο ἕνα ἀπὸ τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως. Συμφωνῶ: ότι ἕνα παγκόσμιο σύστημα νόμων τῆς ζωῆς, ὅπως ἐμφανίζεται: στο βουδδισμό, είναι: πιθανὸ να είναι: λιγότερο ἀπατηλὴ ἀπεικόνιση τῆς ἔσχατης πνευματικῆς πραγματικότητας ἀπ' ὅσο είναι, εἴτε ἕνα πάνθεο — Δίας, Ἄθηνά και Ἀπόλλωνας — εἴτε ἕνας και μόνος θεός, ὁ Ἰεχωβά.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πνεῦμα)

Ἐπὶ Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

Ἡ θέση πού θά ὑποστηρίξω εἶναι ὅτι ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ στίς κορυφαῖες στιγμὲς τῆς ἱστορίας του, εἶναι περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην ιδιότητά του ἡ οἰκουμενικότητα, ἡ *universalitas*. Ὑπῆρξε (θῆλῆσε, ἐπιδίωξε, πέτυχε νὰ εἶναι) πολιτισμὸς τοῦ ἀνοιχτοῦ ορίζοντα, τῆς πλατιάς ἀνάσας, τοῦ πνεύματος πού ἀνήσυχο, ἀκράτητο, τολμηρὸ ἀποστρέφεται τὸν στενὸ χῶρο, ρίχνεται στὴν περιπέτεια, ἐξερευνᾷ, προσφέρεται, δίνεται σὲ ὄλους καὶ σὲ ὅλα. Ἡ οἰκουμένη εἶναι ὁ «τόπος» του (ταξιδεύει πρὸς ὄλες τὶς διευθύνσεις, θαλασσοπνίγεται γιὰ νὰ τῆ γυωρίσει, ψάχνει νὰ ἐξιχνιάσει τὰ μυστικά της, νὰ βρεῖ τὴν ἄκρη) καὶ στόχος στίς βλέψεις του, μαγνήτης πού ἔλκει, πρόβλημα στίς σκέψεις του ὁ ἄνθρωπος, τὸ ὄν ἄνθρωπος. Ὁ ἰσθμὸς ἄνθρωπος.

«Τὸ ἑλληνικὸ σῶμα» γράφει ὁ Ἡρόδοτος «ἔχει τὸ ἴδιο αἷμα, μιλεῖ τὴν ἴδια γλῶσσα, ἔχει τοὺς ἴδιους θεοὺς, τοὺς ἴδιους ναοὺς, τὶς ἴδιες θυσίες, τὰ ἴδια ἔθιμα, τὰ ἴδια ἤθη». Καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ὁ ἑλληνικὸς ἀντιδιαστέλλει τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς, ἐκείνους πού ὀνομάζει μ' ἓνα ὄνομα «βαρβάρους». Ἐδῶ ἀκριβῶς χρειάζεται μιὰ διευκρίνιση, γιατί ἡ διάκριση καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς ἔχει δημιουργήσει πολλὰς παρεξηγήσεις. Ἄς συγκρίνομε τὴν ἑλληνικὴ ἀντίληψη πρὸς τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ιδέα πού εἶχε γιὰ τὴν ἰδιαιτερότητα τῆ «μοναδικότητά» του, ἓνας ἄλλος, ὁ ἑβραϊκός, γιὰ νὰ δοῦμε τὴ διαφορὰ. Οἱ Ἑβραῖοι ξεχώριζαν ριζικὰ τὴ φυλὴ τους ἀπὸ ὄλες τὶς ἄλλες,

ἀπὸ τοὺς «γκόγιμ», τοὺς ἔθνικοὺς μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι μόνο στὸ Ἰσραὴλ ἀποκαλύφθηκε ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ μόνο τὸ Ἰσραὴλ ἔκανε ὁ Θεὸς αὐτὸς περιούσιο, ἐκλεκτὸ καὶ προνομιοῦχο λαό του. (Γιὰ τοῦτο, ἡ ἰουδαϊκὴ εἶναι ἡ μόνη θρησκεία πού δὲν ἀσκεῖ πρσσηλυτισμὸ, γιὰ νὰ προσεταιριστεῖ ἑτερόδοξους).

Ἐντελῶς διαφορετικὸ εἶναι τὸ αἶσθημα καὶ ἡ ἀντίληψη τοῦ Ἑλληνα. Δὲν διεκδικεῖ τὴν ἀποκλειστικότητα στὴν εὐνοια τῆς Θεότητος, καὶ ἂν διαχωρίζει τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τὰ μὴ ἑλληνικὰ φύλα, ἀλλοῦ τοποθετεῖ τὴ διαχωριστικὴ γραμμὴ: στὸ εἶδος τῆς παιδείας του πού ταυτίζει τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια μὲ τὴν ἑλληνικὴ συνείδηση, γράφει ἓνας ξένος ἱστορικός, «ὁ βάρβαρος, ὄρος ὄχι ὑποτιμητικός, ἦταν ἀπλῶς ὁ ξένος, ὁ μὴ Ἑλληνας, αὐτὸς πού μιλεῖ ἐκεῖνες τὶς γλῶσσες πού κάνουν μπάρ - μπάρ - μπάρ, τόσο παράξενες, πού μοιάζουν μὲ γλῶσσες πουλιῶν... Ὁ Ἑλληνας δὲν περιφρονεῖ τοὺς βαρβάρους, θαυμάζει τὸν πολιτισμὸ τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Χαλδαίων καὶ πολλῶν ἄλλων αἰσθάνεται διαφορετικὸς ἀπ' αὐτοὺς σὲ τοῦτο, ὅτι ἔχει τὸ πάθος τῆς ἐλευθερίας καὶ δὲν θέλει νὰ εἶναι δούλος κανενός». Ἀνθρωπιὰ καὶ ἐλευθερία ἦταν γιὰ τοὺς Ἑλληνες τὸ ἴδιο πράγμα. «Ὁ Δίας» λέει ὁ Ὀμηρος «ἀφαιρεῖ ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο τὸ μισὸ τῆς ἀνθρωπιᾶς του τὴν ἡμέρα πού ὑποδουλώνεται». Ἄς θυμηθοῦμε ἐδῶ καὶ τὸ καμάρι τοῦ Ἑλληνα μπροστὰ σ' ἓναν Ἀσιάτη ἡγεμόνα «Ἀπὸ τοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου μόνοι οἱ Ἑλληνες βλέπουν τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς βασιλιάδες στὰ μάτια (ὄρθιοι)».

Σύμφωνα μὲ τὴ Βίβλο, ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο «κατ' εἰκόνα

και ομοιώσιν» του. 'Ο συσχετισμός αποτελεί αναμφισβήτητα καταξίωση του ανθρώπου, «κωρωνιδος τής Δημιουργίας». Οι Έλληνες όμως προχώρησαν περισσότερο: τόν έβαλαν στο ίδιο γενεαλογικό επίπεδο με τους θεούς, κι' άς είναι αυτοί άθάνατοι. «Μιά» λέει ο Πίνδαρος «είναι ή φυλή τών θεών και τών ανθρώπων: από μιά μητέρα (τη Γή - Μητέρα) παίρνουμε κ' έμείς κ' έκείνοι την πνοή τής Ζωής».

Αυτό τον πολιτισμό, τον άνθρώπινο, οι Έλληνες (λαός τής θάλασσας, τής διασποράς και τής ελευθερίας), φιλοδόξησαν να τον διαδώσουν στην οικουμένη με την «παιδεία» τους. Και αν δικαιούται να ονομάζεται οικουμενικό, «πανανθρώπινο», το πνεύμα τους, είναι γιατί αυτοί πρώτοι (και μονοί ίσως), διακήρυξαν ότι ή λέξη «Έλληνες» δέν θέλουν να είναι όνομα γένους, φυλής, χρώματος, τάξης κτλ. αλλά να σημαίνει όρισμένο τρόπο αντίληψης, σκέψης, συμπεριφοράς, ζωής — όπως τόν φώναζε ο αρχαίος 'Ισοκράτης όταν έγκωμιάζε τη μητρόπολη του έλληνικού πολιτισμού, την Άθνα. Αύτη, λέει, «έκανε τόν όνομα τών Έλλήνων να δίνει τήν έντύπωση ότι είναι όνομα όχι του έλληνικού γένους, αλλά τής ελληνικής διάνοιας, και Έλληνες να ονομάζονται όσοι μετέχουν όχι στη δική μας φυλή, αλλά στη δική μας παιδεία» (Παναγυρικός, 50).

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ
(ΤΟ ΒΗΜΑ, 4 'Ιουν. 1978)

Μεταφυσικό συμβάν στά άρχαία Μέγαρα

Άφηγείται ο Κικερων:

Δύο φίλοι έφτασαν στα Μέγαρα για δουλειές και το βράδυ διανυκτέρευσαν σε ένα Πανδοχείο τών Μεγαρων, αλλά σε διαφορετικά δωμάτια.

Γυρω στα μεσάνυχτα, ο ένας από τους δυο ξένους είδε στον ύπνο του, τον φίλο του να τόν φωνάζει γιατί ο Μεγαρίτης Πανδοχέας σχεδίαζε να τόν σκοτώσει. Ξύπνησε από τόν τρόπο που δοκίμασε στόν ύπνο του, αλλά ξανακοιμήθηκε έπειδή θεώρησε ότι τόν όνειρο που είδε ήταν δημιουργημα τής φαντασίας του!

Σε λίγο όμως «ξαναβλέπει» στον ύπνο του τον φίλο του καταματωμένο να του λέει:

«Ταλαίπωρε, όταν σε ζήτησα δέν ήρθες! Τώρα εκδικήσου τον θανατό μου. 'Ο Πανδοχέας με σκότωσε και τόν πτώμα μου τόν έχει κρύψει μέσα στο κάρρο του κάτω από την κοπριά».

Πραγματι τόν πρωϊ στην πύλη τών Μεγαρων ο φίλος μαζί με τους φύλακες βρήκε στο πρώτο κάρρο που έβγαине με κοπριά για τή χωράφια τόν πτώμα του αδικοσκοτωμένου φίλου του!

Πώς εξηγείται, τόν φαινόμενο αυτό; 'Ο Κικερων που μάς τόν διέσωσε δέν είναι τυχαίο πρόσωπο. Είναι τόν σπουδαιότερο πρόσωπο τών Ρωμαϊκών γραμμάτων.

(ΜΕΓΑΡΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ, 7.5.78)

ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 33 — ΑΘΗΝΑ,
Τηλ. 3602883. Στὸ βιβλιοπωλεῖο μας θὰ βρῆτε ὅ,τι κυκλο-
φορεῖ στὰ Ἑλληνικὰ γύρω ἀπὸ:

- Ἑσωτερικὴ φιλοσοφία
- Γιόγκα — Ἰνδικὴ φιλοσοφία
- Ἐρησκείες — Ἱερὰ κείμενα
- Παραδοσιακὰ κείμενα — Μελέτες
- Μεταφυσικὴ φιλοσοφία
- Ἀρχαῖα Μυστήρια
- Ἰδέες γιὰ τὴν Νέα Ἐποχὴ

Μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ διαθέτουμε:

Γνώση (Ἑσωτερικὸς Χριστιανισμὸς) — Μπόρις Μουράβιεφ
Γνώση, Β' τόμος
5 διαλέξεις στὴ νέα Ψυχολογία
Θιβετανικὴ βίβλος τῶν νεκρῶν
Οἱ Διδάσκαλοι τοῦ Γκουρτζιέφ — Ραφαὴλ Λεφὸρ
Ἄναζητώντας τὸν κόσμον τοῦ θαυμαστοῦ — Πῆτερ Οὐσπένσκυ
5 διαλέξεις στὴ νέα Ψυχολογία » »
Φύλλα ἀπὸ τὸν Κῆπο τοῦ Μορύα Α' — Μορύα
Τὰ τὲ Τσίνγκ — Λάο Τσέ
Αὐτοβιογραφία ἑνὸς Γιόγκι — Π. Γιουγκανάντα
Εἰσαγωγή καὶ ἀνάλυση στὴν ἐπιστήμην τῆς Γιόγκα — Ἔρνεστ
Γούντ
Τὸ τρίτο μάτι — Λόμπσανγκ Ράμπα
Τὸ ἄνοιγμα τοῦ τρίτου ματιοῦ — Β. Σ. Ἄλυτερ
Ὁ Γλάρος Ἰωνάθαν — Ρ. Μπάχ
Ὁ Προφήτης — Καλὶλ Γκιμπράν
Αἰγυπτιακὴ βίβλος τῶν νεκρῶν — Ἑρμῆς Τρισμέγιστος
Μυστικοθεοσοφικοὶ διάλογοι Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμέγιστου
Ἀρχές Ἀστρολογίας — Κ. Κάρτερ
Κοιλὰς τῶν ρόδων — Πῶλ Ντίναχ, 2 τόμοι
Ἐγκυκλοπαιδεῖα Ἀποκρυφισμοῦ — Π. Γράβιγγερ, 6 τόμοι
Χάρτης Ἀστρολογίας Ἐγχρωμος — Διαστάσεις 60 X 90 ἐκ.
Ψυχολογία τῆς συμβολικῆς τῶν Γραφῶν — Μωρίς Νίκολ
Περιπέτειες ἑνὸς προσκυνητῆ — Ἄγνωστου
Φιλοκαλία — Ἱερῶν Νηπτικῶν, 5 τόμοι
Μύση ἀνθρώπινη καὶ Ἡλιακὴ — Α. Μπέιλη
Οἱ Ἄθλοι τοῦ Ἡρακλῆ, Α. Μπέιλη
Μύσεις — Ρ. Στάινερ
Σχόλια στὰ Χρυσὰ Ἔπη τοῦ Πυθαγόρα — Ἱεροκλῆς
Τὰ θεολογούμενα τῆς ἀριθμητικῆς — Ἰάμβλιχος
Ἐπισκοπήσεις ἐπὶ τῆς Μήσεως — Ρενέ Γκενὸν
Μπαγκαβάτ Γκιτὰ
Μεταφυσικὸ ἡμερολόγιο
Ὁρόσημα στὴν ἀτραπὸ

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

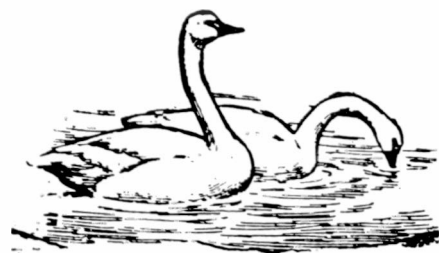
ΟΙ ΓΕΩΡΓΟΙ συχνά τρομάζουν από τις επίμονες προσπάθειες των οικολόγων να διατηρήσουν είδη πουλιών, που τους φαίνονται μία σκέτη συμφορά. 'Η στάσις των άπαδων τής διατηρήσεως απέναντι των ζημιωτών των έσοδειών είναι ένας δακρύβρεκτος αίσθηματισμός και τίποτε άλλο; "Η έδράζεται σε λάγους ούσιαστικούς, που έχουν αξία για όλους μας;

'Ιστορικώς και αισθητικώς, τα πουλιά έχουν από πολλούς αιώνες στενή και άρμονική σχέση με τον άνθρωπο. 'Αναρίθμητες είναι οι περικαπές των 'Αγίων Γραφών που αναφέρονται στα πουλιά. Μερικά από αυτά συμ-

ΑΠΟΜΟΝΩΣΙΣ και ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ είναι στη ζωή άνυπαρκτες. ΤΙΠΟΤΕ δέν μπορεί να ζηση μόνάχο του, ούτε ένας κοκκος άμμου ή ένα βασιλικό διαμάντι, ένα ταπεινό σκουλήκι ή ένα μεγαλόπρεπο δένδρο, ένα άσημαντο έντομο ή ένα επιβλητικό ζών. 'Η φύσις όλοκληρη, ή πίστις, τó έθνος, ένας κοσμος ή ένα άστρον...

G. Arundale

βολίζουν ύψηλές έννοιες, όπως ή περιστερά τήν Ειρήνην, ή γλαύ-

κα τήν Σοφία, ό άετός τήν 'Ελευθερία, και έν γένει τά πουλιά ένσαρκώνουν τους άγγέλους. Τά πουλιά ύπήρξαν πάντοτε ξεχωριστά σύμβολα στη Μυθολογία και τήν Τέχνη. Τά χερουβιμ παρουσιάζονται με φτερά πουλιών. 'Ο μυθολογικός φοίνιξ πα-

ριστάνει την αιώνια αναγέννηση της ζωής.

Όλα αυτά όμως αφήνουν αδιάφορους τους γεωργούς, οι οποίοι βλέπουν τις έσοδείες των να γίνονται στόχος των πουλιών· γι' αυτό, πρέπει να τους μιλήσωμε σε μιὰ γλώσσα, που θα μπορέσουν να έννοήσουν. Μια τέτοια γλώσσα έχρησιμοποίησε το περιοδικό της Έταιρίας Φυσικής Ζωής της Βαμβάης, σ' ένα άρθρον υπό τον τίτλο, «Ο ρόλος των πουλιών στην αγροτική οικονομία». Τα πουλιά κατατρώγουν τα έντομα. Αυτοί που φωνάζουν για τις ζημιές της έσοδείας από τα πουλιά, μπορούν να λογαριάσουν πόσες έσοδείες θα έμεναν άθικτες, αν έμεναν τα έντομα ανένοχλητα από τα πουλιά; Ένα από τα πιο κακοήθη έντομα είναι το άμερικανικό σιαθαίρι Κολοράδο. Ένα ζευγάρι, αν μείνη ανέξέλεγκτο, παράγει μέσα σε μιὰ περίοδο 60 εκατομμύρια απογόνους. Η ακρίδα είναι μία άλλη γνωστή μάλιστα. Τα σμήνη της φθάνουν σε τέτοιο πάχος, που μπορούν να σκεπάσουν τον ήλιο και η έπιδρομή τους, μέσα σε λίγες ώρες, αφανίζει δλόκληρες περιοχές και δεν αφήνει ούτε σημάδι πράσινο. Δεν θα χρειαζόταν πολὺς καιρὸς γιὰ ν' αφανιστή ὅλη ἡ θλάστησις τῆς γῆς, ἂν ἡ ακρίδα ἔμενε χωρίς ἔλεγχο. Αὐτὸν τὸν ἔλεγχο, τὸν ἀσκοῦν τὰ πουλιά.

Ἀναφέρεται, ὅτι μιὰ φορὰ πού ἔσημειώθη μεγάλη ἐπιδρομὴ ἀκρίδων καὶ ἀπειλοῦσε μὲ ἀφανισμό ὅλη τὴν ἔσοδεία τῶν Μορμόνων, φάνηκαν, στὸν οὐρανὸ, σὰν θεάσταλτοι, πολυάριθμοι γλάροι.

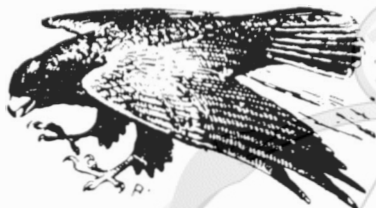
Οἱ γλάροι ἔχουν τὴν ἀκρίδα σὰν τὸν νοστιμώτερο μεζέ τους καὶ μποροῦν κάθε 24 ὥρες νὰ καταναλώσουν τροφή ὅσο καὶ τὸ βάρος τους.

Ἐπίσης, τὰ τρωκτικὰ πουλιά, ὅπως ἡ κουκουβάγια, τὸ γεράκι καὶ ὁ ἀετὸς, ἐλέγχουν τὴν ἐξάπλωση τῶν ποντικῶν καὶ τῶν ἀρουραίων, πού προξενοῦν, ὅπως καὶ τὰ ἔντομα, μεγάλες καταστροφές. Ἡ ἀπώλεια τῆς παραγωγῆς ἀπὸ ποντικούς ἔχει ὑπολαγιστῆ σὲ 10%, τὸ κατώτατον ὄριον, ἔως 50% τὸ ἀνώτατον. Ἐξ ἄλλου, ἡ παραγωγικότης τῶν ποντικῶν εἶναι πολὺ μεγάλη, καὶ ἂν δὲν ἐμεσολαβοῦσε ἡ πρόνοια τῆς φύσεως, θὰ ἔφθανε σὲ τρομακτικὸς ἀριθμὸς. Ένα μόνο ζευγάρι ποντικῶν μποροῦν νὰ γεννήσουν, μέσα σ' ἕνα χρόνο, 880 ποντικῶκια. Τὰ ἀρπακτικὰ πουλιά μποροῦν νὰ φάνε τὸ καθένα καὶ κάθε βράδυ ἀπὸ δύο ποντικῶκια. Ἀπὸ αὐτὸ γίνεται ἀντιληπτὴ ἡ προσφεραμένη ὑπηρεσία.

Ἄλλο κλασσικὸ παράδειγμα ἀπὸ τὴν οἰκολογία τῶν πουλιῶν ἐδόθη ἀπὸ τὴν Κίνα, ὅπου, μετὴ τὴν «μορφωτικὴ ἐπανάσταση», ὁ Μάο Τσε - τούγκ ἐξεστράτευσε γιὰ τὴν ἐξόντωση τῆς μύγας, κινητοποιώντας τὸν λαὸ μὲ τοὺς «μυγοσκοτώνηδες» στὸ χέρι. Σήμερα δὲν ὑπάρχει στὴν Κίνα μύγα. Ὅταν, ὅμως, ἡ ἴδια ἐκστρατεία ἐξαπελύθη καὶ κατὰ τῶν σπουργιτιῶν, τὰ ὅποια προκαλοῦσαν ζημιές στὴν ἔσοδεία, διεπιστώθη ὅτι μὲ τὴν ἐλάττωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουργιτιῶν, αὐξήθηκε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐντόμων, πού τὰ ἔτρωγαν τὰ σπουργίτια,

και έτσι η ζημιά της έσοδειάς έγινε πολύ μεγαλύτερη, με αποτέλεσμα να ανακληθῆ ὁ νόμος ἐναντίον τῶν σπουργιτιῶν.

Υπὸ φυσικὲς συνθήκες, σὲ περιοχὲς ὅπου δὲν ἐπεμβαίνει ὁ ἄνθρωπος, τὸ σπουργίτι τρέφεται μόνον μὲ χλόη καὶ σπόρους ἀγριοχορτῶν. Γενικῶς, οἱ διάφορες ποικιλίες πουλιῶν ζοῦνε σὲ

μετρίου μεγέθους σιμῆν καὶ μετακινοῦνται ψάχνοντας γιὰ τροφή. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ρυθμίζεται σὲ λογικὰ ὅρια ἀπὸ τὴν περιορισμένη τροφή καὶ τοὺς φυσικοὺς ἐχθροὺς. Ἀλλὰ ἡ ἐντατικὴ μονοκαλλιέργεια ἀνέτρεψε τὴν ἰσορροπία τῆς φύσεως. Προεκάλεσε μεγάλη αὐξηση καὶ τῶν πουλιῶν, τὰ ὁποῖα, βέβαια, προξενοῦν μεγάλες ζημιές στὶς έσοδειές, ἀλλὰ, ταυτοχρόνως, καταδιώκουν τὶς κάμπιες καὶ τὰ σκουλήκια, ἐμποδίζοντας τὴν καταστροφὴ τῶν έσοδειῶν, καὶ ἀποζημιώνοντας τοὺς παραγωγούς.

Ἡ εὐεργετικὴ συμβολὴ τῶν πουλιῶν κατέφανη στὰ δάση, ἀπὸ τότε ποὺ εἰσήχθη τὸ σύστημα τῆς παραγωγῆς ἐνὸς μόνον εἶδους δένδρου. Στὰ δάση τῆς μονοκαλλιέργειας, ὑπάρχουν λιγώτερα πουλιά, διότι δὲν, ὑπάρχουν πρύπτες δένδρων καὶ χαμάλαδα γιὰ τὶς φωλιές τῶν. Ἐτσι, αὐξήθηκε ὁ ἀριθμὸς τῶν ζημιογόνων ἐντόμων, ὅπως ἡ κάμπη ποὺ μα-

δαίει τὰ φύλλα, τὸ ξυλοφάγο σκαθαρί, ὁ τερμίτης καὶ ἄλλα.

Ἐπίσης, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὠφελιμότητα τῶν πουλιῶν, εἶναι καὶ ἡ ὁμορφιά τους. Ἡ Ραχηλ Κάρσον, στὸ διήγημά της «Σιωπηλὴ ἄνοιξη», ἔδωσε μιὰ φοβερὴ εἰκόνα μιᾶς ἀγροτικῆς περιοχῆς, ὅπου, μὲ τὴν χρησιμοποίηση δηλητηριωδῶν γεωργικῶν φαρμάκων, ἐξοντώθηκαν τὰ πουλιά καὶ τὰ πτώματα τους ἦταν σπαρμένα στὶς διαβάσεις, ἐνῶ μία σιωπὴ θανάτου ἦταν ἀπλωμένη στὴν περιοχή. Θὰ μπορούσε νὰ φαντασθῆ κανεὶς ἕναν περίπατο στὸ δάσος, χωρὶς ν' ἀκούσῃ ἕνα ξαφνικὸ φτερουγίσμα πουλιοῦ καὶ τὸ κελαδῆμά του,

Τὰ πουλιά προξενοῦν καὶ ζημιές καὶ προσφέρουν ὑπηρεσίες. Ἡ ἰσορροπία εἶναι νόμος τῆς φύσεως. Ἡ οἰκονομία τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν γεωργία καὶ τὰ δάση ἐπομένως, ἐμμέσως, καὶ ἀπὸ τὰ πουλιά. Ὁφείλει νὰ τοὺς παρασχη προστασία. Ἀλλὰς τε, ἡ ζωὴ διδάσκει τὴν ἁρμονία δια μέσου τῶν διαφορῶν. Ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐημερία νὰ ἐπιδιώκονται μεσ' ἀπὸ τὸ πρίσμα τῆς ἐνόητος τῆς ζωῆς. Ὅλα τὰ βασίλεια τῆς ζωῆς εἶναι ἀλληλένδετα.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

«ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ»

Τόμος Α'

**Άπο τήν Προϊστορία
μέχρι τήν Άναγέννηση:**

Τόμος Β'.

**Άπο τήν Άναγέννηση
ώς τούς σημερινούς**

Α' Τόμος δρχ. 120

Β' Τόμος » 120

ΤΟ ΕΤΗΣΙΟΝ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Ο ΦΡΟΥΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΥΠΟΦΡΟΥΡΟΣ

Ο διάσημος φωτογράφος ζώων Γιούλλα έστειλε στην μεγάλη αμερικανική εφημερίδα «Έγκουαϊερ» τη φωτογραφία αυτή του άγγλικού αγριου μπουλντογκ και του μᾶλλον ντροπαλού φίλου του.

Ἀπὸ τὶς ὠραιότερες ἱστορίες σκύλων

ΟΙ ΩΡΑΙΟΤΕΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ σκύλων ἀπὸ τὸ γαλλικὸ περιοδικὸ «Ὁ κόσμος τῶν ζώων»:

Ἔνας σκύλος ράτσας Τέρ - Νέβ συνώδευε τὸν κύριό του στὸ ξενοδοχεῖο καὶ ἐφέρετο σὰν κύριος κι' αὐτός. Ἀλλὰ ὁ μικρὸς ὑπηρέτης τοῦ ξενοδοχείου, ποὺ τοῦ ἔβαζε φαγητὸ καὶ νερό, τὸν ἐκακομεταχειρίζετο, πράγμα ποὺ ἀνάγκαζε τὸν σκύλο νὰ τοῦ ἐπιτίθεται, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν δαγκώνη ἢ νὰ τὸν νυχιάζη. Ἀπλῶς, τὸν ἀπωθοῦσε.

Φαίνεται ὅτι ὁ σκύλος ἐνοχλεῖτο ἀπὸ αὐτὴν τὴν συμπεριφορὰ τοῦ μικροῦ ὑπηρέτου καὶ ἀποφάσισε νὰ μὴν δεχθῆ τις ὑπηρεσίες του. Καὶ τὴν μὲν πείνα, τὴν ὑπέφερε, ἀλλὰ μίᾳ ἡμέρα, ποὺ ἐδιψοῦσε, μπαίνει στὴν κουζίνα τοῦ ξενοδοχείου, ἀρπάζει ἕνα δοχεῖο καὶ πηγαίνει στὴν αὐλή, ὅπου ὑπῆρχε μίᾳ θύση. Κάθεται ἐκεῖ δίπλα, κρατώντας τὸ δοχεῖο, ὑπομονητικά, ἕως ὅτου περνᾷ κάποιος, ἀντιλαμβάνεται, ἀνοίγει τὴν θύση καὶ γεμίζει τὸ δοχεῖο τοῦ σκύλου. Αὐτός, ὅταν ἤπια ἀρκετά, ἐπῆρε τὸ δοχεῖο καὶ τὸ πῆγε πίσω στὴν κουζίνα!

Ἔνας σκύλος ἐπήγαινε κάθε πρωὶ στὸ φούρνο, ἔχοντας στὰ δόντια του ἕνα νόμισμα, ποὺ τὸ ἄφηνε χάμω καὶ τὸ ἔπαιρνε ὁ φούρναρης, ἀφοῦ τοῦ ἔδινε ἕνα κολουρι. Μίᾳ ἡμέρα, ὁ φούρναρης, χάριν ἀστεϊσμοῦ, τοῦ ἔτεινε ἕνα κολουρι, πολὺ ζεστό, τὸ ὁ-

ποῖον ὁ σκύλος δὲν μπόρεσε νὰ πιάση. Καὶ τί ἔκαμε; Πῆρε πίσω τὸ νόμισμά του καὶ ἔφυγε... Πῆγε νὰ ψωνίσῃ σὲ ἄλλον φούρναρη καὶ δὲν ζαναπῆγε στὸν πρῶτο!

Ἔνας σκύλος ἐσυνήθιζε νὰ πηγαίνει στὸν χασάπη, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδινε μίᾳ τσόντα κρέας ἐπὶ πιστώσει, ποὺ τὸ ἐπλήρωνε ὁ ἀφεντικός του. Ὁ χασάπης εἶχε ἕναν ξύλινο πίνακα, ὅπου ἔγραφε μὲ κιμαλιὰ τὰ θερεσέδια καὶ στὴ θέση τοῦ ἀφεντικοῦ τοῦ σκύλου ἔτραβοῦσε μίᾳ γραμμῆ. Μιᾶ ἡμέρα, ὁ σκύλος παρατηρεῖ ὅτι ὁ χασάπης ἐτράδηξε δύο γραμμές, ἀντὶ γιὰ μίᾳ. Τότε, ἀρπάζει μίᾳ δευτέρη τσόντα καὶ δὲν τὴν ἀφήνει, παρὰ τις προσπάθειες τοῦ χασάπη νὰ τοῦ τὴν ἀποσπᾷ, καὶ φεύγει τρέχοντας!

Ἔνας χωρικός εἶχε δύο σκυλιὰ ράτσας τερριέ, ποὺ τὸν συνώδευαν παντοῦ. Συνώδευαν ἐπίσης τὸ ἄλογό του ἕως τὸν σταῦλο. Μιᾶ ἡμέρα ὁ χωρικός ἐζήτησε νὰ τοῦ φέρουν τὸ ἄλογο, γιὰτὶ ἤθελε νὰ πάη κάπου. Ὁ σταυλίτης ἐστάθηκε ἀδύνατον νὰ φέρῃ τὸ ἄλογο, γιὰτὶ τὰ δύο σκυλιὰ τὸν ἐμπόδιζαν, τὸ ἕνα ἀνεβασμένο στὰ καπούλια του καὶ τὸ ἄλλο κοντὰ στὸ λαίμω του. Μόλις ὁ σταυλίτης ἐπλησίαζε, τὸν ἐγαύγιζαν καὶ τοῦ ἔδειχναν τὰ δόντια τους.

Ἐδόθη ἡ ἐξήγησις, ὅτι τὰ σκυλιὰ δὲν ἐδέχοντο τὸν σταυλίτη,

διότι ήταν καινούργιος. 'Ο παλῆς εἶχε ἀπολυθῆ καὶ σ' ἐκεῖνον μόνον εἶχαν ἐμπιστοσύνη. Τὸν ἄγνωστο γι' αὐτὰ δὲν ἄφηναν νὰ πάρῃ τὸ ἄλογο τοῦ κυρίου τους...

Ἐνα γέρικο σκυλὶ ἐπήγαινε κάθε πρωὶ στὸ νεκροταφεῖο μιᾶς ἐπαρχιακῆς πόλεως, ἀναζητοῦσε ἕναν ὄρισμένο τάφο καὶ ξάπλωνε ἐπὶ ὧρες. Αὐτὸ ἐπὶ δύο χρόνια συνέχεια — ἴσως καὶ μετὰ τῆς ἀναγραφή τοῦ περιστατικοῦ. Στὸν τάφο ἐκεῖνον εἶχε ταφῆ ἡ κυρία του, ἡ ὁποία τὸν εἶχε ἀπὸ μικρὸν καὶ εἶχε ζήσει μαζί της ὅλα τὰ χρόνια τῆς ζωῆς του. Ἐδρεχε, ἢ χιόνιζε, ὁ σκύλος ἔκανε τὴν ἐπίσκεψή του...

Στὸ Λιθόρνο γίνεται μιὰ γιορτὴ καρναβαλιοῦ, κατὰ τὴν διάρκειά της ὁποίας καίνε ἕνα ὁμοίωμα, ντυμένο σὰν ἄνθρωπο, καὶ συνηθίζεται κάθε φορὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς κατοίκους νὰ προσφέρει ἕνα κοστούμι του γιὰ νὰ ντύσουν τὸ ὁμοίωμα. Μιὰ φορὰ, ἕνας σκύλος νομίζοντας ὅτι ὁ καιόμενος ἦταν ὁ κύριός του, ὄρμηξε στὴ φωτιά καὶ δάγκωνε ὄσους προσπαθοῦσαν νὰ τὸν ἀποτρέψουν. Ἀναχατίσθηκε μόνον ὅταν προσήλθε ὁ κύριός του στὸν χῶρο τῆς γιορτῆς καὶ τὸν εἶδε σῶον...

Ἐνας χωρικός ἔσκαβε σ' ἕνα λατομεῖον ἄμμου, ὅταν ἕνα ὑψηλότερο στρώμα ἐκύλησε ἀπὸτομα καὶ τὸν ἔθαψε ἕως τῆς μέσης. Ὁ χωρικός δὲν μπορούσε νὰ κινηθῆ καὶ ἄρχισε νὰ καλῆ εἰς βοήθειαν, χωρὶς ἀποτέλεσμα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἀνθρώπων. Τὸν ἀν-

τελήφθη ὁμως ὁ σκύλος ἑνὸς ἀπὸ τοὺς ὑπηρετές του, ἔτρεξε, εἶδε τὴν καταστροφή καὶ ἄρχισε μὲ τὰ πόδια του καὶ μὲ τὴ μούρη του ν' ἀπομακρύνῃ τὴν ἄμμο. Τελικὰ, ἐλευθέρωσε τὸν χωρικό.

Ἀπὸ τὸ Μομπελιέ ἕως τὴν ἀκρογιαλιά τοῦ Παλαδᾶ-λε-φλό ἡ ἀπόσταση εἶναι 11 χιλιόμετρα καὶ τὴν συνδέει ἕνα μικρὸ τραϊνάκι. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ σταθμοῦ Μομπελιέ εἶδαν μιὰ ἡμέρα νὰ περνᾷ κάτω ἀπὸ τὴν ἐλεγγόμενὴ ἐξοδὸ τῶν ἐπιβατῶν ἕνας μεγαλόσωμος σκύλος, χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ κανένα τὸ εἰσιτήριο γι' αὐτόν. Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ ἐπανελήφθη πολλές φορές, ὅποτε οἱ ὑπάλληλοι ἐπίασαν τὸν σκύλο καὶ εἶδαν στὸ περιλαίμιό του μιὰ διευθύνση. Ἦταν ὁ ἰδιοκτήτης ἑνὸς μεγάλου καφενείου, ὁ ὁποῖος, τὴν ὥρα τοῦ περιστατικοῦ, θρῆσκόταν στὴ δουλειά του. Ἐξ ἄλλου, ἔχοντας δικό του αὐτοκίνητο, δὲν εἶχε ποτέ χρησιμοποιήσει τὸ τραϊνάκι γιὰ τὴν παραλία τοῦ Παλαδᾶ-λε-φλό.

Τὶ εἶχε ὁμως συμβεῖ; Ὁ σκύλος εἶχε μάθει ὅτι ὑπάρχει τὸ τραϊνάκι γιὰ τὴν θάλασσα, καὶ ἐπειδὴ ὁ κύριός του δὲν μπορούσε νὰ πηγαίῃ στὴ θάλασσα καθημερινῶς (μόνον τὴν Κυριακή), ἀνέβαινε μ' ἕνα πῆδημα στὸ τραϊνο καὶ ἐπήγαινε στὴν ἀκρογιαλιά, ἔπαιρνε τὸ λουτρό του καὶ γύριζε... Ὁ κύριός του εἶχε παρατηρήσει ὅτι ὁ σκύλος μερικὲς φορές ἐγύριζε ὄρεγμένοι, ἀλλὰ ἐνόμιζε ὅτι κάποιος χασάπης τοῦ εἶχε ἀδειάσει κανένα τενεκὲ νερό... Ποῦ νὰ φαντασθῆ, ὅτι ὁ σκύλος ἔπαιρνε τὸ θαλασσινὸ λουτρό του — καὶ ὄψεάν...

Ἡ χειμερία νάρκη τῆς ἀρκούδας ὁδηγός γιὰ θεραπεία ἀσθενειῶν

Μιά ομάδα ἐπιστημόνων τῆς κλινικῆς Μάγιο στὴν πολιτεία Μινεζότα, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν δρᾶ Ράλφ Νέλσον, ἀνέλαβε νὰ διαφωτίσει τὸ μεγαλύτερο μυστήριο τῆς φύσεως. Παρakoλουθώντας τὶς ἀρκούδες, πού πέφτουν σὲ χειμερία νάρκη καὶ παίρνοντας δείγματα ἀπὸ τὸ αἷμα τους, οἱ ἐπιστήμονες προσπαθοῦν νὰ ἀνακαλύψουν πῶς ἡ ἀρκούδα μπορεῖ νὰ κοιμᾶται ἐπὶ πέντε ὁλόκληρους μῆνες, κάνοντας καύση 4.000 θερμίδων τὴν ἡμέρα, χωρὶς νὰ φάει, νὰ πιεῖ, οὔτε νὰ οὐρήσει ἔστω καὶ μιὰ φορά τὴν ἡμέρα.

Οἱ ἐπιστήμονες ἀναζητοῦν μιὰ ὀρμόνη, πού ὑποπτεύονται ὅτι ἐλέγχει τὴν χειμερία νάρκη τῆς ἀρκούδας. Ἡ ἀνακάλυψη μιᾶς τέτοιας ὀρμόνης, πιστεύουν ὅτι θὰ μπορούσε νὰ ἀνοίξει νέους δρόμους στὴν θεραπεία ἀνθρώπινων ἀσθενειῶν, ὅπως ἡ ἀνεπάρκεια τῶν νεφρῶν, οἱ διαταραχὲς στὸν ὕπνο, ἡ παχυσαρκία κ.ἄ.

Ἦδη, τὰ στοιχεῖα πού προέκυψαν ἀπὸ τὶς μελέτες πάνω στὶς ἀρκούδες, ὁδήγησαν τοὺς ἐπιστήμονες στὴν ἐπινόηση μιᾶς διαίτας φτωχῆς σὲ πρωτεΐνες καὶ σὲ ὕγρα, γιὰ ὅσους πάσχουν ἀπὸ νεφρική ἀνεπάρκεια.

Μετὰ ἀπὸ πολλὰ πειράματα, ἡ ἐπιστημονικὴ ομάδα τοῦ δρᾶ Νέλσον, ἐξακρίβωσε πῶς ἡ ἀντίδραση τῆς ἀρκούδας στὴν χειμερία νάρκη εἶναι παρόμοια μὲ τὴν ἀντίδραση τοῦ ἀνθρώπου πού ὑποσιτίζεται. Ὁ ὑποσιτιζόμενος ἄνθρω-

πος ἢ ὁ κατάκοιτος καίει τὸ ἀποταμειωμένο στὸ σῶμα του λίπος, ἀλλὰ χάνει ἐπίσης πρωτεΐνες μὲ τὸν ἐκφυλισμὸ τῶν μυῶν του. Ἀλλὰ ἡ ἀρκούδα δὲν παθαίνει τίποτε μὲ τὴν χειμερία νάρκη. Κι' αὐτὸ γιὰτι κάπου ἕνα μῆνα πρὶν πέσει σὲ χειμερία νάρκη, ἀρχίζει νὰ τρώει λαίμαργα, ἐπὶ 20 ὥρες τὴν ἡμέρα, αὐξάνοντας τὶς θερμίδες πού παίρνει τὴν μέρα ἀπὸ 7.000 πού εἶναι τὸ φυσιολογικὸ σὲ 20.000 καὶ παχαίνοντας ἔτσι πάγω ἀπὸ 50 κιλά.

Τότε, μόλις τελειώσει ἡ ἀποθήκευση ἐνεργείας καὶ ἀρχίζει ὁ ὕπνος, οἱ βιοχημικὲς ἀντιδράσεις τῆς ἀρκούδας φτάνουν σὲ μιὰ λεπτὴ ἰσορροπία. Ὅσο νηστεύει, χρησιμοποιεῖ τόση ἀκριβῶς ποσότητα νεροῦ, πού ἀποσπᾶ ἀπὸ τὸ ἀποταμειωμένο λίπος τῆς, ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ μὴν πάθει ἀφυδάτωση ὁ ὀργανισμὸς τῆς. Φυσιολογικά, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα, ἡ ἀρκούδα ἀδιάσπᾳ συνθέτει-διασπᾶ πρωτεΐνες καὶ καλεῖται «ἀνακύκλωση πρωτεϊνῶν».

● Οἱ ἐπιστήμονες, ὅμως, διεπίστωσαν ὅτι ἡ ἀνακύκλωση πρωτεϊνῶν γίνεται πέντε φορές γρηγορότερα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς χειμερίας νάρκης, χωρὶς νὰ αὐξάνει σὲ καμιὰ στιγμή ἡ ποσότητα τῶν πρωτεϊνῶν στὸ σῶμα. Αὐτὸ τὸ πρόγραμμα συντηρήσεως ἐπιτρέπει στὸν ὀργανισμὸ τοῦ ζώου νὰ διατηρεῖ ἀναλλοίωτη τὴν ποσότητα τῶν πρωτεϊνῶν του ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τῆς χειμερίας νάρκης.

‘Ο δόκτωρ Μπάρναρδ προετοιμάζοντας τήν ιστορική μεταμόσχευση καρδιάς

Φωτογραφία από τήν προετοιμασία τής ιστορικής μεταμοσχεύσεως καρδιάς βαβουίνου σε άνθρωπο από τόν παγκοσμίου φήμης καρδιοχειρουργό δόκτορα Κριστιαν Μπάρναρδ στο νοσοκομείο Γκρότε Σουρ, στά Καίτη Ταουν τής Νοτίου Αφρικής.

Λίγο πριν από τήν εγχείρηση, που έγινε στις 20 Ίουνιου 1976, ο δόκτωρ Μπάρναρδ εξετάζει τούς παλμούς τής καρδιάς του βαβουίνου, από τό όποιον άργότερα άφαιρέθη, σαν μία άκομη θυσία προς τόν άνθρωπο...

‘Ο βαβουίνος είναι ένα είδος κυνοκεφάλων πιθηκών, που διακρίνεται για τήν όξυνοια, τήν τρυφερότητα και τήν άφοσίωση στον άνθρωπο, άκομη και όταν τυγχάνη κακής μεταχειρίσεως. Στην φωτογραφία: ο βαβουίνος φάνεται σαν να συναισθάνεται τό σκοπό τής εξετάσεως και ν’ αποδέχεται στοικά τήν μοίρα του.

‘Ο δόκτωρ Μπάρναρδ άπεκομισε πολυτιμη πείρα από εκείνη τήν πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς, άλλα τόσο πολύ συνεκινήθη από τό αίσθημα του βαβουίνου, ώστε, όπως έδηλωσε, ποτέ πιά δεν θα εθυσίαζε βαβουίνο για τά πειράματά του, άλλα θα έπαιρνε καρδιές από χιπαντζήδες ή γοριλλές.

Μόνον ό σκύλος χαρίζει απόλυτη άφοσίωση

Για πολλούς νέους, μόνον μιá μορφή ιδιοκτησίας φαίνεται να έχει σημασία: ένας σκύλος (ή μιá γάτα). Υπάρχουν σπουδαστές που πηγαίνουν τον σκύλο τους στην αίθουσα διδασκαλίας, όχι για να διακόψουν τó μάθημα, αλλά επειδή δέν μπορούν να αποχωριστούν ούτε στιγμή τή «μοναδική τους αγάπη». Κατά καιρούς, στά δέντρα τών πανεπιστημιουπόλεων και στους πίνακες άνακοινώσεων τών πανεπιστημίων έχουν έμφανιστεί άγγελίες για χαμένους σκύλους, συγγινητικές μέχρι δακρύων. Πέρα από τις άλλες της πλευρές, αυτή ή αγάπη για τούς σκύλους είναι σύμπτωμα μοναξιάς. Μπορεί κανείς να έχει άπογοητευθεί από τήν άφοσίωση και τήν αγάπη τών ανθρώπων, αλλά δέν θέλει να ζει έντελώς μόνος του, και μόνο ένας σκύλος μπορεί να χαρίσει απόλυτη άφοσίωση και αγάπη, χωρίς έπιφυλάξεις.

Στό συνέδριό τους, τó φθινόπωρο τού 1975, οί Βέλγοι κτηνίατροι κατέληξαν στό ακόλουθο συμπέρασμα: ή φροντίδα για τούς σκύλους (στό Βέλγιο υπάρχουν ένα εκατομμύριο σκύλοι), κάνει καλό στην ψυχή όλων μας, ιδίως στους ανθρώπους τών πόλεων, οί όποιοι υποφέρουν περισσότερο από τή μοναξιά και τήν άδιοφορία τών γύρω τους.

Claus Mehnert

(«Τó Βήμα», 16.5.78)

Γορίλλες έμαθαν 400 λέξεις σε χειρονομίας

Έκπρόσωποι τού πανεπιστημίου Στάνφορντ τής Καλιφόρνια άνεκοίνωσαν, ότι ή δεσποινίς Πέννυ Πάτερσον, κέρδισε δωρεά 27.000 δολλαρίων από έλβετική εταιρία ρολογιών για περαιτέρω έρευνες με τήν Κόκο και τόν Μάικ, τούς δύο γορίλλες της, που μιλούν.

Ή έξάχρονη Κόκο έμαθε μέχρι τώρα 400 λέξεις στην άμερικανική γλώσσα τών χειρονομιών και μπορεί να εκφράσει σκέψεις, όπως «θα ήθελα να φάω μιá μπανάνα». Ή Κόκο μαθαίνει, επίσης, να συνεννοείται κτυπώντας χρωματιστά πλήκτρα ενός υπολογιστή, που μετατρέπει τά μηνύματα σε λέξεις μέσω μεγαφώνου.

Σε πρόσφατη επίδειξη στην Κόκο προσφέρθηκαν φασόλια και με χειρονομίες έδειξε ότι δέν τά θέλει. "Όταν ρωτήθηκε αν τά ήθελε, ή Κόκο σηκώθηκε, πήγε στον υπολογιστή και δακτυλογράφησε τó μήνυμα, που άκούσθηκε από τó megάφωνο, «Δέν μου άρέσουν».

Ή ηλικίας 30 ετών χαριτωμένη δις Πάτερσον, που γράφει τή διδασκτορική διατριβή στην ψυχολογία, βρισκόταν ακόμη στην Έλβετία, όταν έμαθε για τήν δωρεά, που τής δόθηκε. Οί συνεργάτες της δήλωσαν, όμως, ότι τά χρήματα τής δωρεάς τά χρησιμοποιούν για τήν αγορά ενός κομπιούτερ «τέρμινάλ» και για τήν πρόσληψη δασκάλου τής γλώσσας τών σημάτων για τούς γορίλλες.

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΚΟΡ

Τὰ σύνορα ανάμεσα
στον άνθρωπο και τὸ ζῶο

Πολλές φορές αναρωτιέμαι πού ἄραγε νὰ βρίσκονται κρυμμένα τὰ σύνορα ανάμεσα στον άνθρωπο και στο ζῶο πού ἡ καρδιά του δὲν ξέρει καμμιά μιλούμενη γλώσσα.

Μέσ' ἀπὸ ποιὸν πρωτόγονο παράδεισο, σὲ ποιὰ μακρινή αὐγή τῆς δημιουργίας, περνοῦσε τὸ ἀπλοῖκὸ δρομάκι ὅπου ἀνταμώνονται οἱ καρδιές τους;

Τὰ πολυπατημένα ἀχνάρια πού ἄφηναν ἐκεῖ τόσον καιρὸ τὰ δῆματά τους, δὲν ἔχουν ἀκόμη σβηστεί, μ' ὄλο πού ἡ συγγένειά τους ἔχει ἀπὸ καιρὸ λησμονηθεῖ.

Ὡστόσο κάποτε, στὸ ἄκουσμα κάποιας δίχως λόγια μουσικῆς, ξυπνάει μὲ μιᾶς ἢ θαμπή θύμηση, και τὸ ζῶο κοιτάζει τοῦ ἀνθρώπου τὸ πρόσωπο μὲ τρυφερή ἐμπιστοσύνη, και ὁ ἄνθρωπος σκύβει και τὸ βλέπει: στὰ μάτια μὲ γλυκιὰ στοργή.

Εἶναι σάμπως ν' ἀνταμώνονται οἱ δυὸ φίλοι: πού φοροῦν μάσκες, και κάτω ἀπὸ τίς μάσκες τους ν' ἀναγνωρίζουν ἀόριστα ὁ ἓνας τὸν ἄλλον.

Ἐκτὸς τὸν «Κηπουρό», ἀριθ. 79

Μετάφρ. Κ. Καραβίου

• • •

ΕΝΑ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Τοῦ συνεργάτου μας ΠΑΝ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΦΙΛΟΣ και συνεργάτης τοῦ ΙΛΙΣΟΥ στή Ζακύνθο Παναγιώτης Βλαχόπουλος, μᾶς ἐστειλε φωτοτυπία ἐνὸς δημοσιεύματος, πού εἶχε γίνει, πρὶν 40 χρόνια, στήν τοπική ἐφημερίδα «Ζακυνθινὴ Φωνή».

Ἦταν ἓνα Ψήφισμα τῶν μαθητῶν και μαθητριῶν τῆς ΣΤ' τάξεως (και ἄλλων τάξεων) τοῦ Γυμνασίου Ζακύνθου γιὰ τὴν παγκόσμια Ἡμέρα τῶν ζῶων και ἐξεφράζε τὴν ἀξιεπίαιτη εὐαισθησία τῆς μαθητικῆς νεότητος—μὲ πρωτοτυπία, ἀξία γιὰ μίμηση.

Ἐξετάζοντας τίς ὑπογραφές τῆς

μαθητικῆς «ἀντιπροσωπείας», βλέπομε, μαθητὰς τότε τοῦ Γυμνασίου Ζακύνθου, τὸν σημερινὸν καθηγητὴν τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου στοῦ πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀριστοβούλου Μανέση και ἄλλους διακεκριμένους ἐπιστήμονας και ἀνθρώπους τῶν Γραμμάτων σήμερα—ἐπίσης τὴν Μαρία Κεφαλληνοῦ, σήμερα φιλόλογον και σύζυγον τοῦ συνεργάτου τοῦ ΙΛΙΣΟΥ Βασιλείου Καραμαλίκη.

Ἄλλὰ, ἂς δώσωμε στοὺς ἀναγνώστας μας τὸ κείμενον τοῦ ενδιαφέροντος ἐκείνου Ψηφίσματος:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Μαθητῶν καὶ Μαθητριῶν τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Γυμνασίου ἐπὶ τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου, ἡμέρα παγκοσμίως ἀφιερωμένη εἰς τὴν προστασίαν τῶν ζώων.

Σήμερον 4ην Ὀκτωβρίου, ἡμέραν ἀφιερωμένην ὑπὸ τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητος εἰς τὴν προστασίαν τῶν ζώων, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τοῦ Γυμνασίου Ζακύνθου, συνελθόντες εἰς τὸ οἶκμα τοῦ Γυμνασίου καὶ λαβόντες ὑπ' ὄψιν,

ὅτι χαρακτηριστικὸν παντὸς πεπολιτισμένου καὶ διαπνεομένου ὑπὸ εὐγενῶν συναισθημάτων ἀνθρώπου εἶναι ἡ παντοιοτρόπως ἐκδηλουμένη συμπάθεια καὶ προστασία αὐτοῦ πρὸς τὰ πλάσματα τῆς φύσεως καὶ συνεπῶς πρὸς τὰ ζῶα,

ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ὁρησκεία δὲν ἀποκλείει τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ζῶα, δημιουργήματα καὶ ταῦτα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπεναντίας τὴν ὑποδεικνύει,

ὅτι τὰ ζῶα ἀνέκαθεν προσφέρουν ἀνεκτιμήτους καὶ ἀπείρους πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὑπηρεσίας,

ὅτι ἐπειδὴ ταῦτα εἶναι πλάσματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀδύνατα καὶ συνεπῶς ἔχουν ἀνάγκην προστασίας ἄλλων ἰσχυροτέρων σωματικῶς καὶ πνευματικῶς, ὁ πολιτισμένος ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ τὰ ἀγαπᾷ, νὰ τὰ προστατεύῃ καὶ νὰ μὴ τὰ μεταχειρίζεται κακῶς,

Ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ μεγάλη ἰδέα τῆς ζωοφιλίας εὐρίσκεται ἐν τῇ γενέσει τῆς καὶ συνεπῶς ἔχει ἀνάγκην θερμότητος καὶ φανατικῆς ὑποστηρίξεως,

Ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, ἀνέκαθεν φημιζόμενος διὰ τὴν λεπτότητα καὶ εὐγένειαν τῶν συναισθημά-

των του, πρέπει καὶ ἐν προκειμένῳ ν' ἀποβῇ εἰς ἕκ τῶν πρωτοπόρων τῆς ἰδέας τῆς ζωοφιλίας, ἰδίως δὲ οἱ μορφωμένοι καὶ ἡ σήμερον μαθητιῶσα νεολαία, ἥτις αὐριοὶν θὰ διευθύνῃ τὰς τύχας τοῦ ἔθνους,

Δ ι α δ η λ ο ὤ μ ε ν

ὅτι, τασσόμενοι παρὰ τὸ πλεονεχθῆναι τῆς Ἑταιρείας Προστασίας τῶν Ζώων, εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ τὴν συνδράμωμεν εἰς τὸ μέγα καὶ ἐπιμοχθὸν ἐκπολιτιστικὸν καὶ διαπνεομένον ὑπὸ τῶν εὐγενεστέρων συναισθημάτων τῆς ἀλληλεγγύης, ἔργον τῆς, καὶ ὅτι, κατανοοῦντες πλήρως τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς προστασίας τῶν ζώων καὶ πράττοντες πᾶν ὅ,τι δυνάμεθα ὑπὲρ αὐτῶν, θὰ προσπαθῶμεν νὰ προπαγανδίσωμεν παντοιοτρόπως διὰ τὴν διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν τῆς ἰδέας τῆς ζωοφιλίας ἥτις εἶναι ἴδιον πάσης εὐγενοῦς ψυχῆς.

Ἐν Ζακύνθῳ 9 - 8 - 1937

Οἱ ἀντιπρόσωποι

τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν

Ἄριστ. Μάνεσης, Παν. Βλαχόπουλος, Β. Βούρτσης, Σ. Μυλωνᾶ, Δ. Ἀσκούνης, Μαρία Κεφαλληνοῦ, Κ. Καψάκης, Χ. Σιμόνη, Γ. Μουζάκης, Ε. Τερεζάκη, Π. Σοφός, Μ. Κοριατοπούλου, Δ. Ξένος, Μ. Χαροκόπου, Ν. Λαλώτης.

Ἀπὸ τοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου

Λύκος, ἰδὼν ποιμένας ἐσθιόντας ἐν σπηλῇ πρόβατον, ἐγγὺς προσελθὼν, Ἠλίκος ἂν ἦν ὑμῖν θόρυβος, ἔφη, εἰ ἐγὼ τοῦτο ἐποίουν!

(Ἔνας λύκος, θλέποντας ποιμένας νὰ τρώγουν ἓνα πρόβατο, ἀφοῦ ἐπλησίασε λίγο, εἶπε: Τί σαματὰ θὰ κάνετε, ἂν αὐτὸ πού κανετε σεῖς, τὸ ἔκανα ἐγώ!).

Λύκος ἀμνὸν ἐδίωκεν· ὁ δὲ εἰς ναὸν κατέφυγε. Προσκαλουμένου δὲ αὐτὸν τοῦ λύκου, καὶ λέγοντος, ὅτι θυσιάσει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τῷ θεῷ, ἐκεῖνος ἔφη πρὸς αὐτόν. Ἄλλ' αἰρετώτερόν μοι ἐστὶ θεῷ θυσίαν εἶναι, ἢ ὑπὸ σοῦ διαφθαρῆναι.

(Ἔνας λύκος κατεδίωκε ἀμνόν, ὁ ὁποῖος κατέφυγε εἰς ναόν, εἰς δὲ τὴν πρόσκλησιν τοῦ λύκου νὰ ἐξέλθῃ, διότι ὁ ἱερεὺς θὰ τὸν ἔσφαζε γιὰ νὰ τὸν προσφέρῃ θυσία στὸν θεό, τοῦ εἶπε: Καλύτερα νὰ γίνῃ θυσία στὸν θεό, παρὰ νὰ μὲ καταβροχθίσῃς ἐσύ).

Κορυδαλὸς εἰς πάγην ἀλούς, θρηγῶν ἔλεγεν: Οἴμοι τῷ ταλαίπωρῳ καὶ δυστήνῳ πτηνῷ! οὐ χρυσὸν ἐνοσφισάμην τινός, οὐκ ἄργυρον, οὔτ' ἄλλο τι τῶν τιμίων, κόκκος δὲ μικρὸς τὸν θάνατόν μοι προξένησε:

(Ἔνας κορυδαλός, ἔχων συλληφθεὶ σὲ παγίδα, ἐθρηνοῦσε: "Ὁ τὸ ταλαίπωρο καὶ δυστυχημένο πουλι πού εἶμαι! Κανενὸς δὲν ἐσπετερίσθηκα οὔτε τὸ χρυσάφι, οὔτε τὸ ἀσήμι, οὔτε ἄλλο τίποτε πολυτιμο, καὶ πεθαίνω ἀπὸ ἓνα τόσο - δὲ σπειράκι!)

• • •

Ἵγιεινὴ διαίτα

ἀπὸ τὸ φυτικὸ βασίλειο

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

«**Η ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ**» — τὸ περιοδικὸ τοῦ Νεοζηλανδικοῦ ἔθνικοῦ Τμήματος τῆς παγκοσμίου Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας, ἐδημοσίευσε ἄρθρο τοῦ Gavin Laurie, ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ φυσιολογικὴ τροφή τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου πρέπει νὰ λαμβάνεται ἀπὸ τὸ φυ-

τικὸν βασίλειον καὶ ὅτι ἡ ἰδέα περὶ τῆς ζωικῆς πρωτεΐνης ὡς οὐσιώδους γιὰ μιὰ θραπευτικὴ διαίτα, εἶναι κοινὴ πρόβληψις.

Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ ἀρθρογράφος ἀναφέρει, ὅτι ἡ Βρετανικὴ κυβέρνησις ἀνεκοίνωσε τὰ πρῶτα πορίσματα ἐνὸς προγράμματος γιὰ τὴν ἀξία τῶν φυτικῶν πρωτεϊνῶν στὴ νύκτια Ἰν-

δία. Εκεί, στην περιοχή Κομπάτορε, γίνονται από διετίας πειράματα με 360 παιδιά, τα οποία λαμβάνουν στη διατροφή τους μερικά γλυκίσματα, εμπλουτισμένα με πρωτεΐνες από τριφύλλι, σύμφωνα με μία μέθοδο που ανέκαλυψε η 'Αγγλική Βασιλική 'Εταιρία στον πειραματικό σταθμό του Χέρτφορτσάιρ. Τα παιδιά είναι κατανεμημένα σε ομάδες, εκάστη των οποίων λαμβάνει διαφορετικές πρωτεΐνες. Η ομάδα που 'επαιργε πρωτεΐνες από τριφύλλι,

παρουσίασε κατά 50% αύξηση βάρους, εν σχέσει με την βασική ομάδα και αύξηση ύψους. Η πρωτεΐνη από τριφύλλι απέδειχθη κατώτερη μόνον από το ελαφρώς αποβουτυρωμένο γάλα, ως βοηθητική τροφή.

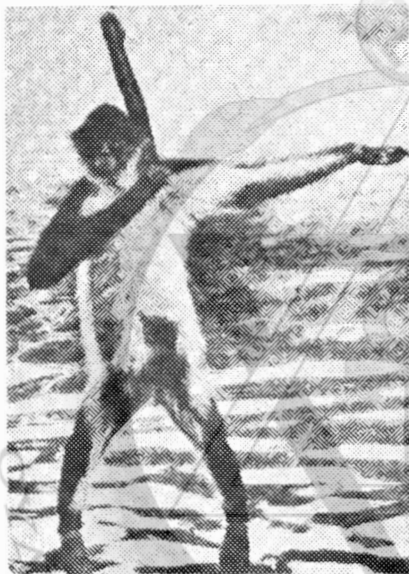
Η 'εφημερίδα «'Εσπερινός Ταχυδρόμος» του Λονδίνου ανέγραψε, εξ 'άλλου, την πληροφορία, ότι η Φινλανδική κυβέρνηση, για ν' αντιμετωπίσει την ανάγκη περισσοτέρας τροφής για τα 'εκατομμύρια πεινώντων ανθρώπων, 'εμελέτησε την συλλογή των μανιταριών που 'αφθονούν στα δάση της Φινλανδίας. 'Υπελογίσθη, ότι η 'ετησία συγκομιδή θά μπορούσε ν' 'ανέλθη σε 765 'εκατομμύρια τόννους, 'έναντι της παρούσης καταναλώσεως μόνον δύο 'εκατομμυρίων τόννων 'ετησίως, 'άρκει νά 'εγίνετο συλλογή. *'Ηδη, η κυβέρνηση του 'Ελσίνκι 'απεφάσισε την πρόσληψη 38.000 συλλεκτών και την μετεκπαίδευσή τους για νά 'εχωρίζουν τις 30 περίπου 'εμπορεύσιμες ποικιλίες μανιταριών. 'Υπελογίσθη 'έπίσης, ότι η 'αξία της συλλογής των μανιταριών, καθώς και των μούρων, θά μπορούσε νά 'ισοφαρίσει την 'αξία της ξυλείας, που είναι ο μεγαλύτερος βιομηχανικός κλάδος της χώρας.

Ο καθηγητής Τζών Χάουθορν της Γλασκώθης, πρόεδρος της διεθνούς 'ένωσης των επιστημόνων και τεχνολόγων των τροφίμων, 'εδήλωσε σ' 'ένα τελευταίο συνέδριο, ότι ο άνθρωπος, 'αν και ψυχολογικώς είναι από πολλά χρόνια προσκολλημένος στην κρεοφαγία, είναι 'ικανός νά 'αφομοιώσει μεγάλη ποικιλία τροφών και

Αυτή η φωτογραφία (της Βαλερι Μοέντον, από Κόνκορντ της Καλιφόρνια) 'εβραβεύθη. Δείχνει 'ενα 'οδικό σήμα που καθιστά προσεκτικούς τους 'οδηγούς αυτοκινήτων, διότι από εκεί περνούν σαλαμάνδρες. Και γιατί περνούν; 'Απλούστατα, για νά πάνε στο 'άπεναντι μέρος!

θά έπρεπε νά προσαρμοσθή σέ χορτοφαγία. Η έξοικονόμησις πόρων, ελπς, θά ήταν δραματική. Ένα στρέμμα σπαρμένο με φασόλια σόγιας μπορεί νά προμηθεύση πρωτεΐνη για 2.000 άνθρωπινες ήμέρες έτησίως, ενώ ένα στρέμμα με βοσκή βοδιών προμηθεύει μόνον πρωτεΐνη για

Αυτός ό Νοτιοαμερικανός πιθήκος του ζωολογικού κήπου του Σαν Φρανσίσκο φαίνεται νά δείχνει τις ικανότητες του για νά... διορισθή ως τροχονομος. Η ράτσα του έχει μερικά ειδικά χαρακτηριστικά. Δέν έχει αντίχειρα. Οι βραχιόνες του είναι μακρύτεροι από τις κνήμες του και ή ούρα του άκομη πιό μεγάλη. Ζει πάνω σέ δένδρα και τρώγει καρύδια και καρπούς. Σε άγρια κατάσταση, όταν πλησιάση στο δένδρο του κάποιος άνθρωπος, θραυει ξερα κλαδιά και τά πετάει έναντιόν του, πού σημαίνει «προχώρα, κύριε!..»

77 άνθρωπινες ήμέρες έτησίως. Βεβαίως, ή παραγωγή πρωτεΐνης 30 φορές περισσότερης δέν είναι ένας άπόλυτος αριθμός, αλλά, όπωσδήποτε, ύπάρχει έντυπωσιακή αύξησης. Ήδη, σε πολλές χώρες γίνονται έρευνες και αναπτύσσονται προγράμματα για την παραγωγή «φυτικού κρέατος» από σόγια, τό όπυιον νά μήν δείχνη την προέλευσή του, στην όσιμή και την γεύση, αλλά άπομένουν άκόμη νά γίνουν πολλά. Στη βιομηχανία άλλαντικών, ή σόγια χρησιμοποιείται ήδη, σε ποσοστό 20% και δέν γίνεται άντιληπτή.

Εξ άλλου, ό Η. Tudor Edmunds γράφει στο περιοδικό της Άγγλικής Θεοσοφικής Έταιρίας, ότι ή άλλαγή από την κρεοφαγία στην χορτοφαγία δέν έχει κανένα άπολύτως μειονέκτημα, διότι τό αναγκαίο στον άνθρωπο ύλικό των πρωτεϊνών είναι τό ίδιο, αλλάζει μόνον ή πηγή προμηθείας του.

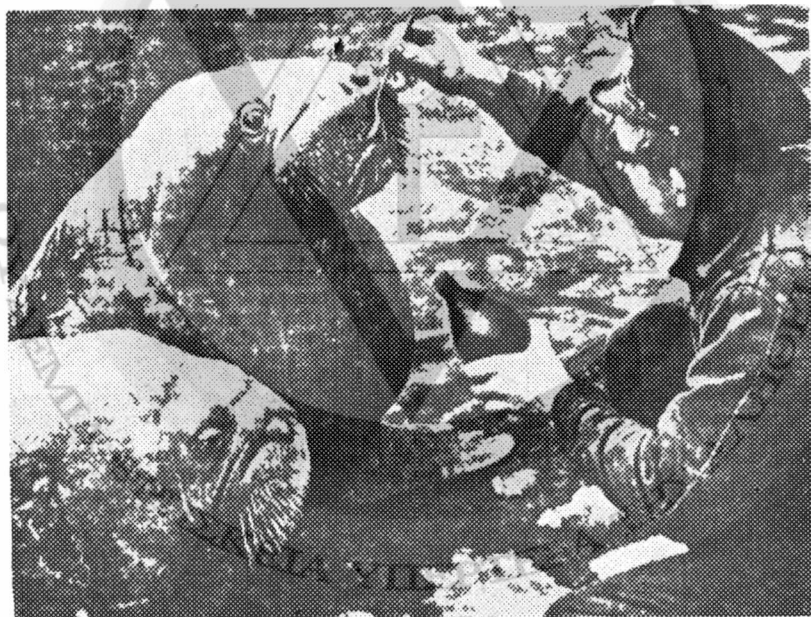
Μιά σωστή και ισοζυγισμένη διαίτα, γράφει, πρέπει νά περιλαμβάνη ΠΡΟΤΕΪΝΕΣ για την αναπαραγωγή των ιστών και την ανάπτυξη, ΣΑΚΧΑΡΟΝ και ΑΜΥΛΑΟΝ και ΛΙΠΟΣ ή ΕΛΑΙΟΝ για τις θερμίδες και άλλες ένέργειες, φυσικά όρυκτά ΑΛΑΤΑ, πού άφθονούν στο φυτικό βασίλειο, χρήσιμα για την ρύθμιση ούσιωθών λειτουργιών, και ΒΙΤΑΜΙΝΕΣ, πού ενεργούν ως καταλύται, βοηθού στις διάφορες αντιδράσεις και εξασφαλίζουν βασικά την υγεία — όλα δέ αυτά άφθονούν στα χυμώδη φρούτα και τις χορτοσαλάτες. Έστω και σε μικρότερη ποσότητα, τό σιτάρι, τό κριθάρι, ή φακή και τά άλλ.

λα δημητριακά, όπως και τὰ κη-
πουρικά, τὸ μπιζέλι, τὸ φασόλι
καὶ ἄλλα, περιέχουν πρωτεΐνες,
ἄμυλο καὶ λίπος. Μάλιστα, ἡ κα-
τανάλωσις νωπῶν καρπῶν καὶ
λαχανικῶν (χωρὶς τὸ θράσιμο,
ποῦ καταστρέφει ἐν μέρει τὶς βι-
ταμίνες) συνιστᾶται ἰδιαίτερώς.
Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἀνάγκη ἢ δι-
αιτὰ νὰ περιλαμβάνη ἔλα τὰ ἀ-
ναγκαῖα συστατικά, ἐπιβάλλεται:
ποικιλία στὴν χορτοφαγία καὶ

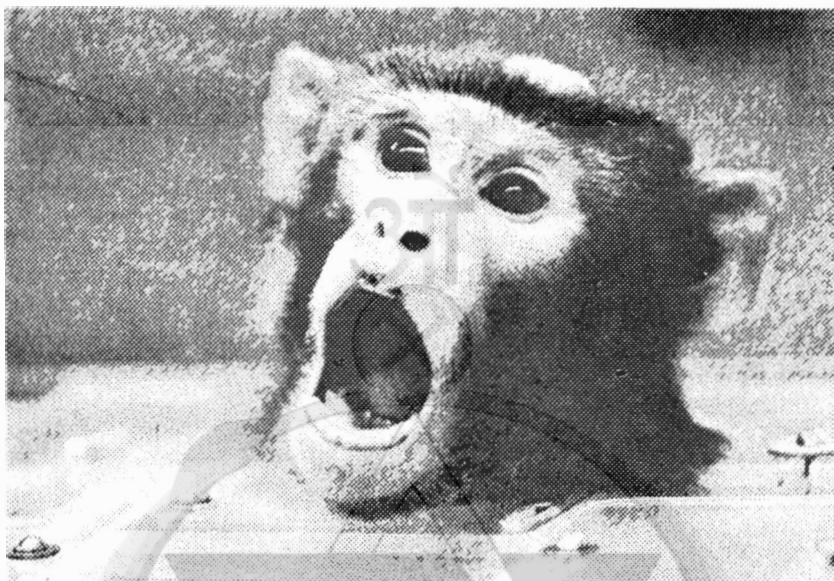
προσθήκη γαλακτοκομικῶν προϊ-
όντων.

Ὁ ἀρθρογράφος συνιστᾶ συν-
δυασμὸ τῶν κάτωθι τροφῶν: α) Πλούσιες σὲ ἄμυλο, παρασκευά-
σματα μὲ ἀλεύρι, πατάτες, ζυμα-
ρικά καὶ ρύζι. β) Πλούσιες σὲ
πρωτεΐνες, φαγητὰ μὲ κόκκινο
πιπέρι ἢ κάρυ, αὐγά, τυρί, συν-
θετικὸ κρέας. Ἐπίσης καφέ καὶ
τσάι. Ποτὰ ὄχι, καὶ γ) Χυμώ-
δεις καρποί, χορτοσαλάτες, ὠμές
ἰδίως.

Σὰν καλὰ παιδάκια
παίρνουν τὸ μουρουνέλαιο...

Ὁ Ἔρικ Γιόργκενσεν τρέφει καθημερινῶς μὲ 12 κιλὰ ρέγγες τὶς εὐ-
τραφεῖς φώκες τοῦ ζωολογικοῦ κήπου τῆς Κοπεγχάγης, ἀλλὰ δὲν παραλεί-
πει νὰ τοὺς δώσει μὲ τὸ κουτάλι, καὶ τὸ διὰ λόγους ὑγείας ἀπαραίτητο
μουρουνέλαιο. Στὴ φωτογραφία ὁ Γκούσταβ παίρνει μὲ κάποια δυσφορία,
ἀλλὰ ὑπομονετικά, τὴν δόση του, ἐνῶ ἡ Μπόργκε περιμένει τὴν σειρά της
μὲ ἐκδηλη καρτερία.

Άγωνιά αυτός ο πιθήκος Ρέζους, του οποίου το είδος κινείται να εξαφανισθῆ λόγω τῶν εἰς βάρος του ἐπιστημονικῶν πειραμάτων, καθὼς οἱ ἐρευνηταὶ τοῦ πανεπιστημίου Γαίηλ διοχετεύουν σπὸν ἐγκέφαλό του δυνάμει ἠλεκτροσόκ.

(Φωτογραφία περιοδικοῦ Stern).

**"Ἔως πότε τὰ ζῶα
θά βασανίζονται;**

ΧΑΡΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΝΕΟ ΔΕΛΧΙ. Αὐγουστος. Μωρὰ πιθήκων τυφλώνονται γιὰ νὰ διαπιστωθεῖ ἂν οἱ μητέρες τους θὰ τὰ φροντίσουν ὅταν βρίσκονται σὲ αὐτὴ τὴν κατάσταση. Στὶς γάτες γίνεται ἔρευνα τῆς σεξουαλικῆς τους συμπεριφορᾶς με ἀφαίρεση τῶν ἀδένων τους, τῶν νεύρων καὶ τοῦ ἰστοῦ τοῦ ἐγκεφάλου τους. Τὰ σκυλιὰ «Μπήγκλς» χρησιμοποιοῦνται σὲ στρατιωτικὲς ἔρευνες στὶς ὁποῖες δοκιμάζονται δηλητηριώδεις χημι-

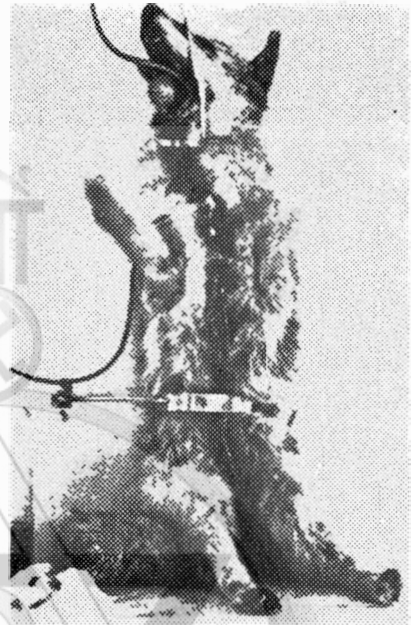
κὲς καὶ ραδιενεργὲς οὐσίες, ἀέριο παραλύσεως νεύρων καὶ διαφορὲς ἄλλες συνθέσεις τοῦ πολέμου μικροβίων. Παιδιά τῶν χρησιμοποιοῦν ζωντανὰ ζῶα γιὰ νὰ κάνουν πειράματα στὸ σχολεῖο. Πειράματα τοῦ δὲν σχετίζονται καθόλου με τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης.

Ἔτσι ὄλο καὶ περισσότεροι ἄνθρωποι, γιατροὶ καὶ ἐπιστήμονες, ἀναρωτιοῦνται κατὰ πόσο τὰ πειράματα ὅπου χρησιμοποιοῦν

ζωντανά ζῶα είναι πραγματικά απαραίτητα και εάν είναι δυνα-
τόν να μειωθούν στο ελάχιστο.
Οι αριθμοί που υπάρχουν ξι-
φνιαίνουν: Στην Βρετανία έχουν
διεξαχθεί 5 εκατομμύρια πειρά-
ματα σε ζωντανά ζῶα από τα ό-
ποια 592.694 ήταν πειράματα
για μη έπιστημονικούς σκοπούς
αλλά για να δοκιμαστούν ουσίες
όπως καλλυντικά, φυσικά φάρ-
μακα και προϊόντα οικιακής χρή-
σεως. Στις Ήνωμένες Πολιτείες
πάλι μέσα σε ένα μόνο χρόνο
χρησιμοποιήθηκαν 63 εκατομ-
μύρια θηλαστικά, 500.000 σκύ-
λοι, 200.000 γάτες και 45 έκα-
τομμύρια τρωκτικά — για τους
ίδιους σκοπούς.

Τελικά σήμερα όσοι φροντί-
ζουν για την θέση των ζώων, έ-
χουν κατορθώσει να φέρουν κά-
ποια προόδο. Για παράδειγμα
το Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης,
αποφάσισε να μειώσει τον αριθμό
των ζώων που χρησιμοποιούνται
για πειράματα τα όποια έφεξης
θα διεξάγονται σύμφωνα με κα-
νονισμούς. Οι αρχές του Πανε-
πιστημίου επίσης, αποφάσισαν
ότι όσοι σπουδαστές έχουν αντιρ-
ρήσεις συνειδήσεως για τα πει-
ράματα αυτά να έχουν το δικαίω-
μα να μη τα κάνουν.

Αυτό που ένοχλει τους διάφο-
ρους φιλόζωους συλλόγους είναι
ότι μόνο ένα τρίτο των πειραμά-
των που γίνονται πάνω σε ζων-
τανά ζῶα, αφορούν ιατρικές έ-
ρευνες. Για παράδειγμα σε ένα
από τα πειράματα μη ιατρικής
φύσεως, θάζουν συμπυκνωμένο
σαμπουάν στα μάτια κουνελιών
για να δούν πόση καταστροφή
φέρει. Έπειδή όμως τα κουνέλια

δέν έχουν δακρυγόνους αδένες
δέν υπάρχει τρόπος να αποβά-
λουν από τα μάτια τους την έρε-
θιστική αυτή ουσία. Έτσι συ-
χνά τα κουνέλια τυφλώνονται και
το πείραμα αυτό τους προκαλεί
μεγάλο πόνο. Το χειρότερο είναι
ότι τα πειράματα αυτού του εί-
δους, δέν έχουν και μεγάλη ά-
ξια. Σημειώτέον ότι τα κουνέ-
λια, οι σκύλοι, οι πίθηκοι και τα
ποντίκια, ενώ κατά κάποιο τρό-
πο είναι παράμοια με τον άνθρω-
πο, σε πολλά κρίσιμα σημεία δια-
φέρουν έντελώς.

Το φάρμακο θαλυδομίδη πριν
βγει στην κυκλοφορία είχε δοκι-
μαστεί σε πάρα πολλά ζῶα. Ό-
ταν ανακαλύφθηκαν οι φοβερές
παρενέργειές του τα πειράματα
ξανάρχισαν και βρέθηκε ότικά-
ποιο από τα κουνέλια που είχαν
χρησιμοποιηθεί στα πειράματα,

είχε γεννήσει μικρά με τις γνωστές παρενέργειες του φαρμάκου, πράγμα που μέχρι τότε δεν είχε παρατηρηθεί. Η πενικιλίνη πάλι είναι θανατηφόρος για τα ινδικά χοιρίδια και σε περίπτωση που είχαν γίνει πειράματα στα ζώα, αυτά ίσως να μη την χρησιμοποιούσαμε ποτέ. Το πιο πρόσφατο παραδειγμα πειραμάτων σε ζώα, που δεν φτάνουν σε σωστά αποτελέσματα, αφορά ένα φάρμακο για καρδιοπάθειες, το Έραλντίν. Το φάρμακο αυτό παρ' όλα τα δέκα χρόνια έρευνών που έγιναν, μόλις κυκλοφόρησε και χρησιμοποιήθηκε προκάλεσε τύφλωση σε εκατοντάδες ανθρώπους και τουλάχιστον είκοσι από αυτούς πέθαναν εξ αιτίας περιτονίτιδος.

Η πλειονότης των ανθρώπων που αντιτίθεται στη χρήση ζώων, πιστεύει ότι δεν είναι αναγκαίο να σταματήσουν κάθε είδους πειράματα, αλλά τουλάχιστον όσα δεν είναι απολύτως αναγκαία. Σήμερα υπάρχουν καινούργιες τεχνικές στην καλλιέργεια των ιστών, και οι ηλεκτρονικοί έγκεφαλοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για να βρουν τις διάφορες αντιδράσεις που έχει ο ανθρώπινος οργανισμός στα διάφορα φάρμακα. Έτσι ενώ σε πολλά πειράματα για την ασφάλεια των αυτοκινήτων χρησιμοποιούνται πίθηκοι και αρουῦδες που δένονται στα καθίσματα και με διαφορετικές ταχύτητες τα αυτοκίνητα αυτά αφήνονται να συγκρουσθούν για να βρεθεί το μέγεθος της ζημιάς που μπορεί να υπάρξει, σήμερα μπορούν να χρησιμοποιηθούν πλαστικές κοῦ-

κλες αντί για τα ζώα αυτά.

Τελευταία η Ίνδικη κυβέρνηση απαγόρευσε την έξαγωγή πιθήκων για πειράματα και βατραχοτοδαρα για τους καλοφγάδες. Ήταν μεγάλη υποκρισία να σέβονται τον πίθηκο, να τον θεωρούν ιερό ζώο και κατότιν να το ξζάγουν κατά χιλιάδες για να χρησιμοποιηθῆι σε πειράματα!

Πάντως μέτρα, που προτείνουν ο πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσεως έναντιον των Επιτόνων Πειραμάτων στα Ζώα είναι τα ακόλουθα:

- Μία άμεση απαγόρευση για όλα τα πειράματα σε ζωντανά ζώα που δεν φανεται να έχουν καμία σχέση με θεραπεία ή προληψη ασθενειών.

- Μία άμεση απαγόρευση για την επανάληψη των πειραμάτων αυτών.

- Μία άμεση απαγόρευση των πειραμάτων, τα οποία πιθανότατα προκαλουν σίγουρο ή παρατεταμένο πόνο.

- Μία άμεση απαγόρευση στην χρησιμοποίηση των ζώων σε πειράματα όπου μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλοι τρόποι πειραματισμού. Μία ακόμη από τις απαγορεύσεις τρέπει να είναι για την χρησιμοποίηση των ζωντανών ζώων, σε σχολικά πειράματα. Και όπως είπε ο Μαχάτμα Γκάντι: «Θά πρέπει να έχουμε την δυνατότητα να αρνηθούμε να ζούμε εάν το αντίτιμο της ζωής μας θά είναι το μαρτύριο όντων που έχουν και αυτά αισθήσεις.

ΝΕΡΓΚΙΣ ΝΤΑΛΛΑ

(«Καθημερινή», 7.8.78)

(ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ)

4 'Οκτωβρίου

Παγκόσμιος 'Ημέρα τῶν Ζῶων

ΣΤΙΣ 30 τοῦ Δεκεμβρίου πρέπει νὰ ἔχω φύγει ἀπὸ τὸ σπῆτι μας, μαζὶ μὲ τὰ 50 περίπου ἀδερφάκια μου, ἀπὸ Πέτρου Ράλλη 22, στοῦ Ρούφ.

Δὲν μᾶς διώχνει ὁ εὐγενέστατος ἰδιοκτῆτης τοῦ Κτήματος, ἀλλὰ «ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ».

Οἱ Θεοὶ Γονεῖς μας θέλουν νὰ μᾶς βοηθήσουν. **ΒΟΗΘΗΣΤΕ** τους νὰ μᾶς **ΣΤΕΓΑΣΟΥΝ**, ἀγοράζοντας κάποιο κῶρο. **ΒΟΗΘΗΣΤΕ** τους ν' ἀποφύγωμε τὴν «Εὐθανασία».

Ἄν θέλετε, **ΜΠΟΡΕΙΤΕ** νὰ μᾶς βοηθήσετε, μὲ **ΕΙΔΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ**, ἀγοράζοντας τὸ βιβλίο,

«**Ένα σκυλάκι διηγείται**»

τοῦ ἀποθανόντος Γιατροῦ Στέλιου Παπαδάκη.

Ἦχει ἐκδοθῆ σὲ 2.000 ἀντίτυπα.

Ἄν ὁ κάθε φίλος μας προσέφερε χαριστική τιμὴ 100 δρχ., θὰ μπορούσαμε νὰ μεταφερθοῦμε μονίμως, κάπου, ἐκτὸς Ἀθηνῶν, «νὰ μὴ ἐνοχλοῦμε», μέχρις ὅτου κάποιος μᾶς υἰοθετήσῃ ἢ πεθάνομε φυσιολογικά, ἀνώδυνα.

Βοηθήστε μας νὰ ζήσωμε.

Σ ἄ ς ε ὑ χ α ρ ι σ τ ο ῦ ν

Οἱ ΠΙΣΤΟΙ ΦΙΛΟΙ σας ποὺ δὲν ἐγκαταλείπουν ΠΟΤΕ

Τὰ 50 Σκυλάκια τῆς «**ΣΤΕΓΗΣ**»

Διεύθυνσις:

«**ΣΤΕΓΗ ΖΩΩΝ ΑΓ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ**»

ΠΑΞΩΝ 13, ΑΘΗΝΑΙ - 812

ΤΗΛ. 671.3228 — 823.4360

J. J. van der Leeuw

Ἑλληνική ἀπόδοση Κ.Ν.Μ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Οἱ δυνάμεις τοῦ ἐγώ.

Ἄφου βρεθοῦμε σὲ σταθερὴ κατοχὴ τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι ἐμεῖς εἴμεθα τὸ Ἐγώ, ὀφείλομε ν' ἀντιληφθοῦμε πλήρως τὶς δυνάμεις, τὶς ὁποῖες σὰν Ἐγώ ἔχομε νὰ χρησιμοποιήσωμε. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Ἐγώ, ἡ δύναμη τῆς ἐνότητος, ἡ ὄψη τοῦ Ἐγώ πὸν ὀνομάζεται στὴ Θεοσοφία Buddhi.

Ὅταν ἡ συνείδηση τοῦ Ἐγώ προβάλλῃ στὰ τρία σώματα καὶ καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴ στοιχειακὴ συνείδησίν τους, μέρος τῆς τραγωδίας, πὸν διαδραματίζεται τότε, εἶναι ὅτι ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται σὰν ξεχωριστὰ ὄν, κινούμενον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, χωριστὰ ἀπὸ τὸν γύρω κόσμον. Ἀπὸ τὴ στιγμή πὸν ἐπιστρέφομε στὸ Ἐγώ, ἡ ψευδαίσθηση τοῦ ξεχωριστοῦ ἐξαφανίζεται καὶ κατανοοῦμε τί εἶναι ἐγότης. Τότε, ἓνα θαῦμα γίνεται. Ἐξακολουθοῦμε νὰ γνωρίζομε τοὺς ἑαυτοὺς μας ὡς άτομα, συγχρόνως ὅμως συμμετέχομε στὴ ζωὴ καθενὸς ἀπὸ τοὺς ὁμοίους μας. Εἴμεθα ἡ ζωὴ τῶν δένδρων πὸν ἀναπτύσσονται, ἡ ζωὴ τῶν νερῶν τῆς θάλασσας, ἡ ζωὴ τῶν νεφῶν καὶ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου, ἡ ζωὴ σὲ ὅλα τὰ πράγματα. Τέτοια εἶναι ἡ δύναμη τῆς ἀγάπης τοῦ Ἐγώ, ἡ κατανόησίν μας τῆς ἐνότητος στὸ ἐπίπεδο ἐκεῖνο καὶ εἶναι ἡ μοναδικὴ κινητήρια δύναμη πάνω στὴν Ἄτραπὸ τῆς τελειότητος. Δὲν μᾶς στρώχνει οὔτε ἡ θελήσῃ, οὔτε ἡ σκέψῃ πάνω στὴν Ἄτραπὸ πρὸς τὴ θεία Ἐνότητα, ἀλλὰ μόνον ἡ ἀγάπη.

Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ κατανόησῃ τῆς Ἐνότητος καὶ ὅσο περισσότερο τὴν κατανοοῦμε, τόσο περισσότερο αἰσθανόμεθα τὴ δύναμῃ νὰ ἀγαποῦμε ὅλους τοὺς ὁμοίους μας. Νὰ ἀγαποῦμε καὶ αὐτὰ ἀκόμῃ τὰ δένδρα καὶ τοὺς βράχους. Ὅσο πλησιάζομε πρὸς τὴν ἔνωσῃ μὲ τὴ θεία Ζωή, τόσο δυνατώτερα προσελκνόμεθα μαγνητικῶς πρὸς ἔνωσῃ μαζί της. Προσπαθῆστε νὰ αἰσθανθῆτε τὴ δύ-

ναμη πού ἔχει τὸ Ἐγὼ νὰ ταυτίζεται μὲ ὅλα τὰ πράγματα. Προσπαθῆστε νὰ αισθανθῆτε τὴ συνειδήσή σας νὰ ἀναλίεται μέσα στὴ μεγαλύτερη Συνείδηση, ὡς πού νὰ γίνῃ ἡ μεγαλύτερη Συνείδηση.

Πρῶτα - πρῶτα, προσπαθῆστε νὰ αισθανθῆτε τὴ συνειδήσή σας νὰ ἀποτελῇ μέρος τῆς συνειδήσεως τοῦ Διδασκάλου. Μὴν ἀναλογίζεσθε μόνον τὴν ἐνότητα αὐτὴ μὲ τὸν Διδάσκαλο, ἀλλὰ αισθανθῆτε τὴν. Ἄς γίνῃ πραγματικότης γιὰ σᾶς, σὲ βαθμὸ πού νὰ αισθάνεσθε τὸν ἑαυτό σας νὰ ἀποτελῇ μέρος του. Ἐνεργώντας ἔτσι, εἶναι εὐκόλο νὰ αισθανθῆτε, ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ μοναδικὴ κινητήρια δύναμη πάνω στὴν Ἄτραπό.

Ἡ ἔνταξη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς λατρείας μας γιὰ τὸν Διδάσκαλο καὶ ὁ βαθμὸς, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο αισθανόμεθα ὅτι εἴμεθα ἓνα μ' Αὐτόν, καθιστᾷ δυνατόν σ' Αὐτόν νὰ μᾶς προσλάβῃ μαθητάς.

Μὲ ὅμοιο τρόπο, ἀλλὰ σὲ πολὺ μεγαλύτερο βαθμὸ, πλαταίνει ἡ συνειδήσή μας ὅταν προσπαθοῦμε νὰ αισθανόμεθα τὴν ἐνότητά μας μὲ τὴ Μεγάλῃ Ἀδελφότητα καὶ ἐπιχειροῦμε νὰ κατανοήσωμε κάπως τὴν καταπληκτικὴ ἐνότητα τῆς συνειδήσεως πού ἔχει μιὰ μόνο θέληση, τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅμως συνίσταται ἀπὸ πολλές μεγάλες Ὀντότητες. Καὶ ἐδῶ πάλι, ὅταν μπορέσωμε νὰ κατανοήσωμε τὴν ἐνότητα τῆς συνειδήσεως, ἡ κατανόηση αὐτὴ θὰ μᾶς ἐλύσει καὶ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν Ἐνότητα. Θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν πρώτη Μεγάλῃ Μήση. Ἡ ἀγάπη εἶναι σὰν μαγνήτης. Μᾶς προσελκύει καὶ μᾶς ἐνώνει μὲ ὅ,τι ἀγαποῦμε. Ὅταν ἐπιτύχωμε τὴν κατανόηση τῆς ἀγάπης τοῦ Ἐγὼ καὶ αισθανθοῦμε πῶς ἐκπορεύεται πρὸς τὸ πᾶν, πρὸς καθένα πλάσμα στὸν μεγάλο αὐτὸ κόσμον, τοῦτο δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὸ τέρας τῆς ἐξελίξεως, στὴν ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον.

Ὅταν αισθανθοῦμε τοῦτο, μποροῦμε νὰ ἐννοήσωμε τί σημαίνει τὸ ἀποκρυφιστικὸ ρητὸ «νὰ ἀναπτύσσεσθε ὅπως ἀναπτύσσεται τὸ ἄνθος». Ὅταν τὸ ἄνθος αισθάνεται τὴ θερμότητα τοῦ ἥλιου, ἀνοίγει. Καὶ ὁ πόθος του γιὰ τὸ ἡλιακὸ φῶς τὸ κάνει νὰ ἀναπτύσσεται πρὸς αὐτό. Εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ ἄνθους πρὸς τὸν ἥλιο, πού τὸ κάνει νὰ ἀναπτύσσεται καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ἡ ψυχὴ ἀναπτύσσεται μὲ τὴν ἀγάπη της πρὸς τὸ θεῖο Φῶς. Δὲν ὑπάρχει προσπάθεια στὴν ἀνάπτυξη αὐτὴ, δὲν εἶναι ὥθηση ἢ βία τῆς φύσεως, ἀλλὰ φυσικὸς συνταυτισμὸς πρὸς ὅ,τι ἀγαποῦμε. Γι' αὐτὸ ἡ ἀγάπη μας πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ τὰ πάντα καὶ νὰ μὴν ἐξαιρῇ τίποτε, νὰ διαχέεται ἐλεύθερα πρὸς ὅλα τὰ πράγματα, διότι παντοῦ ὑπάρχει ἡ Θεία Ζωή, τὴν ὁποία ἀναζητοῦμε.

Ἄν ἀποκλείσωμε ἀπὸ αὐτὴν ἓνα πλάσμα ἢ πρᾶγμα καὶ τὸ χωρίσωμε ἀπὸ μᾶς, ἀποκλείομε τὴ Θεία Ζωὴ καὶ δυσκολεύομε τὴ συνειδητὴ ἔνωσή μας μαζί της. Ὁ Χριστὸς ἄς εἶναι στὴ σκέψη σας ἡ καρδιά τῆς Ἐνότητος ὅλων τῶν πραγμάτων. Αἰσταν-

ὄητε τὴν Ἀγάτη Του σὺν τὴν ἀγάτη ποῦ συνδέει τὰ πάντα, καὶ τότε, ἀγαπώντας τον, θὰ ἀγαπήσετε τὰ πάντα. Τότε θὰ ἀντιληφθῆτε πόσο βαθεῖα ἀληθεία ἔχει ἐκεῖνο ποῦ εἶπε: «Ὅ,τι ποιήσετε ἐνὶ τούτῳ τῷ ἐλαχίστῳ, ἐμοὶ ἐτοιήσατε». Καὶ ἐδῶ πάλι, στὴν κατανόηση τῆς ἰδιαίτερης ταύτης δυνάμεως τοῦ Ἐγῶ, δὲν ἀρκεῖ ἀπλή θεωρία ἢ διανοητικὴ ἀντίληψη τῆς ἀγάτης. Πρέπει νὰ αἰσθανθοῦμε τὴν ἀγάτη τοῦ Ἐγῶ, νὰ γίνουμε ἓνα μαζί της, καὶ τότε μπορούμε νὰ ἀνέβουμε πρὸς ὑψηλότερα πράγματα. Εἶναι δύναμη, ποῦ πρέπει νὰ μάθουμε νὰ χρησιμοποιοῦμε συνειδητά.

Η ΘΕΛΗΣΗ ΤΟΥ ΕΓΩ

Ἄλλη δύναμη τοῦ Ἐγῶ, ποῦ οφείλουε νὰ κατανοήσωμε ὅτι μᾶς ἀνήκει, εἶναι ἡ δύναμη τῆς θελήσεως, ἐκεῖνο ποῦ ἡ Θεοσοφία ὀνομάζει Ἄτμα. Ἄς μὴ συγχέουμε τὴν ἀληθινὰ θεϊκὴ αὐτὴ δύναμη μὲ τὸ ἀσθενὲς ἐκεῖνο πρᾶγμα, ποῦ ὀνομάζομε θέληση στὸν καθημερινὸ βίον.

Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἄλλη λέξη, ποῦ τόσο νὰ ταυνοῦνται καὶ τῆς ὁποίας νὰ γίνεταί τόσο κακὴ χρῆση. Τὴν μεταχειριζόμεθα ὅταν πραγματικῶς ἐπρεπε νὰ λέμε «τόθος» ἢ «ἐπιθυμία». Λέμε γιὰ ἓνα ἄτομο ὅτι «ἔχει ἀδύνατη θέληση», ἐνῶ θέληση ἀδύνατη δὲν ὑπάρχει. Μιλᾶμε γιὰ «σύγκρουση θελήσεων», ὅταν ἀπλῶς ἐννοοῦμε τὴ σύγκρουση ἐγωιστικῶν ἐπιθυμιῶν.

Ἄς ἐγκαταλείψωμε τὴν τόσο διαδεδομένη ἰδέα, ὅτι ἡ θέληση πραγματοποιεῖ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. Δὲν εἶναι λειτουργία τῆς θελήσεως νὰ δοῦν καὶ νὰ ἐκτελεῖ, ἀλλὰ ἐντελῶς ἄλλης μορφῆς τοῦ Ἐγῶ, δηλ. τῆς δημιουργικῆς ἐνέργειας. Ἡ θέληση εἶναι ὁ ἀρχὼν, ποῦ λέγει «τοῦτο θὰ γίνῃ». Ἀλλὰ δὲν τὸ ἐκτελεῖ ὁ ἴδιος. Ἀπὸ ψυχολογικὴ ἀποψη, ἡ θέληση εἶναι δύναμη, ποῦ κρατᾷ τὴ συνείδηση συγκειτρομένη σὲ ἓνα καὶ μονον πρᾶγμα, ἀποκλείοντας κάθε τι ἄλλο. Βλέπομε ποσον ἀπολύτως ἡρεμῆ, ἥσυχῃ καὶ ἀκίνητη δύναμη εἶναι ἡ θέληση. Εἶναι ἀκριβῶς ἡ δύναμη νὰ συγκρατοῦμε ἓνα πρᾶγμα καὶ νὰ ἀποκλείωμε κάθε ἄλλο. Αὐτὸ εἶναι τρομερὴ δύναμη, τόσο περισσότερο, ὅσο τὴν ἐννοοῦμε τόσο λίγο.

ΟΧΙ ΑΔΥΝΑΤΗ ΘΕΛΗΣΗ ΑΛΛΑ ΑΧΑΛΙΝΑΓΩΓΗΤΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Μποροῦμε νὰ ἐννοήσωμε τοῦτο καλύτερα, ἀναλύοντας μερικὲς περιπτώσεις, ὅπου — καθὼς λέμε συνήθως — ἡ θέλησή μας δὲν εἶναι ἀρκετὰ δυνατὴ.

Ἄς ὑποθέσωμε, ὅτι ἀποφασίζωμε νὰ σηκωθοῦμε στίς 6 τὸ πρωί. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα καὶ ξυπνήσωμε, νυστάζομε καὶ αἰσθανόμεθα τὸν ἑαυτὸ μας κουρασμένον. Ἄν μεταχειριζώμασθε σωστὰ τὴ θέληση, δὲν θὰ εἶχαμε καμμιά δυσκολία νὰ σηκωθοῦμε. Θὰ

συγκρατούσαμε αποκλειστικά την ιδέα να σηκωθούμε, παραμερίζοντας κάθε τι άλλο, και έτσι δέν θα υπήρχε πάλη. Ἀντί αὐτοῦ ὅμως, ἐπιτρέπομε στή δημιουργική φαντασία μας νὰ παίξῃ μὲ τὸ πρόβλημα καὶ ἀρχίζομε νὰ φανταζόμεθα πόσο δυσάρεστο καὶ ψυχρὸ θὰ εἶναι νὰ σηκωθούμε ἀπὸ τὸ ζεστό μας κρεβάτι, πόσο ἐνοχλητικὸ νὰ ντυθοῦμε στὸ σκοτάδι καὶ πόσο εὐχάριστα θὰ ἦταν νὰ παραμείνωμε στὸ κρεβάτι λίγο ἀκόμη, ἢ νὰ κοιμηθοῦμε καὶ πάλι. Ἔτσι, δημιουργήσαμε εἰκόνες, πού τείνουν γιὰ πραγματοποίηση καὶ μᾶς κάνουν νὰ μείνωμε πλαγιασμένοι. Ὅταν κατόπιν ἀρχίζομε νὰ ἀντιδρούμε, ἡ ἀντίδραση εἶναι μοιραίως πολὺ ἀδύνατη καί, ἔστω καὶ ἂν νικήσωμε, δημιουργήσαμε γιὰ μᾶς ἀγῶνα τελείως περιττό, πού καταναλίσκει ζωτικότητα καὶ πού θὰ τὸν εἶχαμε εὐκόλα ἀποφύγει, ἂν εἶχαμε ἐννοήσει τὴν ἀληθινὴ λειτουργία τῆς θελήσεως. Μὲ τὸ νὰ μὴ σηκωθούμε ἀπὸ τὸ κρεβάτι, εἰδείξαμε σημεῖα ὄχι ἀδύνατης θελήσεως, ἀλλ' ἀκυβέρνητης φαντασίας. Σωστὴ χρῆση τῆς θελήσεως θὰ ἦταν νὰ κρατήσωμε τὴ δημιουργικὴ σκέψη ἢ φαντασία συγκεντρωμένη σὲ μιὰ καὶ μόνη ιδέα. Στὴν ιδέα νὰ σηκωθούμε καὶ νὰ ἀποκλείσωμε κάθε ἄλλη σκέψη. Ἔτσι, δέν θα ἐπιτρέπαμε στή φαντασία νὰ παίξῃ μὲ τὴ σκέψη, ὅτι εἶναι δυσάρεστο νὰ σηκωθούμε καὶ πόσο εὐχάριστο θὰ ἦταν νὰ μείνωμε ἀκόμη στὸ κρεβάτι καὶ δέν θα δοκιμάζαμε κομμιὰ δυσκολία νὰ σηκωθούμε ἀμέσως. Ὁ Ἄμλετ ἐξέφρασε βαθειὰ ψυχολογικὴ ἀλήθεια, λέγοντας ὅτι «τῆς ἀποφάσεως τὸ φυσικὸ τὸ χρῶμα, μὲ τὸ ἀχνό της θάμπωμα, ἢ σκέψη τὸ χλωμιάζει». Ἡ δύναμη τῆς ἐσωτερικῆς θελήσεως κρατᾷ τὴ συνείδηση συγκεντρωμένη στὸ ἓνα πρᾶγμα, γιὰ τὸ ὁποῖο πρόκειται, καὶ ἀποκλείει κάθε ιδέα, αἴσθησι, προσωπικότητα ἢ ἐπιρροή, πού νὰ μπορούν νὰ ἀνταγωνισθοῦν πρὸς αὐτὸ ἢ νὰ μᾶς δελεάσουν πρὸς ἄλλη κατεύθυνση.

Καὶ ἄλλο ἓνα παράδειγμα: καθένας ἀπὸ μᾶς δοκίμασε τὴ δυσάρεστη αἴσθησι πού μᾶς καταλαμβάνει ὅταν πρόκειται νὰ πηδήσωμε στή θάλασσα ἀπὸ ψηλά. Εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ τὸ κάμωμε, ἀλλὰ τὴ στιγμή πού ἐτοιμαζόμεθα νὰ πηδήσωμε, διστάζομε καὶ πιθανόν νὰ μᾶς χρεισθῇ ἀρκετὴ ὥρα πρὶν μπορέσωμε ψυχολογικὰ νὰ ἐτοιμασθοῦμε γιὰ νὰ ἐκτελέσωμε τὸ πῆδημα. Ἐκεῖνο πού συνέβη πραγματικῶς, εἶναι τοῦτο: Ἐπιτρέψαμε στή φαντασία μας νὰ δημιουργήσῃ τρομακτικὴ εἰκόνα τοῦ πηδήματος, πού ἐτοιμαζόμεθα νὰ κάμωμε καὶ πόσο φρόνιμο θὰ ἦταν νὰ μὴ τὸ κάμωμε. Ὅταν σχηματίσαμε τὴ δημιουργικὴ αὐτὴ εἰκόνα, αὐτὴ φυσικὰ μᾶς ἐμποδίζει, καὶ τὸ πῆδημα μέσα στὸ νερὸ ἀρχίζει νὰ μᾶς φαίνεται τρομερό, ἐνῶ πρὶν μᾶς φαινόταν ἐλκυστικὸ. Ἡ λύσι εἶναι καὶ πάλι νὰ κρατήσωμε τὴ θέλησι συγκεντρωμένη στὸ ἓνα καὶ μόνον πρᾶγμα, στὸ πῆδημα πού πρόκειται νὰ κάμωμε, καὶ νὰ ἀποκλείσωμε κάθε σκέψη, αἴσθησι ἢ ἐπίδρασι, πού θὰ μπο-

ρουσε να μᾶς ἐτηρέαση. Βλέπουμε τότε, ὅτι ἡ πράξη γίνεται χωρὶς καμμιά δυσκολία.

Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ ΣΤΟΝ ΑΠΟΚΡΥΦΤΙΣΜΟ

“Όταν ἐφαρμοζομε ὅλα αὐτὰ στην ἐξάσκηση τῆς θελήσεως γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς τελειότητος, πού εἶναι ὁ τελικός μας σκοπός, εὐκόλα βλέπουμε γιὰτί ἀποτυχαίνομε τόσο συχνά. Ἀποφασίζομε νὰ φθάσωμε στὸ τέλος, νὰ κατορθώσωμε ἐκεῖνο πού εἶναι ὁ πνευματικός μας προορισμός. Γι’ αὐτὸ χαράσσομε κάποιον τρόπο ἐνεργείας καὶ ὠρισμένες ἀρχές διαγωγῆς, πού τὶς θεωροῦμε οὐσιώδεις. Ἄν μπορέσωμε νὰ κρατήσωμε τὴ θελήσή μας, συγκεντρωμένη σ’ αὐτὸν καὶ μόνο τὸν σκοπὸ μας, ἀποκλείοντας κάθε ἀντίθετη ἐπιρροή, δὲν θὰ δοκιμάσωμε οὔτε δυσκολίες, οὔτε ἀγῶνες. Στὴν πραγματικότητα ὅμως, κάνομε περὶ τοῦ τῆς ἐξῆς: “Όταν παρουσιάζεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐνεργήσωμε ὅπως ἀπεφασίσαμε, ἀρχίζομε νὰ φανταζόμεθα τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα, τὴν εὐχαρίστηση ἢ τὴν ἐνόχληση τῆς ὠρισμένης αὐτῆς πράξεως. Ἀφοῦ δημιουργήσαμε ἔτσι εἰκόνες, μορφές - σκέψεις, ὅπως τὶς ὀνομάζομε, τὶς τονίζομε μὲ αἴσθημα ἢ ἐπιθυμία καὶ ἔτσι γίνονται ἐμπόδια στὸν δρόμο μας, ὅταν προσπαθοῦμε νὰ ἐκτελέσωμε τὴν ἀρχική μας πρόθεση. Τότε ἀρχίζει ἡ πάλη, μὲ ὅλα τὰ ἐτακολουθῶντα δεινὰ — τόνος γιὰ μᾶς, ἐξάντληση γιὰ τὰ σώματά μας — καθὼς καὶ ὁ κίνδυνος νὰ ἀποτύχωμε στὸ ἔργο πού ἐπιχειροῦμε. “Όλα αὐτὰ δὲν εἶναι μόνον σφαλέρὰ, ἀλλὰ καὶ περιττὰ. “Όταν μεταχειριζόμεθα τὴ θελήση, ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ τὴ μεταχειριζόμεθα, ἀποβλέποντας σὲ ἓνα καὶ μοναδικὸ σκοπὸ, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη δυσκολία. Ἄλλ’ ὅταν ἐπιτρέτωμε σὲ ἄλλη σκέψη ἢ ἐπιρροή νὰ εἰσδύση στὴ συνείδησή μας καὶ νὰ ἀπασχολήση τὴν προσοχή μας, τότε καταστραφήκαμε. Βεβαίως, πρέπει νὰ λαμβάνομε ὑπ’ ὄψιν τὶς τριστάσεις, μεταχειριζόμενοι πάντοτε τὸν κοινὸ νοῦ καὶ σωστὴ κρίση, δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἐπιτρέτωμε σὲ ἐξωτερικὲς ἐπιδράσεις νὰ μᾶς παρασύρουν ἀπὸ τὴ χαραγμένη γραμμὴ. Νὰ προσπαθήσετε νὰ κατανοήσετε τὴν ἐσωτερικὴ αὐτὴ θέληση, νὰ τὴν ἰδῆτε νὰ γεμίζει τὴ συνείδησή σας σὰν λευκὸ ἐκτιφλωτικὸ φῶς, νὰ αἰσθανθῆτε ὅτι εἶναι ἀκαταμάχητη καὶ ὅτι ἔχει τὴ δύναμη νὰ συγκρατῇ ὅποιοδήποτε σκοπὸ μὲχρις ὅτου πραγματοποιηθῇ. “Όταν αἰσθανθοῦμε καὶ κατανοήσωμε τὴν ἀληθινὴ αὐτὴ δύναμη τῆς θελήσεως, δὲν θὰ μᾶς εἶναι πλέον δυνατόν νὰ μιλάμε γιὰ τὴν ἀδυναμία της. Εἶναι πραγματικὰ θεϊκὴ δύναμη καὶ ὅσο δὲν κατανοοῦμε καλὰ τὶς λειτουργίες της καὶ τοιά σημασία ἔχει στὴ ζωὴ μας, δὲν θὰ μπορέσωμε νὰ ἐκτελέσωμε τὸν προορισμὸ μας.

Μεταχειρισθῆτε, λοιπόν, τὴ δύναμη αὐτὴ τῆς θελήσεως γιὰ νὰ συγκρατήσετε στὴ συνείδησή σας ἓνα καὶ μοναδικὸ σκοπὸ:

τὴν τελειότητα χάριν τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι τὸ μοναδικὸ δεσπόμενον πάθος σας, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψετε σὲ τίποτε νὰ σᾶς ἀποσπάσῃ ἀπ' αὐτό. Μὴ νομίζετε ὅτι εἶναι ἐγωιστικὴ ἐπιθυμία. Ὅσο σκέπτεσθε ἔτσι, δὲν εἰσῆλθατε ἀκόμη στὸν κόσμον τοῦ Ἐγὼ καὶ δὲν κατενοήσατε ἀκόμη τί σημαίνει ἐνότης. Μόνον ὅταν κατανοοῦμε, ὅταν γνωρίζουμε ὅτι ὅλη ἡ πλάση εἶναι ἓνα, ἀπολύτως ἓνα καὶ ἀδιάρρηκτα ἓνα, βλέπομε πόσο εἶναι ἀδύνατη ἡ ἀτομικὴ λύτρωση. Λύτρωση ἢ τελειότης σημαίνει ἐνότης μὲ τὴ θεία Ζωή, ποὺ εἶναι παρούσα σὲ κάθε τι καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι ἀτομικὴ, ἢ νὰ ὑπάρχῃ μόνον γιὰ λίγους ἐκλεκτούς. Ἡ νίκη τοῦ ἐνὸς εἶναι νίκη ὅλων. Ὅταν ἓνα ἀνθρώπινο πλάσμα φθάνῃ μέχρι τὴν Ἀνώτατη Μήση, ὀλόκληρη ἡ ἀνθρωπότης, ὀλόκληρη ἡ πλάση θριαμβεῖ. Προσετέθη νέα χορδή, ποὺ συνδέει τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὸν Θεό. Νέα δύναμη γεννήθηκε, ποὺ ἀνακουφίζει τὸν κόσμο ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ πόνου. Στὴ «Θεία Κωμωδία» τοῦ Δάντη, ὅταν μιὰ ψυχὴ λυτρώνεται ἀπὸ τὸ Καθαρτήριο καὶ εἰσέρχεται στὸν Παράδεισον, ὅλο τὸ Καθαρτήριο συγκλονίζεται ἀπὸ χαρὰ. Τοῦτο εἶναι κυριολεκτικὰ ἀληθινό. Ἡ ἐπιτυχία ὁποιοῦδήποτε ἀνθρώπινου πλάσματος εἶναι χαρὰ γιὰ ὀλόκληρη τὴν Κτίση καὶ οὐδέποτε ἀποτελεῖ ἀτομικὴ ἀπλῶς ἐπιτυχία. Ἡ ἐπιθυμία τῆς τελειότητος εἶναι ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀπορρίψωμε τὴν πλάνη τοῦ χωριστοῦ ἑαυτοῦ γιὰ χάριν τῆς πραγματικότητος τῆς καθολικῆς ζωῆς καὶ ἔτσι, ἐγωισμὸς καὶ τελειότης ἀποκλείονται ἀμωβαίως. Προσπαθῆστε, λοιπόν, νὰ μεταχειριζέσθε τὴν ἀληθινὴ θεία δύναμη, ποὺ ἔχει καθένας ἀπὸ μᾶς γιὰ τὸν μέγιστο σκοπὸ. Κρατῆστε τὴ συνείδηση συγκεντρωμένη στὴν ἰδέα τῆς τελειότητος καὶ ὡς κυριαρχῆ αὐτὴ ἐπάνω σ' ὅλες μᾶς τὶς πράξεις. Στὴν ἀρχή, θὰ μᾶς φανῆ ἴσως ἐπίπονο καὶ πιθανὸν νὰ θροῦμε ὅτι εἶναι δύσκολο νὰ κάνωμε τὴ συνηθισμένη ἐργασία μας, κρατώντας σύγχρονα τὴ συνείδηση συγκεντρωμένη σὲ ἀνώτερα πράγματα. Πολλὴ γρήγορα ὁμως, θὰ γίνῃ συνήθεια καὶ ἡ θέληση νὰ φθάσωμε στὴν τελειότητα θὰ γίνῃ τὸ διαρκὲς βάθος, στὸ ὁποῖο εἶναι κεντημένο τὸ σχέδιο τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς.

ΕΜΕΙΣ ΕΙΜΕΘΑ Η ΑΤΡΑΠΟΣ

Κατὰ κάποιον τρόπο, εἴμεθα ἀπὸ τώρα τέλειοι καὶ θεῖοι. Τὸ πραγματικὸ μας ἐγὼ, ἡ ἀληθινὴ μας ὄντοτης, δὲν εἶναι ἡ παροδικὴ καὶ διαρκῶς μεταβαλλόμενη ἐμφάνιση, ποὺ ὀνομάζουμε παρόν, ἀλλ' εἶναι ὀλόκληρο τὸ παρελθόν μας καὶ ὀλόκληρο τὸ μέλλον. Εἶναι ἡ πλήρης ὄντοτης μὲ ὅλον τὸν κύκλο τῆς ἐξελίξεώς της. Εἴμεθα ἔτσι συγχρόνως τόσο ἀρχέγονος, ὅσο καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἐκεῖνο πρὸς τὸ ὁποῖον τείνομε, μᾶς ἀνήκει ἤδη στὴν πραγματικότητα. Τὸ μυστικὸ τῆς ἐξελίξεως εἶναι νὰ γίνωμε αὐτὸ ποὺ εἴμεθα. Τότε μόνον θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐνοήσωμε τὸ ἀπο-

κρυφιαστικό ρητό, «Πρέπει εμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ γίνουμε ἡ Ἄτραπός». Εἶναι ἀπολυτῶς ἀληθινὸ καὶ ὅμως τὸ γνωρίζουμε μόνον ὅταν στὴ συνείδηση τοῦ Ἐγὼ μας ἀτενίσουμε τὸ τέρμα, τὸν σκοπὸ τῆς τελειότητος, τὴν Ἀνώτατη Μυση, ὄχι σὲ καποιο ἀπομακρυσμένο πρᾶγμα, θρισκόμενο ἔξω ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ σὰν αὐτὸν τοῦτον τὸν ἐσωτερικὸ μας προορισμό, τὸ ἐσωτέρω μας Ἐαυτό. Ὅταν γνωρίσουμε ἔτσι τὶ σημαίνει νὰ γίνουμε εμεῖς οἱ ἴδιοι ἡ Ἄτραπός, γνωρίζουμε ἐπίσης ὅτι τίποτε ἐπάνω στὴ γῆ δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ παρεμβῆ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ μας. Τὸν ἀτενίσουμε καὶ ἐγίναμε ἓνα μαζί του. Εἶναι σὰν νὰ ἐβλέπαμε τὴν ἴδια μας Θεϊότητα καὶ σὰν τὸ τέρμα νὰ θρισκοταν στὸ κέντρο τῆς ὑπάρξεώς μας. Ἡ Ἄτραπός τῆς τελειότητος γίνεται τότε ἀπλῶς ἡ βαθυταία ἀποκάλυψη τῆς ἴδιας μας Θειοτήτος.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Ὅταν κατανοήσουμε τὴν ἀγάπη καὶ τὴ θέληση, τὶς δυνάμεις αὐτὲς τοῦ Ἐγὼ, πρέπει ν' ἀνακαλιφθῶμε καὶ τὴν τρίτη του δύναμη, τὴ δύναμη τῆς δημιουργικῆς σκέψεως ἢ — ὅπως τὴν ὀνομάζουμε στὴ Θεοσοφία — τὸ Μάνας. Ἡ σκέψη σὲ μᾶς εἶναι ἡ ἐκδήλωση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἡ θέληση εἶναι ἡ ἐκδήλωση τοῦ Πατέρα καὶ ἡ ἀγάπη ἡ ἐκδήλωση τοῦ Υἱοῦ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ὁ Θεὸς στὴ δημιουργικῇ του ἐνέργεια, ὁ Δημιουργὸς Θεός, καὶ ὅταν κατανοοῦμε μέσα μας τὴ δύναμη αὐτῆ, αἰσθανομεθα τὸν ἑαυτὸ μας ἐμπνευσμένο, νὰ ἔχη ἀτέραντη δημιουργικὴ ἰκανότητα καὶ τὴ δύναμη νὰ ἐκτελῇ. Μόνον ἡ σκέψη ἐνεργεῖ μέσα μας, μόνον ἡ σκέψη δημιουργεῖ καὶ ἐκτελεῖ τὶς διαταγὰς τῆς θελήσεως. Ἄν ἡ θέληση εἶναι ὁ βασιλεὺς, ἡ σκέψη εἶναι ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς δημιουργικῆς μας σκέψεως θὰ ἔπρεπε πάντοτε νὰ διευθίνεται ἀπὸ τὴ θέλησή μας. Ἡ δύναμη τῆς σκέψεως νὰ δημιουργῇ φαίνεται ἀπεριόριστη. Ὅταν τὴν κατανοήσουμε, γνωρίζουμε ὅτι σὰν Ἐγὼ μπορούμε τὰ πάντα νὰ κἀμομε, αἰσθανόμεθα μέσα μας ἀτέραντη δημιουργικὴ ἐνέργεια, τοῦ νὰ πορῇ νὰ ἐκτελέσῃ κάθε τι του διατάσσει ἡ θέληση. Ὅταν ἡ τρίτη αὐτῆ δύναμη, ἡ δημιουργικὴ σκέψη ἢ φαντασία, ἐκτελῇ τὸ ἔργο της, τότε καὶ μόνον ἐπακολουθεῖ ἡ ἐκδήλωση στὴν πράξη. Γι' αὐτὸ, εἶναι δύναμη τόσο επικίνδυνη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὡς πού νὰ κατανοήσῃ ὅτι πρέπει νὰ τὴν διευθίῃ συνειδητά, διότι, ἂν δὲν τὸ κατορθώσῃ, θὰ τὴν διευθίῃ ἡ κατώτερή του φύση καὶ θὰ γίνῃ δούλος της.

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Αὐτές, λοιπόν, εἶναι οἱ τρεῖς δυνάμεις τοῦ Ἐγὼ, ἢ μᾶλλον ἡ τριπλῆ δύναμή του, διότι οἱ τρεῖς μορφὲς εἶναι ἓνα, πραγματικά

τριάδα. Ἀφοῦ κατανοήσαμε τίς τρεῖς δυνάμεις καί ἀντιληφθήκαμε τή χρήση τους στό μεγάλο Ἔργο, ἄς προσπαθήσουμε τώρα νά τίς μεταχειρισθοῦμε συγχρόνως, ὅπως πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται, ἀφοῦ εἶναι μονάς. Χρησιμοποιήστε τή θέληση γιά νά συγκροτήσετε τόν ἕνα καί μόνο σκοπό τῆς τελειότητος χάριν τοῦ κόσμου. Χρησιμοποιήστε τήν ἀγάπη, γιά νά σᾶς καταστήσῃ ἕνα μέ τήν τελειότητά της καί νά σᾶς ἐγκύσῃ μέσα της. Χρησιμοποιήστε τή σκέψη γιά νά δημιουργήσετε μ' αὐτήν. Μόνον ὅταν χρησιμοποιοῦνται οἱ τρεῖς αὐτές δυνάμεις συγχρόνως, ἐπέρχεται ἀποτέλεσμα. Ἄλλά τότε, τίποτα δέν εἶναι ἀδύνατο γιά μᾶς, διότι ἡ δύναμη τοῦ Ἐγῶ εἶναι θεία καί γι' αὐτό ἄπειρη.

Ἡ ἐνέργεια αὐτή δέν πρέπει νά ἐκδηλώνεται μόνον ὅταν εἴμαστε εὐκαιροί, ἀλλά νά γίνῃ συνηθισμένη καί νά ἐξακολουθῇ, ὅ,τι ἄλλο καί ἂν κάνουμε. Ἐδῶ μᾶλλον, ἢ ὀπουδήποτε ἄλλου, ἐγκεῖται τὸ μυστικό τῆς πνευματικῆς ἐπιτυχίας. Ἀφοῦ ἀνεγνωρίσαμε τόν ἑαυτό μας σάν Ἐγῶ καί ἐλάβαμε συνείδηση τῶν δυνάμεών μας, δέν πρέπει νά ξαναπέσωμε στό αὐλάκι τῆς συνηθισμένης σωματικῆς συνειδήσεως, ἀλλά πρέπει νά συγκρατηθοῦμε στό ἐπίπεδο, πάνω στό ὁποῖο ἀνεβήκαμε, ἔστω καί ἂν στήν ἀρχή ἡ προσπάθεια αὐτή μᾶς φανῇ ὑπεράνθρωπη. Τὸ διάγραμμα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς παρουσιάζει συχνότερα ἀπ' ὅσο πρέπει συνεχῆ σειρὰ ἐξάρσεων καί ὑφέσεων. Ἀνεβαίνομε σέ κάποιο ὑψηλό πνευματικό σημεῖο, γιά νά ξαναπέσωμε στό παλαιό μας ἐπίπεδο. Ἄν θέλωμε νά ἐπιτύχωμε, πρέπει νά μὴ ἐπιτρέψωμε νά γίνεταί αὐτό. Ὅταν ἔρχεται γιά μᾶς ἡ σπάνια στιγμή τῆς πνευματικῆς ἐξάρσεως καί τῆς κατανοήσεως, εἴτε κατὰ τόν διαλογισμό ἢ ὀπωσδήποτε ἄλλως, πρέπει μέ πολλή ἐπιμονή νά παραμένωμε στό ἐπίπεδο πού ἀνεβήκαμε, παραμερίζοντας κάθε τι ἄλλο.

Μπορεῖ ἡ προσπάθεια αὐτή νά εἶναι ἐναγώνια κατὰ τίς πρῶτες ἡμέρες, ἀλλά γρήγορα θά γίνῃ συνήθεια καί μαθαίνομε νά κάνωμε τήν καθημερινή μας ἐργασία ἀπό τὸ νέο ἐπίπεδο πού ἀνεβήκαμε. Ἀληθινή μας ἐστία εἶναι αὐτή πού διαμένωμε τώρα, δέν εἶναι καμμιά ξένη χώρα, ὅπου ἐπιχειροῦμε νά ἐγκατασταθοῦμε, ἀλλά ἡ ἴδια ἡ θεία μας πατρίδα, πού τήν εἶχαμε πρόσκαιρα λησμονήσει.

(Στό ἐπόμενο τὸ τέλος)

Σημειώσεις Χρ. Ριζοπούλου

ΛΥΡΙΚΗ ΟΙΚΕΙΟΤΗΣ

Άρη Χατζιδάκη: ΚΥΚΝΕΙΑ, Ποιήματα

Δέν διερωτᾶται κανείς, ὅταν πάρῃ στὰ χέρια του ἓνα ὁποιοδήποτε βιβλίο τοῦ Ἄρη Χατζιδάκη. Γνωρίζει. Καί δέν δαψεύδεται. Ὁ ποιητής εἶναι ἓνας συνάνθρωπος, πού μιλά τῆ γλῶσσα του, δονεῖται ἀπό τὸ αἰσθημάτα του καί συνεννοεῖται. Ἑλληνικά - ὄχι, ἀπλῶς, ἑλληνομόρφα, ἀλλὰ σὲ γλῶσσα ἰδιωτική. Γι' αὐτὸ καί χαίρεται, ὅπως ὅταν θὰ ἀνταμῶσῃ ἓναν παλιὸ καί καλὸ φίλο.

Ὁ Ἄρης Χατζιδάκης εἶναι ποιητής. Ὁχι: χρησιμοδότης ἢ μυστηριοκάπηλος. Οὔτε λέξεων ρακοςυλλέκτης. Σ' ὄλη του τὴν ποιητική διαδρομὴ ἀπὸ τὸ 1936 (πού, ἂν θυμᾶμαι καλά, ἐτύπωσε τὴν πρώτη του ποιητική ἐργασία, τίς «Πολιτείες τῶν ὤρων»), ἀπέβλεπε στὴν καθαρὴ καί σαφῆ ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἀναγνώστη. Ἐγγραφα, νομίζω τὸ 1969, ὅτι δέν ἀπευθύνεται κἄν σὲ «ἀναγνώστη», ἀλλὰ σὲ «ἀκροατή». Καί ἡ ποίησίς του εἶναι «συνομιλητική». Ἀπλῆ, διαυγής, φυσιολογική, μὲ ἄλλα λόγια, λυρική οικειότης. Μὲ τὸν Ἄρη Χατζιδάκη συντροφιά δέν χρειάζεται κανεὶς διερμηνέα ἢ... χημικόν. Εἶναι: ὁ συνάνθρωπος, ὁ ἀπλός, ὁ τρυφερός, ὁ ἀνθρώπινος.

Ἐκφράζει αὐτὴν τὴν ποιητικὴ του «γραμμὴ» ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα τῆς τελευταίας του συλλογῆς ποιήματα (ἀλλὰ, γιατί «Κύκνεια» — πρὸς Θεοῦ!), ὅπου θεωρεῖ ἀσύλληπτο τὸ δνεῖρε τῶν ποιητῶν νὰ γράψουν ἓνα τραγούδι: «πού νὰ μὴν ξαναγράφτηκε ποτέ» καί νὰ μιλάει: «γιὰ αἰσθήματα πρωτόφαντα, μεγάλα».

Θὰ χαίρονται διαρκῶς, καί θὰ πονᾶνε,
μὰ δὲ θὰ ποῦνε, ὡς δέν μπορῶ κί' ἐγὼ νὰ πῶ,
εκεῖνον τὸν βαθύ ψυχικὸ σάλο
γιὰ κάτι τὸ ἀνυπέροβλητο μεγάλο.
θὰ τραγουδοῦν σὰν τὰ πουλιά μας μες στὰ κλαδιά
πού κελαηδοῦν

για νά γλυκάνουν τή βραδυά.
Θά τραγουδοῦν, θά τραγουδῶ,
καί τίποτ' ἄλλο...

Ἄλλὰ αὐτὸ τὸ «τίποτε ἄλλο» εἶναι τὸ ποιητικὸ «πᾶν», τὸ «πᾶν» τῆς καθαρῆς λυρικής ποιήσεως, τῆς ἀβίαστης καὶ ἀφραχτῆς ἀνθρωπίνης ἐπικοινωνίας.

Μερικὰ «Κύκνεια» (ὅπως ὁ Καββαδάτος —ὁ λαϊκὸς κιθαρωδὸς— «ἡ κηδεῖα τοῦ κοσμήτορος» καὶ «τὸ παιδί πού χαρίζει τὸν ἥλιο»), εἶναι ὁλόδροσες ἀκουαρέλλες.

Ὁ κοινωνικὸς τόνος τοῦ ποιητοῦ, γνώριμος καὶ ἀπὸ τὶς προηγούμενες συλλογές του, ἐπιβεβαιώνεται καὶ στὰ «Κύκνεια», ὅπου μεταδίδονται δονήσεις γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὸν ἀνθρωπισμό. Θά ξεχωρίσω ἐδῶ ἓνα καὶ ἓνα:

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΑ ΠΑΧΕΙΑ

Ἄς σταματήσουν πιά τὰ θούρια τοῦ πολέμου
κι ἄς διαγραφοῦνε ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη λαλιά.
Συγκίνηση ἴσως νά σκορπούσανε παληά,
μὰ τώρα πιά καλὰ γνωρίζουμε, ὦ Θεέ μου,
τὶ κρύβουν κάτω ἀπὸ τὰ λόγια τὰ παχειά:

Κορμιά φριχτὰ κομματιασμένα ὀχτροῦ κι ἀζάπη,
ἀπανθρωπιὰ παντοῦ, φωτια καὶ ρημαγή...
Πέρα γιὰ πέρα ἄς ἀκουστοῦν πάνω στὴ γῆ
τραγουδία πού μιλοῦν γιὰ εἰρήνη καὶ γι' ἀγάπη!

ΕΥΣΠΛΑΧΝΙΑ

Στείλαν σὲ μύριους τόμους τὴν Ἁγία Γραφή
ἀπὸ μιὰ χώρα πλούσια σ' ἄλλη πεινασμένη
μὲ θεῖα κι ὠραία μεγάλα λόγια... νὰ τραφῇ
Στείλαν σὲ μύριους τόμους τὴν Ἁγία Γραφή,
λὲς κ' εἶπαν «φάγετε καὶ πίετε, ἀδελφοί...».
(Τοῦτῃ ἡ εὐσπλαχνία τους ἄς εἶναι εὐλογημένη).
Στείλαν σὲ τόμους μύριους τὴν Ἁγία Γραφή
ἀπὸ μιὰ χώρα πλούσια σ' ἄλλη πεινασμένη...

Ἡ πίστη στὸν ποιητικὸ ρυθμὸ δὲν εἶναι τὸ μικρότερο προσὸν τῶν «Κυκνειῶν».

Θά ξεχωρίσω ἀκόμη ἀπὸ τὸ «Φεγγάρι» —τὸ ποίημα μὲ τὰ ἐρωτηματικὰ γιὰ τὶς διαστημικὲς ἔρευνες— ἓνα ἀπὸ τὰ τετράστιχα:

Ἀξίζει ἡ τρέλλα αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου πάνω ἀπ' ὅλα,
εἶναι ὁ Θεὸς πού κατοικεῖ μὲς στὴν ψυχὴ!
Ὡς πάει τὸ πλοῖο στὸ φεγγάρι, μιὰ πιανόλα
μελωδικὴ ἀκούω μέσα μου νά ἤχει...

ΠΑΡΕΛΑΣΙΕ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

Κωστή Ν. Μελισσαροπούλου: ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, Τόμος Β' Από την Αναγέννηση έως τους σημερινούς

Ο τίτλος του βιβλίου και ο χαρακτηρισμός του από τον συγγραφέα ως «παρελάσεις των φιλοσόφων» ταυτίζονται. Και αποδίδουν την πραγματικότητα. Το βιβλίο του άγκυρητού μας διευθυντού δέν είναι μία ιστορία της φιλοσοφίας ή μία εισαγωγή στη φιλοσοφία ή μία κριτική από κάποια «θέση». Όπως έγραφα (τό 1968), για τον πρώτο τόμο (Από την προϊστορία μέχρι την Αναγέννηση), είναι ένα οδοιπορικό. Θα διευκρινίσω τώρα, που είς τους 200 φιλοσόφους του πρώτου τόμου προστίθενται πλέον των 150 του δεύτερου, ότι τα βιβλία αυτά είναι μία πολύτιμη προσφορά, προς τους όρεγομένους μαθεῖν, διότι αποτελούν μία χειραγώγησή στην σ υ ν ο δ ο : π ο ρ ε ῖ α με την λεγεώνα αυτήν των φιλοσόφων. Ο συγγραφέας, με τον έκλαικτικόν του τρόπο και την άπανθησιτική μέθοδο, καθιστά προσιτή τή συντροφιά με τους φιλοσόφους στην πορεία τους.

Ιδιαίτέρως ενδιαφέρουσα είναι ή συμπερίληψις είς τον κατάλογο των φιλοσόφων, μερικῶν στοχαστῶν τῆς σύγχρονης εποχῆς, με τελευταίους (χρονολογικῶς μόνον) τόν Κωνσταντῖνο Τσάτσο, τόν Ἰωάννη Θεοδωρακόπουλο, τόν Εὐάγγελο Παπανούτσο καί τόν Παναγιώτη Κανελλόπουλο.

Εἶναι ἐπίσης ενδιαφέρουσα ή συμπερίληψις μερικῶν στοχαστῶν μή ἐδραιωμένων στήν κοινή ἀντίληψι, ἀλλά ὄχι λιγώτερο ἀξιολόγων, ὅπως τοῦ Κρισναμούρτι, τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου καί τοῦ Νικολάου Καρβούνη. Ὁ Κρισναμούρτι εἶναι ἕνα ἀνήσυχο πνεῦμα, πού σελαγιζει σήμερα στήν Εὐρώπη, ἐνῶ οἱ δύο ἄλλοι, τοῦ ἐλληνικοῦ μόνον ὄντος ἀναλαμπές. Ἰδίως, ὁ Σπυρίδων Νάγος, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποῦ καί πρὸς τιμὴν του λειτουργεῖ Τεκτονική Στοά, ἦταν ἕνα φωτεινὸ πνεῦμα — αὐτὸ τὸ ἄλλοτε θοσκόπουλο τῆς Ἀρκαδίας. Ἀλλὰ τί θά πῆ «θοσκόπουλο»; Ἐὰν δὲν εἶχε προυπάρξει (1575—1624) ὁ μεγάλος φιλόσοφος καί μυστικιστῆς Ἰάκωβος Μπαῖμα, ὁ ὁποῖος ἦταν καί παρέμεινε ἰσοθῶς ἕνας ὑποδηματοποιός, ἴσως νὰ ἐξέπληττε ὅτι: «θοσκόπουλο» εἶμαι σ' ὄλη τῇ ζωῇ του καί ὁ Νάγος, ἀντικρύζοντας τόν ἑαστρο οὐρανό καί προσπαθώντας ν' ἀνιχνύσῃ τὰ μυστικά του...

Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ

Η ΜΙΚΡΗ ΦΥΓΗ, ποιήματα τοῦ Ἀλέξη Ζακυνθίου, Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, 6' ἔκδοσις, 1976.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι ἐπιλογή ἀπὸ πάντε συλλογές μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1954—1972 (τεκμήριο κ'.

αὐτὸ τῆς ἐκλεκτῆς ὀλιγογραφίας τοῦ ποιητοῦ, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν ὄλη ἐργασία του, πού διακρίνεται γιὰ τὴν λακωνικὴ ἐκφραστικότητά.

Θὰ δώσω τρία παραδείγματα:

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Τὴν ἀνοιξη, φυτρώνουν, ἄνθη,
τὰ χομόγελα τοῦ Θεοῦ
καὶ τὸ φθινόπωρο τὰ δάκρυά του,
συννεφίες.

ΑΠΟΒΡΟΧΟ

Εἶπε στὴ βροχὴ
ὁ Θεὸς «Σκάψε
καλὰ κ' ὁ κήπος
σκάφτηκε Καίρὸς ν' ἀνθίση.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Τὸ ξέρομε
πὼς οἱ κραυγὲς
θὰ μείνουν
μόνο κι ὀμως
συνεχίζομα,
λόγω τοῦ φόβου
τῆς σιγῆς.

Ἕνα ἀκόμη δείγμα τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ὁ ποιητὴς κατορθώνει νὰ χωρέση σὲ λίγους στίχους μεγάλα γεγονότα τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας, ἔχοντας μετουσιώσει τὴν ἱστορία σὲ ποίηση καὶ φιλοσοφία, εἶναι ὁ «Ἀποκρ:σάριος». Ἀπολαύστε τον:

Εὐδόκησε ἀντιπρόσωπό του ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος νὰ μὲ στείλῃ, μά, στὴ θέση μου ἐπιτέλους, δυστυχῶς μαθαίνω πὼς μαρμάρωσε στὴν Πόλη κι ὁδηγίες ριγῆς μοῦ φέρνουν οἱ ἄνεμοι νὰ κάψω ἀμέσως τὰ χρυσόβουλλα καὶ τὶς σημαίες καὶ νὰ τοὺς περιμένω τοὺς Ἱερολοχίτες καὶ τοὺς ἄλλους, τοῦ Μοριά πού νιόκοπες σημαίες μᾶς φέρνουν, ἔφιπποι, ἀπ' τὸ μέλλον.

Τί δυναμισμὸς σ' αὐτὴν τὴν

ποιητικὴ γεφύρωση τεσσάρων αἰώνων ἀπὸ τὴν Ἑλωση ὡς τὴν Ἑθνεγεργσία! Καὶ τί θαυμάσια σύλληψη αὐτοὶ οἱ ἔφιπποι ἀπὸ τὸ μέλλον! Μὲ πέντε λέξεις, ἀλλὰ ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι...

Λίγος λυρισμὸς

ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Γιάννη Καραβίδα. Στὰ ἑλληνικὰ καὶ σὲ ἰταλικὴ μετάφραση τοῦ Φελίτσε Μαστρογιάννι.

Δέκα ἐν ὄλῳ ποιήματα διαλεγμένα ἀπὸ δύο πρόσφατες συλλογές («Ἡμερολόγιον ἐξόδου» 1973 καὶ «Μέρες τῆς ἱστορίας μας» 1975), σὲ ἀντιπαράθεση μεταφράσεως στὰ ἰταλικά, μιὰ σεμνὴ παρουσία καὶ μιὰ πρωτοτυπία, χρήσιμη γιὰ τοὺς γείτονες φίλους τῆς λογοτεχνίας μας.

Τὸ πῶς εὐχάριστο, ὁ λυρισμὸς τοῦ ποιητοῦ καὶ ὁ ἄκρως ἐπιτυχῆς συμβολισμὸς του, ὅπως στὸ «Πανόραμα»:

Πλατείες—
ἀνοιχτὰ χαμόγελα
τῆς πολιτείας—
παιδάκια πού μαζεύουν
τὸν χυμένο ἥλιο,
περιστέρια
πού δανεῖζουν τὰ φτερά τους
στὴ χαρὰ μας,
ἄνθρωποι πού τραγουδοῦν
τὴ σιωπὴ τους...

Μοναξιά στὴ μεγαλούπολη

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ, ποιήματα Κ. Γ. Μίσσιου, Αἰγάλεω.

Ἐλιγσέλιδη, ὅπως πάντοτε καὶ αὐτὴ ἡ ποιητικὴ συλλογὴ. Καὶ μὲ τὴν ἴδια τεχνικὴ, ἡ ὁποία μορφοποιεῖ σὲ στίχους ἓνα κεί-

μενον πεζοτάτου λόγου, καθ' ὃν ἀκριβοῶς τρόπον (ἀλλά, ἄγινωστο γὰρ ποῦ λόγος), μία ἀθηναϊκὴ ἐφημερὶς δημοσιεύει πότε πότε εἰδήσεις τοῦ ἀστυνομικοῦ δελτίου ὑπὸ μορφῇ ἐλευθέρων στίχων.

Πάντως, σ' αὐτὴ τῇ συλλογῇ σημειώνεται μιὰ πρόσδος, ἐν σχέσει μὲ τὴν παλαιότερη παραγωγή καὶ διαφαίνεται ἕνας κοινωνικὸς σαρκασμὸς. Ἡ ἀπώλεια τῆς ἀτομικότητος μέσα στὸ χωνευτήρι τῆς μεγαλουπόλεως, ἢ μέσα στὸ πλῆθος οὐσιαστικὴ μοναξιά, ἢ πνευματικὴ ἀποστράγγιση (μὲ τὴν τηλεόραση, ἰδίως) καὶ γενικώτερα ὁ ὑποδρασμὸς τοῦ ἀνθρώπου σὲ μηχανικότητα εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα τῶν «στίχων». Θὰ ξεχωρίσω ἕνα ἀπὸ τὰ ποιήματα:

ΔΩΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ἀνέβα
κατέβα
τέσσερις φορὲς τὴν μέρα ἀπ' τὴν
Ὀμόνοια
τὴ συνήθισες
Σφηνώθηκαν μέσα σου
— ὅπως ἡ βίδα στὸ ξύλο —
οἱ φωνὲς τῶν μικροπωλητῶν
οἱ οὐρὲς μπροστὰ στὰ γκισέ τοῦ
Ἡλεκτρικοῦ
τὰ σκουνητήματα στὶς δῆθεν—κυλι-
ομενες σκάλες
οἱ παπατζήδες
οἱ ἀνώμαλοι
ἢ μπόχα
κι' οὔτε ποὺ θελεῖς πια ν' ἀκούσεις
γιά καθαρὸ ἀγέρα...

Ἄπλᾶ καὶ ἀπλοϊκὰ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΕΞΩΓΗ-
ΙΝΟ. Σὲ ἀπλὸ λόγος. Ὀλγας Βα-
τίδου.

Πράγματι, ὅπως τὸ λέει στὸν
τίτλο τῆς ἢ ποιήτρια, ἢ ἐπιστολῆ

τῆς στὸν ὑποτιθέμενον ἐξωγήγινον
εἶναι γραμμικὴ «σὲ λόγος ἀπλο».
Ἴσως καὶ ἀπλοϊκὸ, ἰδίως ἐκεῖ
ὅπου ὁ ἐξωγήγινος εἰδοποιεῖται
ὅτι ἂν ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πήγασο,
τὸν πλούσιο ἀστερισμὸ, ὃς ἔλθῃ:
καὶ νὰ φέρῃ «μερικὰ φτερά»,
διότι,

ἡ ραχη μας δίχως φτερά ἔμεινε
ρημαδι,
μᾶς τ' ἀφαγε ἀπὸ τὸ συρμό ἢ
φαγάνα γῆ,
χωρὶς φτερά σερνόμαστε στο χῶμα,
στοὺς ὤμους μας ματώνει τὸ ση-
μαδι
καὶ οὔτε ἔχομε νερο γιὰ τὴν πληγή.

Ἄν ὅμως εἶναι ἀπὸ τὸν Ἄρη,
ἔχι νὰ μὴν κατεθεῖ, δὲν τὸν θέ-
λομε, διότι: «τὸ αἷμα μᾶς πνίγει
ὡς τὸ λαϊμό».

Ἀπλοϊκότητα ἐπίσης (τύπου
Γκαγκάρν), φανερώνει ὁ τί-
χος

Πρὸς ποὺ λοιπὸν νὰ ὑψώσωμε τὰ
χερῖα
ἂν ὄχι πρὸς τὸν οὐρανό,
Ἔπεσε πιά καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ
ἀπὸ τὰ ἔπανω
αφοτου ὁ ἀνθρώπος ἐπάτησεν ἐκεῖ.
Τὸ χρῶμα του ἔχασε καὶ τὸ
φεγγαρι...

Τεκτονισμὸς καὶ Μεσαιωνικὸς Μυστικισμὸς

Masonry & Medieval Mysti-
cism. Traces of a hidden Tra-
dition. By Isabel Cooper - Oak-
ley. The Theosophical Pub-
lishing House Ltd. 68, Great
Russel Street, London, W. C.
1 B. Pages ME 192. £ 3.00.

Τέσσερα μακροσκελῆ ἄρθρα (Οἱ
κρυμμένες πηγές τοῦ Τεκτονισμοῦ,
Ἀναβίσις τῶν παραδόσεων τῶν
Ἰπποτῶν Ναϊτῶν στὸν Τεκτονισμὸ,

Οι Τροβαδούροι, Τὸ οὐράνιο βασίλειο τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου), δημοσιευμένα στὸ περιοδικὸ τῆς Ἀγγλικῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας καὶ τυπωμένα σὲ τόμο τὸ 1900, ἐκυκλοφόρησαν τώρα σὲ δευτέρα ἐκδοσὴ.

Ἡ συγγραφεὺς ὑποστηρίζει ὅτι τὰ παλαιὰ ἱερατεῖα τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἦσαν ἕνα εἶδος μυστικῶν ἑταιριῶν, σὲ διασυνδέσεις ἀπὸ τὸν Ἰνδὸ ποταμὸ ἕως τὸν Τίβερη καὶ ἀπὸ τὸν Νεῖλο ἕως τὸν Τάμεση, καὶ ὅτι, μὲ τὶς διασυνδέσεις αὐτὲς ἐκυκλοφόρησαν καὶ ἀνέμιχθησαν οἱ φιλοσοφίες καὶ οἱ γνώσεις τῶν Ἐλευσινίων, τῶν Διοτυσιακῶν, τῶν Ἑσσιῶν, τῶν Πυθαγορείων, τῶν Γνωστικῶν, τῶν Ροδσταύρων, τῶν Καθαρῶν, τῶν Νατῶν καὶ ἄλλων, ποὺ ἤσκησαν ἐπίδραση ἐπὶ τῆ διαμόρφωσιν τοῦ συγχρόνου (ἀπὸ τὸν 18ον αἰῶνα) Τεκτονισμοῦ.

Ἀπὸ τὴν βιβλιογραφία ποὺ χρησιμοποιοῖ, ἀναδύονται ἐντυπωσιακὰ τεκμήρια γιὰ τὴν ἀρχαιότητα μερικῶν παραδόσεων ἢ ἐκφράσεων τοῦ Τεκτονισμοῦ, χωρὶς, ὅμως, νὰ θίγεται ἡ ἀυθεντικὴ τοῦ ἱστορία, ποὺ εἶναι ἡ καταγωγὴ ἐκ τῶν μεσαιωνικῶν ἐργατικῶν συντεχνιῶν τῶν οἰκοδόμων. Τὸ ὅτι ἐφθασε στὸν Τεκτονισμό, ὡς περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα, ὁ μυστικισμὸς τῶν Μέσων Χρόνων δὲν ἀμφισβητεῖται ἀπὸ κανένα σοβαρὸν μελετητὴν. Ἡ ὑποστήριξις, ὅμως, μιᾶς εὐθείας προελεύσεως τοῦ ἀπὸ ἀρχαία συστήματα μένει (καὶ ἀσφαλῶς θὼ μὲν γιὰ πάντα) μιὰ θεωρία ἀναπόδεικτη.

Ἄγγελος καὶ ἄνθρωπος

Devas and Men. A compilation of Theosophical Studies on the Angelic Kingdom, by the Southern Centre of Theosophy, Robe, South Australia. The Theosophical Publishing House, Adyar, Madras 600.020, India. Pages 388.

Ὁ ἀκριβὴς τίτλος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι «Δέβας καὶ Ἄνθρωποι». Ἡ λέξις Δέβα εἶναι Σανσκριτικὴ, ἀπὸ τὸ ρῆμα διβ=λάμπειν. Κατὰ λέξιν, Δεβα σημαίνει τὸν λαμπερὸ, μεταφορικῶς τὸν μετέχοντα τοῦ θείου. Στὴ λαϊκὴ γλῶσσα τῆς Ἰνδίας, Δέβα λέγεται ἕνα θεὸς (καὶ Δέβι, μία θεά). Στὴ γλῶσσα τῶν μορφωμένων, Δέβα εἶναι ἕνα ἀγαθὸ πνεῦμα ποὺ πορεύεται πρὸς τὸ θεῖον. Κατὰ τὴν Θεοσοφικὴ διδασκαλία, ἡ θέσις τοῦ ἀνθρώπου στὴν κλίμακα τῆς ἐξελίξεως εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τὸ βασίλειο τῶν ζῶων καὶ κάτω ἀπὸ τὸ βασίλειο τῶν Δέβας. Ἡ μεταξὺ ζώου καὶ ἀνθρώπου ἀπόστασις ἐπιτρέπει κάποια ἀντίληψη γιὰ τὴν ἀπόστασις μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Δέβα. Ἀλλά, πρόκειται μόνον περὶ σχήματος, διότι, στὴν πραγματικότητά, ὅπως τὴν βλέπει ἡ Θεοσοφία, ΑΠΑΣΑ Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ καὶ στοιχεῖα διαφόρων βασιλείων συνθέτουν τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα. Ὁ ἄνθρωπος περιγράφεται ὡς μικρόκοσμος, ὡς μιὰ ἐπιτομὴ τοῦ σύμπαντος ἐν σμικρῷ. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτή, ὅπως περιέχει τὴν σπιθαμὴν τοῦ θείου πυρός, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀληθινή του ταυτότητα, ἔτσι περιλαμβάνει καὶ στοιχεῖον δεβικὸν ἢ ἀγγελικὸν (γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση στὴ γλῶσσα μας). Τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς ἐγκεταί στὴν πορεία καὶ τὴν φασὸς τῆς ἐξελίξεως, μὲ τὴν συνεργασία τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως ἔλεγαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι, «θεῶν καὶ ἀνθρώπων Ἐν γένος».

Μία ομάδα μελέτης τοῦ κέντρου θεοσοφικῶν ἐρευνῶν στὴ νότιο Αὐστραλία συνέταξε τὸ βιβλίον αὐτὸ μὲ ἐπιλογή καὶ συσχετισμὸ κειμένων τῆς Μπλαβάτσκι καὶ τῆς Μπέζαντ, τοῦ Λεντμπήτερ καὶ τοῦ Τζάτζ ἐκ τῶν παλαιότερων, καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων συγγραφέων τῆς Ἀλικῆς Μπαίηλυ, τοῦ Χόδσον, τοῦ Μπέντιτ κ. ἄ., καθὼς καὶ μελετῶν στὸ κεντρικὸ περιοδικὸ τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας. Τὸ ὅλον ἔργον στηρίζεται στὴν πίστη ὅτι ὑπάρχουν διὰ τὰ ἀπὸ τὴν χαμηλότερη βαθμίδα

της εξέλιξης («πνεύματα της Φύσεως» ή Στοιχεία), έως την ύψηλοτερη (όντα άγγελικά), αλλά δεν είναι όρατα και αντιληπτά, έλλείπει καταλληλου συνειδήσεως του ανθρώπου. Στά διαδοχικά κεφάλαια εκτίθενται οί απόψεις των θεοσόφων συγγραφέων για τὰ «στοιχειακά» όντα ή «πνεύματα της φύσεως» (που ένθυμίζουν τις δρυαδες, ναιάδες και νηρηίδες τών αρχαίων Έλλήνων, και τὰ ανάλογα πλάσματα της μυθολογίας άλλων λαών), για τις διαβαθμίσεις τών άγγέλων και τον ρόλο τους ως «φυλάκων», οδηγών, βοηθών και διδασκάλων του ανθρώπου, αλλά άκόμη και εθνών όλοκληρων (έθνικών άγγέλων, που παρωθούν σε πατριωτικές πράξεις ή συνεργούν στις μάχες). τέλος για την άνωτατη ιεραρχία της Φύσεως.

Όλη αυτή ή φιλοσοφία περι δεβας ή άγγέλων αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα: τὸ ένα είναι ή ξεχωριστή ύπαρξις τών όντων αυτών, τὸ άλλο είναι ή έν τὸς του ανθρώπου παρουσία των, όπως είναι «ὁ φύλαξ άγγελος» (ή έντὸς μας θειότης), ὁ «άγγελος του ήχου» ή «του χρώματος», που έμπνέουν τούς μουσικούς και τούς ζωγράφους και, βεβαία, ὁ «άγγελος τών ποιητών».

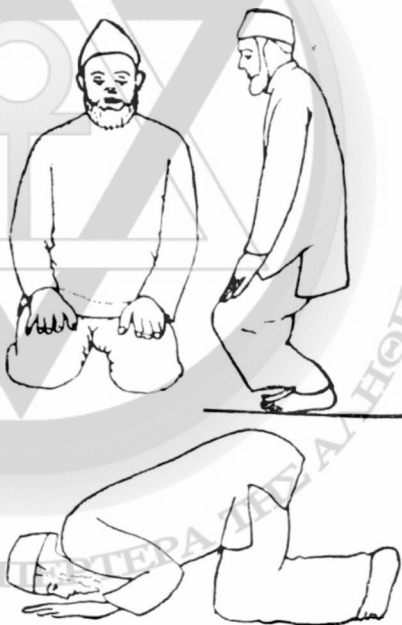
Όπως αντιλαμβάνεται ὁ άναγνωστής, όλοκληρο τὸ περιεχόμενον του βιβλίου (όπως άλλως τε, και τὸ οικοδόμημα της Θεοσοφίας) είναι θεμελιωμένο στὸν Αποκρυφισμό. Δέν είναι θέμα πρὸς άποδείξειν, κατὰ τούς κανόνες και τις διαδικασίες της έπιστημονικής έρεύνης. Άλλως τε ὁ ίδιος ὁ Ζιναραγιαντάσα, από τούς παλαιότερους προέδρους της Θεοσοφικής Έταιρίας (1875—1953) έγραφε ὅτι εκείνος, που θά θελήσει, θά έπιδιώξει και θα επιτύχη νά μελετήσει τὸ μεγάλο βιβλίο της Φύσεως, μέχρι του σημείου «νά συμμερίζεται τὰ αίσθηματα ένὸς άνθους, ένὸς πουλιού και ένὸς ζώου», και θά έκτινάξει τὴ φαντασία του πρὸς τὸν σκοπὸ της Ζωής, θά είναι ὄχι ένας έπιστήμων, αλλά ένας ποιητής, μαντής, ένας μύστης.

Ἡ προσευχή του Ἰσλάμ είναι μορφή Γιόγκας

Namaz : The Yoga of Islam.
By Ashraf F. Nizami. Pyblisher Ashraf F. Nizami, Nizami Compound, Pratapnagar Road, Baroda - 390 004, India.

Ὁ συγγραφέας, μουσουλμάνος της Ἰνδίας, πρὶν τυπωση τὸ βιβλίο του, έκαμε μια διάλεξη και επίδειξη στην αίθουσα της Θεοσοφικής Έταιρίας, της οποίας είναι, πιθανώτατα, μέλος. Ὑποστηρίζει ὅτι τὸ «Ναμαζί» τών μουσουλμάνων (ή πεντακις της ήμέρας προσευχή, που συνοδεύεται με θρησκευτικού σκοπού γυμναστικές κινήσεις), είναι μια άπλοποιημένη Γιόγκα.

Είναι γνωστὸν ὅτι ὁ καλὸς μουσουλμάνος οφείλει νά κάμη τὸ «να-

μαζί» του πεντε φορές στὸ 24ωρο: πρὸ της άτολής του ήλιου, τὸ μεσημέρι, πρὸ της δύσεως του ήλιου, μετὰ τὴν δύση και πρὸ της κατακλίσεως, από 10 λεπτά κάθε φορά, με ώρισμένη διαδικασία, που αρχί-

ζει με την στάση του σώματος ὀρθία καὶ ἐξελίσσεται πρὸς τὴν γονατιστή, καὶ τὴν σχεδὸν πρηνή. Κατὰ τὴν διαδικασία αὐτή, ὁ πιστὸς ὀφείλει νὰ διώξη ἀπὸ τὴ σκέψη του κάθε τί τὸ ἐγκόσμιο καὶ νὰ συγκεντρωθῆ στὴν προσευχή. Προηγουμένως πρέπει νὰ πλύνῃ τὸ πρόσωπό του, διαδοχικὰ κάθε μέρος, τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια του.

Ὁ συγγραφεὺς ὑπολογίζει ὅτι γιὰ τὸ «ναμάζι» τοῦ 24ώρου ὁ πιστὸς θὰ κάμῃ τοὐλάχιστον 119 κινήσεις καὶ αὐτὸ, σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν πνευματικὴ γαλήνη, συμβάλλει στὴν σωματικὴ ὑγεία.

«Ἡ σύγχρονη ζωὴ —γράφει— εἶναι γεμάτη ἀπὸ νοητικὲς καὶ φυσικὰ ἀδυναμίες. Στὸν ἄνθρωπο κυριαρχοῦν ὁ θυμὸς, ἡ ζήλεια, ἡ περιφρόνησις, ἡ ἀθυμία καὶ ἡ ἀνησυχία. Ὁ ἄνθρωπος βασανίζεται ἀπὸ προβλήματα, φόβος, ἀϋπνία κ.ἄ. Ἡ ζωὴ του συχνὰ εἶναι ἀπελπισμένη καὶ γεμάτη διαψεύσεις. Ἐκεῖ ὅπου ἡ μοντέρνα ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἀπαντήσεις, τὸ «ναμάζι» μετὰ τὰς 119 κινήσεις εἶναι σὰν μία πανάκεια».

Εἰδικώτερα, ἡ θρησκευτικὴς προελεύσεως Γιόγκα τοῦ Ἰσλάμ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἔχῃ καλὴ ὑγεία καὶ ἡῤῥημένη ἀντίσταση ἐναντίον ὑπερτάσεως, ἀρθριτιδῶς, καρδιακῶν προσβολῶν κ.ἄ.

Ἡ Θεοσοφικὴ Διδασκαλία ἀπλουστευμένη

Η ΑΠΟΚΡΥΦΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, Ἄντι Μπέζαντ. Μετάφρασις Αἰμιλίας Ἰβου. Θεοσοφικὲς Ἐκδόσεις.

Τὸ νέο αὐτὸ (γιὰ τὴν Ἑλλάδα) βιβλίον τῆς Μπέζαντ δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν ἀφετηρία του βιβλίου, σύγγραμμα. Εἶναι τέσσαρες ὁμιλίαι στὴν Ἰνδία, γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου στὸν φυσικὸ κόσμον (καὶ γιὰ τὸ «φαινόμενον» τοῦ θανάτου), γιὰ τὴν μετὰ θάνατον ζωὴ στὸν ἀστρικὸ κόσμον καί, κατόπιν, στὸν νοητικὸ κόσμον, τέλος, γιὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ εἶναι ἡ ὑψηλότερη οὐσία του. Ἴσως γι' αὐτὸν τὸν λόγον, ὅτι εἶναι ἕνας τυπωμένος προφορικὸς λόγος, ἔχει τέτοια ζεστασιὰ καὶ οικειότητα.

Ἡ μετάφρασις τῆς κ. Αἰμιλίας Ἰβου, ὅπως μοῦ ἐδόθη καὶ ἄλλοτε ἢ εὐκαιρία νὰ σημειώσω, εἶναι ὠραία, ρέουσα καὶ τελειῶς ξενὴ ἀπὸ τὴν τόσο, ἀλλοίμονο, διαδεδομένη νόσο τῶν γλωσσαμυντόρων τοῦ δήθεν «δημοτικισμοῦ», νὰ θεωροῦν τὴν γλῶσσα σὰν «αὐτοσκοπὸ». Ὑπηρετεῖ, συντροφεύει καὶ ποσῶς δὲν ἀπασχολεῖ ἢ ἐνοχλεῖ.

Τεκτονικὲς ὁμιλίαι Σπύρου Νάγου (1904-1933)

Ἕνα ἐνδιαφέρον βιβλίον ἐξέδωσεν ὁ κ. Διόδωρος Καρυδάκης: «Τεκτονικὲς Ὅμιλιαι Σπύρου Νάγου 1904—1933». Τὸ βιβλίον δὲν κυκλοφορεῖ στὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ μόνον μεταξὺ Τεκτόνων, στοὺς ὁποίους προθύμως τὸ χορηγεῖ ὁ ἐκδότης του.

Εἶναι γνωστὴ ἡ συμβολὴ καὶ ἡ ἐπίδραση τοῦ Σπύρου Νάγου στὸν Ἑλληνικὸ Τεκτονισμὸ. Ἡ ἰδρυθεῖσα ἀπ' αὐτὸν τὸ 1907 συμβολικὴ Στοὰ «Προμηθεὺς» ὑπῆρξε τὸ φυτῶριο μιᾶς ὁμάδος ἐκλεκτῶν Τεκτόνων, οἱ ὁποῖοι ἐγαλολογήθησαν στὰ νάματα τῆς σοφίας τοῦ Σπύρου Νάγου, ἀποτελεσάντες τὴ λεγόμενη «Σχολὴ τοῦ Προμηθεὺς».

Τὸ 1923, ὁ Σπύρος Νάγος ἱδρύσεν τὴ Στοὰ Τελειοποιήσεως «Μυ-

σταγωγία», τῆς ὁποίας ὑπῆρξε γιὰ ἑπτὰ χρόνια ὁ πρῶτος τῆς Τρις Ἰσχυρὸς Διδάσκαλος, ποῦ ἔθεσε τὶς βάσεις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ περιεχομένου του φιλοσοφικοῦ Τεκτονισμοῦ.

Τὸ βιβλίον περιέχει 28 ὁμιλίαις τοῦ ἀειμνήστου Διδασκάλου, ἐκ τῶν ὁποίων τρεῖς ἔχουν δημοσιευθῆ στὰ παλαιότερα τεύχη τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, περιληφθεῖσαι στὶς δύο ἐπιλογὰς ΙΛΙΣΟΥ. Ὁ ἐκδότης δὲν τοποθετεῖ τὶς ὁμιλίαις χρονολογικὰ — ὅπως θὰ ἔπρεπε κατὰ τὴν γνώμη μας. Ἄλλὰ αὐτὸ δὲν ἔχει μεγάλη σημασία, διότι στὶς περισσότερες ἀναφέρονται οἱ ἡμερομηνίες, στὶς ὁποῖες ἔγιναν. Τὸ βιβλίον εἶναι πολύτιμο γιὰ τοὺς Τέκτονες ἐρευνητὲς καὶ μελετητὲς.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΟΦΙΑ

ΠΛΑΤΩΝ και ΟΥΠΑΝΙΣΑΝΤ

(δύο παράλληλοι στοχασμοί)

Ὑπὸ Βασίλη Γ. Βιτσαξῆ

Μιά σύντομη, ἀλλὰ περιεκτικὴ μελέτη ἐκυκλοφόρησε ἀπὸ τὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Εστίας», πολύτιμο βοήθημα γιὰ ὄσους θέλουν νὰ μελετήσουν τὰ ὑψητεῖστερα προϊόντα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τὸν Πλάτωνα, ἀπὸ πλευρᾶς δυτικῆς πολιτισμοῦ, τὴν Οὐπανισάντ ἀπὸ πλευρᾶς ἀνατολικῆς πολιτισμοῦ. (Ἀλλὰ εἶναι πραγματικὰ δύο πολιτισμοί, ἢ εἶναι παιανθρώπινος ὁ πολιτισμός;).

Ὁ συγγραφεὺς, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύεται βαθὺς γνώστης τοῦ Πλάτωνα, ὅσο καὶ τῶν Οὐπανισάντ, ἐπιχειρεῖ μιὰ λίαν ἐπιτυχεῖ ἀντιπαράθεση τῆς Σοφίας τοῦ Πλάτωνα καὶ τῶν Οὐπανισάντ καὶ δακτυλοδεικτεῖ τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα πού ἀποκαλύπτονται στὴν παράλληλη μελέτη του.

Τὸ βιβλίον προλογίζει ὁ ἀμότιμος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μαδρᾶς T.M.P. Mahadevan, ὁ ὁποῖος τελειώνει τὸν Πρόλογό του γράφοντας: Τῆ μελέτη τούτη συνιστῶ στοὺς σοβαροὺς μελετητῆς, πού ἐνδιαφέρονται γιὰ ζητήματα συγκριτικῆς φιλοσοφίας.

Ἄλλ' ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν παραλληλισμό, τὸν τάσον — ἐπαναλαμβάνω — ἐπιτυχημένον, ὁ ἀναγνώστης ἐντριφᾶ τόσο στὰ λίγο ἢ πολὺ γνωστὰ ἀριστουργήματα τοῦ θεοῦ Πλάτωνα, ὅσο καὶ στὰ γενικῶς ἄγνωστα κείμενα τῶν Οὐπανισάντ, τὰ ὁποῖα προσφέρονται στὸν Ἑλληνα ἀναγνώστη σὲ θαυμάσια ἑλληνικὴ ἀπόδοση. Γι' αὐτὴν καὶ μόνο, τὸ βιβλίον θὰ ἦται ἀπάλυτα δικαιωμένο.

Δὲν μποροῦμε νὰ νικῆσουμε τὸν πειρασμό νὰ ἀναφέρουμε μερικὲς περικοπές:

* «Τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄχημα τῆς ψυχῆς»
Τίμαιος, Πολιτεία

* Ὅπως ἓνα ζῶο εἶναι ζεμένο στὸ ὄχημα, ἔτσι
καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ζεμένο στὸ σῶμα»
Chandogya Οὐπανισάντ

* «Ὅ,τι εἶναι ὁ ἥλιος γιὰ τὸν κόσμον τῶν αἰσθη-
σεων, τοῦτο εἶναι ἡ Ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ γιὰ τὸ νοητὸ»
Πολιτεία

* «Τὸ Brahman εἶναι ὁ ἥλιος τοῦ σύμπαντος. Ὁ
(ἀρατὸς) ἥλιος εἶναι ἡ (φαινόμενη) μορφή τοῦ Brahman»
Chandogya Οὐπανισάντ

- * «Όσο ακάμα έχομε τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι ἀνακατεμένη μὲ τούτο τὸ κακόν, δὲν θὰ μπορέσουμε ποτὲ νὰ φθάσουμε τὸ ἀντικείμενο πού ποθοῦμε, δηλαδή τὴν Ἄληθεια»

Φαίδων

- * «Ἄληθεια, ἐκεῖνος πού εἶναι ἐνσώματος, βρίσκεται στὴν ἐξουσία τῆς ἀπόλαυσης καὶ τοῦ πόνου. Ἄληθεια, δὲν ὑπάρχει ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν ἀπόλαυση καὶ ἀπὸ τὸν πόνο, ὅσο ὑπάρχει τὸ σῶμα. Ἄληθεια, μόνον τὸν ἀσώματο δὲν ἀγγίζει ἡ ἀπόλαυση καὶ ὁ πόνος»

Chandogya Οὐπανισάντ

- * «Νὰ ἀποσυρθῆ κανεὶς ἀπὸ τὸ σῶμα ὅσο οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς τὸ ἐπιτρέπουν...»

Φαίδων

- * «...Ἐκεῖνος πού δὲν ζητάει νὰ γνωρίσῃ, πού εἶναι ἀδιάφορος καὶ ἀκάθαρτος, δὲν φτάνει ποτὲ στὸ Τέρμα, ἀλλὰ συνεχίζει τὴν μετασάρκωση. Ἐκεῖνος ὅμως πού ἔχει κατανόηση.. καὶ πού εἶναι ἀγνός, ἐκεῖνος φτάνει στὸ Τέρμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν γεννιέται ξανά»

Katha Οὐπανισάντ

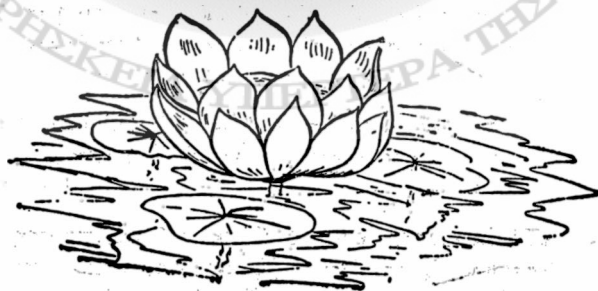
- * «Καὶ δὲν θὰ ξαναγεννιόταν ἡ ψυχὴ ἂν δὲν ἦταν ἀπὸ πρῶν, καὶ θὰ εἶχαμε ἰκανὴ ἀπόδειξη γιὰ τὸ ὅτι οἱ ψυχὲς ὑπάρχουν, ἂν πράγματι μποροῦσε νὰ ἀποδειχθῆ, ὅτι ἀπὸ πούθενά ἄλλου δὲν ἔρχονται οἱ ζωντανοὶ παρὰ ἀπὸ τοὺς πεθαμένους»

Φαίδων

- * «Σὰν τὸ καλαμπόκι ὁ ἄνθρωπος ὠριμάζει καὶ πέφτει καὶ σὰν τὸ καλαμπόκι ξαναγεννιέται»

Katha Οὐπανισάντ

Κ. Ν. Μ.

ΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

«Ο Φοῖβος Ἀπόλλων ἔλουσε στὸ χρυσάφι τὸν ὄμφαλό τῆς Γῆς». Ἡ Κασταλία ζαναοῖρηκε τὴ λαλιά της καὶ ἔπειτα ἀπὸ αἰῶνες σιωπῆς ζανακούστηκε τὸ μήνυμα τῶν Δελφῶν. Τὸ μήνυμα τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς πολιτιστικῆς ἐνότητας — μὲ αὐτὰ τὰ λυρικά λόγια ἐχαίρετίσθηκε τὸ πανευρωπαϊκὸν συμπόσιον ποὺ ἔγινε στὸς Δελφούς, περὶ τὰ τέλη Μαΐου.

Τοὺς συνέδρους ἀπὸ 20 χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐχαίρετίσθησε ὁ φιλόσοφος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος.

«Μοῦ δόθηκε πολλὰς φορές — εἶπε — ἡ εὐκαιρία νὰ διακηρῶξω ὅτι οὔτε ἡ οἰκονομική, οὔτε ἡ πολιτική ἐνότητα τῆς Εὐρώπης θὰ ἦταν δυνατή, ἂν ὅλοι αὐτοὶ οἱ δεσμοὶ δὲν θεμελιώονταν σὲ ἓνα κοινὸ πολιτικὸν βᾶθρον.

Ἐμμεθα ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι, κλαριά μιᾶς ὀρυθῆς ποὺ ἔχει ριζὲς θαθεῖες καὶ ἐπὶ αἰῶνες ἀντιστέκεται: σὲ ὅλους τοὺς ἀνέμους.

Γι' αὐτὸ ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια καθήκοντα ὅλων ὄσοι εἶναι πιστοὶ στὴν ἰδέα τῆς Εὐρώπης συνίσταται: στὴν διερεύνηση, στὴν μελέτη, στὴν ὁλοένα θαθύτερη κατανόη-

ση αὐτοῦ τοῦ κοινοῦ πολιτιστικοῦ βᾶθρου, τὸ ὅποιο μᾶς ἐνώνει, πέρα ἀπὸ συμφέροντα πρόσκαιρα ἢ καὶ περιορισμένα τοῦ καθενὸς μας, εἴτε τὸ ἔχομε συνειδητοποιήσει εἴτε ὄχι, εἴτε τὸ θέλομε εἴτε ὄχι.

Πέρα ἀπὸ τὸ κοινὸ αἷμα ἰσχύει τὸ κοινὸ πνεῦμα σὲ ὅλα τὰ πεδία, ὅπου ἐκφράζεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, στὴ θρησκεία, στὴν τέχνη, στὴ φιλοσοφική καὶ ἐπιστημονική σκέψη. Γιατὶ σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ πεδία προβαδίζει: ὁ ἀνθρώπος, ὁ ἐλευθερος ἀνθρώπος, μὲ τὴν αὐτόνομη σκέψη μέσα του καὶ μὲ τὰ δικαιώματα τῆς προσωπικότητάς του στὴ δημοκρατικὴ τάξη τῆς κοινῆς του συμβίωσης.

Ὅταν ὁ Ἰσοκράτης θέλησε νὰ προβάλλει: τὴν ἰδέα τῆς ἐνότητας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν θεμελιώσε σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὴν ἐνότητα τοῦ πολιτισμοῦ του. Γιὰ τὴν στήριξη τῆς ἐνότητας αὐτῆς εἶπε στὸν Πανηγυρικὸ του ὅτι «Ἕλληνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείωσης τῆς ἡμετέρας μᾶλλον ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετέχοντας».

Γι' αὐτὸ — κατέληξε ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας — ὑποστηρίζομε καὶ ἐμεῖς ὅτι ἡ μέθεξι στὸν ἴδιον πολιτισμὸν, στίς ἀνώτα-

τες αξίες, στις οποίες όλοι πιστεύουμε, μάς κάνει όλους Ευρωπαίους.

Οι ξένοι συνέδροι πρέπει: ἐδῶ νὰ ξεχάσουν ὅτι εἶναι ξένοι. Αὐτός ὁ χώρος εἶναι δικός τους ὅσο καὶ δικός μας. Ἀνήκει στήν κοινὴ πατρίδα, τὴν Εὐρώπη. Εἶναι μιὰ κοινότητα πνευματικὴ τῶν πολιτῶν τῆς Εὐρώπης.»

Τὸ μήνυμα τῶν Δελφῶν

Κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαση μίλησε ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ πρῶην Ὑπουργὸς κ. Π. Ζέππος, πρόεδρος τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κέντρου Δελφῶν (ἰδρυθέντος μὲ ἐλληρικὸν νόμο τοῦ 1977 καὶ υἱοθετηθέντος ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης), ὁ ὁποῖος ἀνεφέρθη στὴν ἐνότητα καὶ ἀδελφότητα τῶν ἀνθρώπων, πού διδάξαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι, συγγραφεῖς καὶ ποιηταί, γιὰ νὰ τονίσῃ, ἐν συνεχείᾳ, ὅτι τὸ μήνυμα τῶν Δελφῶν, πανελλήνιον στὴν ἐποχὴ του, σήμερα παγκόσμιο, εἶναι μήνυμα εἰρήνης καὶ συνδιαλλαγῆς, ἐπιείκειας καὶ ἐνότητος, ἔγινε πανευρωπαϊκὸ καὶ θεμέλιον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ἕνας τωρινὸς χρησμός

Ὁ καθηγητὴς Φρίτς Σαχερμάνν καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Αὐστρίας, ἐτόνισε ὅτι χρειάζεται νὰ δώσουμε σήμερα περισσότερο βάρος στὶς ἠθικὰς ἀξίες, διότι ἡ τεχνολογικὴ πρόοδος καὶ ὁ ὑλιστικὸς καταναλωτισμὸς ἔχουν διαταρά-

ξει ἐπικινδύνως τὴν ἰσορροπία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀφοῦ ἀνέλυσε τὸ «μηδὲν ἄγαν» τῶν Δελφῶν, εἶπε πῶς, ἂν σήμερα ζητούσαμε χρησμὸ ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα, θὰ μάς ἔκανε νὰ σκεφτοῦμε ὅτι ἡ εὐτυχία δὲν βρίσκεται: στὰ ὑλικά ἀγαθὰ, ἀλλὰ στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν. Καὶ νὰ ἀναρωτηθοῦμε μήπως δώσαμε πολλὴ προτεραιότητα στὴν πρόοδο, μήπως φθάσαμε σὲ κατὰχρησιν ἐλευθεριῶν.

Εἰρήνη, Ἐλευθερία καὶ Δικαιοσύνη

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου κ. Παῦλος Τζερμιάς, ἀνεφέρθη στὴν τύχη τῆς Δελφικῆς Ἀμφικτιονίας καὶ εἶπε ὅτι αὐτὴ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ παράδειγμα γιὰ μάς σήμερα. Πρέπει δηλαδὴ νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι ἡ Ἡνωμένη Εὐρώπη τότε μόνο θὰ μπορέσῃ νὰ πραγματοποιηθῇ, ἂν στηρίζεται σὲ μιὰ τάξιν πραγμάτων δίκαιη, φιλειρηνικὴ, ἐλεύθερη, δημοκρατικὴ καὶ βασισμένη στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Κρανίον καὶ πνεῦμα τοῦ Σβέντεμποργκ

Στὴν αἴθουσα δημοπρασιῶν Σόθμπυ, ἐπωλήθη ἀντὶ 1.650 λιρῶν στερλινῶν τὸ κρανίον τοῦ Ἐμμανουὴλ Σβέντεμποργκ, μεγάλου φιλοσόφου, θεολόγου καὶ ἐπιστήμονος τοῦ 18ου αἰῶνος. Ἀγοραστὴς ἡ Σουηδικὴ Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν. Μὲ τὴν πώλησιν τοῦ κρανίου τοῦ Σβέντεμ-

πορχ τελειώνει: όριστικά μιὰ παράξενη και μακάβρια σειρά από γεγονότα, που άρχισαν άμέσως μετά τó θάνατο του μεγάλου φιλοσόφου στο Λονδίνο, τó 1772. Ο Σβέντεμπορχ, είχε ταφεί στη Σουηδική Έκκλησία, στην Πρίνσεσ Σκουαίαρ του Λονδίνου, αλλά ó τάφος του άνοιχτηκε τó 1780, επειδή μερικοί ύποστήριζαν πώς τó σώμα του είχε κλαπή. Άργότερα, τó 1816 ή 1817, τó κρανίο του έλλάπη πραγματικά. Τά ύπόλοιπα λείψανά του μεταφέρθηκαν τó 1908 στον Καθεδρικό Ναό της Ούψάλα, ύστερα από αίτηση της σουηδικής κυβερνήσεως. Τήν έποχή εκείνη τó κρανίο του θρυσκόταν, όπως έλεγαν, στα χέρια ενός έμπόρου άρχαιοτήτων.

Στην προχθεσινή δημοπρασία στού Σόθμπυ, τó κρανίο πουλήθηκε από μιὰ γυναίκα από τó Σουώνση, που τó κληρονόμησε από τόν πατέρα της, έναν ειδικό στη «φρενολογία» — τήν «έπιστήμη» που συνάγει τó χαρακτήρα, τήν προσωπικότητα και τις ικανότητες ενός άτομου από τις προεξοχές τού κρανίου του. Τó κρανίο του Σβέντεμπορχ παρουσίαζε εξαιρετικό ένδιαφέρον για έναν φρενολόγο, εξ αίτιας της μεγαλοφυίας τού διάσημου φιλοσόφου, που έμεινε ιστορικός για τις άνορθόδοξες θεολογικές άπόψεις του. Ο Σβέντεμπορχ ήταν έπίσης και μεγάλος έπιστήμονας. Οί αξιόλογες άπόψεις του για τή μοριακή φυσική και για τις λειτουργίες τού έγκεφάλου, έπιβεβαιώθηκαν μόνο στην έποχή μας.

Ο Σβέντεμπορχ (1688—1772), σέ σειρά συγγραμμάτων

(τά όποια εύρίσκονται στη βιβλιοθήκη της Θεσοφικής Έταιρίας έν Έλλάδι), είχε διαμορφώσει δλόκληρο σύστημα περι τού κόσμου. Πολλές από τις άπόψεις του επί θεμάτων τών άστέρων και νεφελωμάτων, μαγνητισμού, άνατομίας και φυσιολογίας τού έγκεφάλου, συμπίπτουν με τά πορίσματα της νεωτέρας έπιστήμης. Άπεκλήθη προφήτης. Ήταν, όπωσδήποτε όραματιστής. Παγκοίμως γνωστόν είναι τó έπεισόδιο, κατά τó όποϊον «είδε» εξ άποστάσεως έκατοντάδων χιλιομέτρων τήν πυρκαϊά που άπέίλησε τήν βιβλιοθήκη του.

Προσπάθειες συλλήψεως μηνυμάτων από τó Διάστημα

Η ύπαρξη έξωγήτων πολιτισμών φαίνεται έλο και πιο πιθανή. Έκτός από τις καθαρά έπιστημονικές έρευνες, μιὰ καινούργια έπιβεβαίωση δόθηκε από τή Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιων (Δ.Ε.Τ.). Ο όργανισμός αυτός που έξαρτάται από τά Ήνωμένα Έθνη, δημοσίευσε πρόσφατα έναν άπολογισμό «έκπομπών» από άλλους κόσμους.

Σύμφωνα με τή Δ.Ε.Τ., τó κύριο πρόβλημα που τίθεται στην άκρόαση έξωγήτων μηνυμάτων, είναι τó πώς θα μπορούσε ένας πολιτισμός τού Γαλαξία νά εκπέμπει τά μηνύματά του, ώστε νά έρθει σέ έπαφή με πιθανούς του γείτονες. Από τó 1962 ή διεθνή έπιστημονική κοινότητα συμφώνησε στην ύπόθεση ότι έκπομπές αυτές πιθανόν νά γί-

νονται σέ μῆκος κύματος 0,21 μέτρων, πού εἶναι τὸ ἀντίστοιχο τῆς ἐκπομπῆς πού παράγεται ἀπὸ τὰ ἄτομα ὑδρογόνου στὸ διάστημα. Αὐτὸ ἐξ αἰτίας τοῦ παγκοσμίου χαρακτῆρος τοῦ ὑδρογόνου, πού εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο «κοινὸς παρονομαστῆς τοῦ σύμπαντος», ὅπως ἐξηγεῖ ἡ Δ.Ε.Τ.

Βέβαια μέχρι σήμερα τ' ἀποτελέσματα ἦταν μᾶλλον ἀπογοητευτικά. Ὅμως ἡ Δ.Ε.Τ. πιστεύει ὅτι ὑπάρχουν ἐλπίδες καὶ ὅτι πιθανὸν νὰ ἔχει συλλάβει μηνύματα πού δὲν μπόρεσε νὰ ἀναγνωρίσει. Ἀναφέρει μάλιστα τὴν περίπτωση τῶν Σοβιετικῶν πού τὸ 1965 δήλωσαν ὅτι συνέλαβαν περιοδικὰ κύματα ἀκτινοβολιῶν. Αὐτὰ προέρχονταν ἀπὸ ἕνα ἄστρο πού βρίσκεται σὲ ἀπόσταση χιλιάδων ἐτῶν φωτὸς ἀπὸ τὴ Γῆ. Τὸ πρόβλημα εἶναι ὅτι κι' ἂν ἀκόμη καταφέραμε νὰ συλλάβουμε καὶ ν' ἀποκρυπτογραφήσουμε τὰ μηνύματα, αὐτὰ θὰ ἦταν μιὰ μαρτυρία ἐνὸς πολὺ μακρινοῦ παρελθόντος, τὴ στιγμή πού τὸ «μῆνυμα» θὰ εἶχε ταξιδέψει ἐπὶ χιλιάδες χρόνια στὸ διάστημα πρὶν φτάσει σὲ μᾶς.

Τί θὰ γινόταν ὅμως ἂν τελικὰ καταφέραμε νὰ ἔρθουμε σ' ἐπαφή μὲ τοὺς ἐξωγήινους πολιτισμούς; Σύμφωνα μὲ τοὺς ἐπιστήμονες τῆς Δ.Ε.Τ. δὲν θὰ ἔπρεπε μιὰ τέτοια ἐπαφή νὰ γνωστοποιηθεῖ στὸ κοινό. Ἄλλοι πάλι ἔρρευνητὲς πιστεύουν ὅτι, ἀντίθετα, ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸν ἀρχέγονο φόβο γιὰ τὸ ἄγνωστο, θὰ ἐνωνόταν καὶ ἢ ἀνθρωπότητα θὰ ζοῦσε πιδ εἰρηνικά. Ἐξ ἄλλου, γιὰ ποιὸ λόγο ἕνας ἀνώτερος πολιτισμὸς θὰ ζη-

τοῦσε νὰ βλάψει τοὺς κατοίκους τῆς Γῆς;

Στὴ βόρειο Τανζανία ἀνεκαλύφθησαν ἀπολιθωμένα ἴχνη θημάτων, πού πιστεύεται ὅτι ἀνήκουν σ' ἕναν πρόγονο τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, πού ἔζησε πρὶν ἀπὸ τρία ἑκατομμύρια ἑξακόσιες χιλιάδες χρόνια.

Οἱ ἀνεκαλύψεις ἔγιναν 45 χιλμ. νοτιῶς τῆς χαράδρας τοῦ Ὀλντουβάι, στὴ βόρειο Τανζανία. Μέσα σὲ στάχτη ἠφαιστείου, βρέθηκαν τὰ ἀπολιθώματα ἀπὸ πέντε πατήματα, κόκκαλα σιαγόνος καὶ δόντια 20 ὄντων. Οἱ ἐπιστήμονες, ὅμως, δὲν μποροῦν ἀκόμη νὰ βεβαιώσουν ἂν, πράγματι, τὰ ἀπολιθώματα ἀνήκουν σὲ ἀνθρωποειδῆ, πού πιστεύεται ὅτι εἶναι οἱ πρόγονοι τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ χαράδρα τοῦ Ὀλντουβάι βρίσκεται στὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική καὶ θεωρεῖται τὸ «λίκνο τοῦ ἀνθρωπίου γένους», ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ἀπολιθωμάτων πρωτογόνων ἀνθρώπων, πού ἔχουν βρεθεῖ ἐκεῖ.

Ἡ ραδιομετρικὴ μέθοδος ἀπέδειξε ὅτι, τὰ τελευταῖα εὐρήματα εἶναι ἡλικίας τριῶν ἑκατομμυρίων πεντακοσίων ἐνενήντα χιλιάδων ἐτῶν. Μέχρι σήμερα, τὰ παλαιότερα ἀπολιθώματα ἀνθρωποειδοῦς πού βρέθηκαν ποτέ, ἦταν ἡλικίας τριῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν.

Ὅπως ἀνεκοίνωσαν οἱ ἀνθρωπολόγοι, πού ἔκαναν τὶς ἔρευνες, προπλάσματα τῶν ἀπολιθωμάτων ἀπὸ τὰ πατήματα, θὰ μεταφερθοῦν σὲ ἐργαστήριο, ὅπου, μὲ μικροσκοπικὴ ἔρευνα, θὰ ἐπιβεβαιωθεῖ ἂν πρόκειται γιὰ πατήματα ἀνθρωποειδοῦς καὶ ὄχι πιθήκου.

«Θά πεθάνη τὸ Σύμπαν σὲ 3 δις. ἔτη!»

Τρεῖς ἐπιστήμονες τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Καλιφόρνια, ἀνακοίνωσαν ὅτι κατέχουν θετικές ἀποδείξεις ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Σύμπαντος τελειώνει — ἀλλὰ μετὰ 50 περίπου δισεκατομμύρια χρόνια!...

Σὲ συνέντευξη Τύπου, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Καλιφόρνια, στὸ Σάντα Κρουζ οἱ δρες Οὐώμπλερ, Λάρρυ Μπέργκ καὶ Μάρντιν Γκάσκιλλ, ἀνακοίνωσαν «Σημαντικὴ ἀνακάλυψη» στὴ μέτρηση τῆς λαμπρότητας τοῦ «κθαζάρ» —δηλαδὴ τῶν μυστηριωδῶν καὶ ἀπομακρυσμένων συστημάτων ἀστεριῶν, ποὺ εἶναι πολὺ μικρότερα ἀπὸ ἓνα γαλαξία, ἀλλὰ παράγουν ὑπερεκατονταπλάσια ἐνέργεια.

Ὁ δρ. Οὐώμπλερ εἶπε ὅτι οἱ ἀνακαλύψεις τῶν κθαζάρ ὑποστηρίζουν τὴ θεωρία ὅτι τὸ Σύμπαν διαστέλλεται, ἀλλὰ μὲ σιγανότερο ρυθμὸ καὶ ὅτι μελλοντικά θὰ σταματήσει: νὰ διαστέλλεται καὶ θὰ ἀρχίσει νὰ περιστέλλεται. Διευκρίνισε ὅτι, ὅπως ὑπολογίζει, ἡ διαστολὴ θὰ ἀρχίσει νὰ ἐπιβραδύνεται: ἐπὶ, περίπου, 20 δισεκατομμύρια χρόνια.

Ἡ διαστολὴ θὰ σταματήσει τότε, τὸ Σύμπαν θὰ ἀναποδογυρίσει: καὶ θὰ «πεθάνει» σὲ ἄλλα 30 δισεκατομμύρια χρόνια.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ θανάτου τοῦ Σύμπαντος, ἡ «κατάρρευση» θὰ γίνετα: ὄλο καὶ πιὸ γρήγορη καὶ τὸ Σύμπαν «θὰ πεθάνει: βίαια».

Τί θὰ συμβεῖ τότε;

Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ ὁ δρ. Οὐ-

ώμπλερ ἀπαντᾷ: «Ίσως νὰ ἀναρρώσει: καὶ ἀρχίσει: πάλι νὰ διαστέλλεται. Ἡ ἴσως νὰ παραμείνει: σθημένο. Ἀλλὰ ὅταν τὸ Σύμπαν σταματήσει: νὰ διαστέλλεται, ἡ θαρύτητα θὰ συνεχισθεῖ, καὶ θὰ περισταλεῖ ξανά».

Αὐτὰ τὰ χρονολογικὰ στοιχεῖα ἐπιθυμῶμεν τὴν θαυστογάστον ψαλμὸ τοῦ Δαβὶδ: Χίδια ἔτη ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Κυρίου, ὡς ἡ ἡμέρα ἢ χθές...

ΗΠΑ: Ἡ χορτοφαγία ἀναπτύσσεται

Τὸ ἀγγλικὸ περιοδικὸ VEGE-TARIAN (Χορτοφάγος) ἀνέφερε, ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Ἔθνικὴ Ἐνωσις Κτηνοτρόφων ἐξήγησε ἀπὸ τὰ μέλη τῆς μιὰ εἰσφορά πέντε σέντς σὲ δέκα δολάρια πωλήσεων κρέατος, γιὰ νὰ χρηματοδοτήσῃ ἓνα πρόγραμμα «μορφώσεως» τοῦ καταναλωτικοῦ κοινού, ὡς πρὸς τὰ ὠφελήματα τῆς κρεοφαγίας. Στὴν πραγματικότητα, τὸ πρόγραμμα ἀποβλέπει: στὴν καταπολέμηση τῆς χορτοφαγίας, ἢ ὅποια ἀναπτύσσεται: στὴς ΗΠΑ ἐπικινδύνως γιὰ τοὺς κτηνοτρόφους, τοὺς ζωεμπόρους (καὶ τοὺς χασάπηδες, φυσικά). Ὁ πρόεδρος τῶν κτηνοτρόφων κ. Φίννεϋ εἶπε, ὅτι ἡ ἀκρεοφαγία ἐξελίσσεται: σὲ «πρόβλημα», τὸ ὅποιο θίγει: τὸ ὄλον κύκλωμα τοῦ κρέατος. Οἱ ἀκρεοφάγοι ἀπὸ 10 ἔφθασαν τὰ 15 ἑκατομμύρια. Ἀλλὰ, ὅπως γράφει ὁ «Χορτοφάγος», οἱ ἴδιοι οἱ κτηνοτρόφοι, ἰδίως οἱ μικροί, συντελοῦν στὴν αὐξηση τῆς ἀκρεοφαγίας, διότι: δὲν ἀνταπεκρίθησαν στὴν ἀπόφαση περὶ εἰ-

δικῆς εἰσφορᾶς, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο ν' ἀποδώσῃ 30—40 ἑκατομμύρια δολλάρια γιὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς χορτοφαγίας...

Θανατικὴ ποινὴ

Τὴν εὐχὴ νὰ καταργηθῆ ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου στὴν Ἑλλάδα ἐξέφρασε ὁ πρόεδρος τῆς Διεθνούς Ἀμνηστίας, Σουηδὸς δημοσιογράφος κ. Χάμερμπεργκ, σὲ πρόσφατη συνέντευξή του πρὸς ἐκπροσώπους τοῦ ἀθηναϊκοῦ Τύπου.

Ἐπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου στὴν χώρα μας, ἔχει ταχθῆ ἀνεπιφυλάκτως ὁ Εἰσαγγελεὺς Πρωτοδικῶν Ἀθηνῶν κ. Μ. Παπαδογιάννης.

«Στὴν σημερινὴ ἀνήμερὴ ἐποχὴ —λέει— ὅπου ἐπικρατεῖ σὲ διεθνή κλίμακα διαιότῃτα καὶ ὑπάρχει σὲ μεγάλο βαθμὸ ἐγκληματικότητα, ἡ θανατικὴ ποινὴ πρέπει νὰ ὑπάρχει, τουλάχιστον ὡς μέσο καταστολῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς γενικὴ πρόληψιν τοῦ ἐγκλήματος. Γιατί, σὲ εἰδικὲς περιπτώσεις ἀγρίων ἐγκλημάτων — ὅπου ὑπάρχουν ταπεινὰ ἐλατήρια, ἢ τὸ εἰδεχθὲς τῆς πράξεως — πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται ἡ ἐσχάτη τῶν ποινῶν. Βέβαια, εἶναι γνωστὸ ὅτι στὴν χώρα μας, σπανίως ἐπιβάλλεται θανατικὴ ποινὴ, καὶ ἀκόμη σπανιώτερα ἐκτελεῖται. Τοῦτο ὁμῶς, δὲν σημαίνει πῶς πρέπει καὶ νὰ καταργηθῆ».

Ὁ κ. Ἀνέστης Παπαστεφάνου, τῶς Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης, πού ἔχει ἐκπροσωπήσει τὴν Ἑλλάδα στὸν Ο.Η.Ε. καὶ στὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης, ὑπογράμμισε κατ'

ἀρχὴν τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἕξιν χρόνια δὲν ἔχει γίνεθαι θανατικὴ ἐκτέλεση στὴν χώρα μας. «Ἀποφίς μου εἶναι —συνέχισε— ὅτι ἀσφαλῶς ἡ ἐσχάτη τῶν ποινῶν θὰ πρέπει νὰ καταργηθῆ, καὶ τυπικά. Ἐν τούτοις πιστεύω, ὅτι ἡ τελευταία ἐξάρση τῆς τρομοκρατίας καὶ οἱ πράξεις βίας σὲ διεθνή κλίμακα, ἔχουν ἀναστελεῖ τὴν τάση πρὸς κατάργησιν τῆς θανατικῆς ποινῆς. Πολλὰ κράτη πού τὴν ἔχουν καταργήσει, προβληματίζονται τώρα μήπως θὰ πρέπει νὰ τὴν ἐπαναφέρουν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς τρομοκρατίας».

Ὁ πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγ. Γιαννόπουλος ἔχει τὴν γνώμη ὅτι πρέπει νὰ καταργηθῆ ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, καὶ τὴν γνώμη αὕτη —λέει— τὴν ἔχει ἐκφράσει κατ' ἐπανάληψιν. Καὶ ἐξηγεῖ:

«Τόσο συνταγματολόγοι, ὅσο καὶ ποινικολόγοι, διεθνῶς, ἔχουν ταχθῆ ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν. Κι' αὐτό, ἐπειδὴ: 1) Μὲ τὴν ἐκτέλεση ἐνὸς ἀνθρώπου, δὲν διορθώνεται μὴ τυχὸν πεπλανημένη δικαστικὴ ἀπόφαση.

Παράδειγμα, ὁ ἀρτοπώλης τῆς Βερόνα, πού ἐκτελέσθηκε κάποτε γιὰ ἓνα ἐγκλημα πού δὲν εἶχε διαπράξει, καὶ μετὰ βρέθηκε ὁ πραγματικὸς ἔνοχος. Γι' αὐτὸ καὶ σὲ δικαστήρια τῆς Ἰταλίας, βλέπει κανεὶς γραμμὴν τὴν φράση «θυμηθῆτε τὸν ἀρτοπώλη τῆς Βερόνα». 2) Μὲ βαριὲς ποινὲς δὲν μειώνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγκλημάτων. 3) Ἡ κοινωνία καὶ ἡ πολιτεία ἔχουν τίς περισσότερες εὐ-

θύνες για την δημιουργία έγκλη-
ματιών και 4) Οι ανθρωπιστικοί
λόγοι θαρύνουν στην συνείδηση
των προηγμένων ανθρώπων και
κοινωνιών».

20 χρόνια Διάστημα

Πριν είκοσι χρόνια ξεκινούσε
συστηματικά ή έρευνα του Δια-
στήματος από τις δύο ύπερ-δυ-
νάμεις. Σήμερα 1004 δορυφόροι,
προερχόμενοι από 13 έθνη δρί-
σκονται στο διάστημα. Οι περισ-
σότεροι απ' αυτούς έχουν πάψει
να λειτουργούν από καιρό, συνε-
χίζοντας τή σιωπηλή τροχιακή
πορεία τους. Οι άνθρωποι έχουν
δδηγήσει: σεληνακάτους πάνω
στη επιφάνεια του φεγγαριού
και έχουν δουλέψει για μήνες σε
τροχιά γύρω από τή Γη. Τηλε-
κατευθυνόμενα ρομπότ — όχημα-
τα έφοδιασμένα με φωτογραφικές
μηχανές και ανιχνευτές, τα όποια
χρησιμοποιούνται για τή συγέν-
τρωση γεωφυσικών, χημικών και
φωτογραφικών στοιχείων — έ-
χουν τοπογραφήσει από γήινη
τροχιά το μεγαλύτερο μέρος του
Γαλαξία μας και έχουν ταξιθέ-
ψει μέσα στο έσωτερικό τμήμα
του ήλιακού συστήματος, εξερευ-
νώντας τον Ήλιο και άλλα ούρα-
νια σώματα, όπως ο Έρμης, ή
Άφροδίτη, ή Σελήνη, ή Γη και
ο Άρης. Άλλα όχηματα ταξι-
δεύουν προς το έξωδιάστημα με
κατεύθυνση τους πέντε άπομα-
κρυσμένους πλανήτες, Δία, Κρό-
νο, Ούρανό, Ποσειδώνα και Πλού-
τωνα, και τους δορυφόρους τους.
Πιστεύεται πως στα έπόμενα δέ-
κα χρόνια, εκτός από τον πλαν-
ήτη Πλούτωνα, δλο: οι άλλοι:

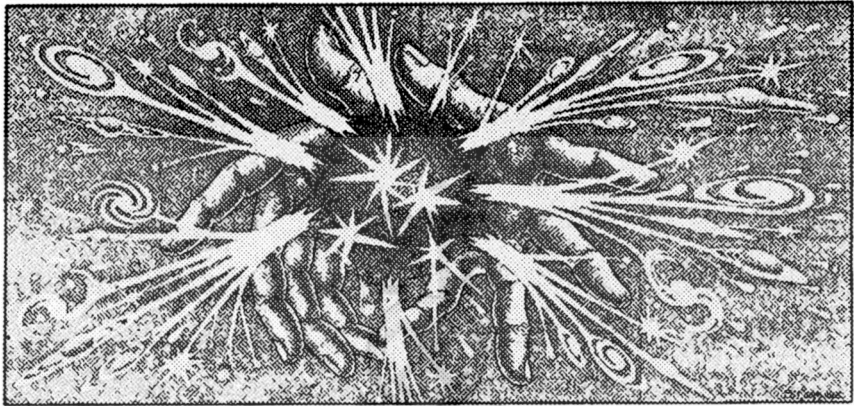
πλανήτες θα έχουν εξερευνηθεί.

Τό διάστημα μπορεί να χρη-
σιμοποιηθεί σαν εξέδρα για έπι-
στημονικές παρατηρήσεις και
πειράματα με μεγαλύτερη ακρί-
βεια και άποτελεσματικότητα
απ' ό,τι αν γινότουσαν από τήν
επιφάνεια τής Γης. Τέτοιες πα-
ρατηρήσεις είναι οι μεταωρολογι-
κές προβλέψεις, χρήσιμες στη
γεωργική παραγωγή, ή άναμε-
τάδοση τηλεπικοινωνιακών μηνυ-
μάτων, ή συλλογή στοιχείων για
τον Ήλιο, τους πλανήτες και,
τέλος, οι έρευνες για τις πλου-
τοπαραγωγικές πηγές τής Γης
και για τή μόλυνση του περι-
βάλλοντος.

Τελευταίες ανακαλύψεις

Ο άστρονόμος Τζαίμς Κρί-
στι του ναυτικού άστεροσκοπείου
των ΗΠΑ, ανέκάλυψε ένα νέο
σώμα στο ήλιακό σύστημα το ό-
ποιο πιστεύεται ότι είναι φυσι-
κός δορυφόρος του πλανήτη
Πλούτωνα (σε άπόσταση 4,5
δισεκ. χιλιομέτρων από τή Γη).
Άπό τις σχετικές έρευνες διεπι-
στώθη ότι ο Πλούτων δέν είναι
μόνο, ό πιο μακρινός πλανήτης
του ήλιακού μας συστήματος, άλ-
λά και ο μικρότερος (διάμετρος
2.400 χιλιομέτρων).

Ο άστρονόμος Ρόναλδ Πόλν-
ταν, του πανεπιστημίου του Πρίν-
στον, ανέκάλυψε μία ακόμη
«μαύρη τρύπα» στον άστερισμό
του Σκορπιού. Η προηγούμενη
είχε ανακαλυφθεί στον άστερισμό
του Κύκνου τό 1973.

Ἡ μεγάλη ἔκρηξις

Ὁ ἀστρονόμος Ρόμπερτ Τζάστρουου διετύπωσε τὴν ἀποψη ὅτι τὸ σύμπαν ἤρθε στὴ ζωὴ πρὶν ἀπὸ 20 δισεκατομμύρια χρόνια κατὰ προσέγγιση, μέσα σὲ μιὰ κατακλυσμαίαια ἔκρηξη. Μέσα στὴν καταλυτικὴ θερμότητα τῆς πρώτης στιγμῆς, ὅλες οἱ ἀποδείξεις πού χρειάζονται γιὰ τὴν ἐπισημονικὴ μελέτη τῶν αἰτίων τῆς ἐκρήξεως, ἔλιωσαν καὶ καταστράφηκαν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ πυρήνας τῆς καινούργιας ἱστορίας τῆς Γενέσεως.

Ἐδῶ καὶ 50 χρόνια γνωρίζουμε ὅτι τὸ σύμπαν, ὅπου ζοῦμε, εἶναι: ἐπεκτεινόμενο καὶ ὅτι ὅλοι οἱ γαλαξίες γύρω μας ἀπομακρύνονται ἀπὸ ἑμᾶς καὶ ὅ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο μὲ τεράστιες ταχύτητες. Τὸ σύμπαν ἐκρήγνυται μπροστὰ στὰ μάτια μας, σὰν νὰ πρόκειται γιὰ τὴν ἐπαύριο μιᾶς γιγαντιαίας ἀρχικῆς ἐκρήξεως. Ἄν ἀντιστρέψουμε τὶς ἐξωστρεφεῖς κινήσεις τῶν γαλαξίων μέσα στὸν χρόνο, βλέπουμε ὅτι

ὅλοι ἔρχονται καὶ ἐνώνονται σὲ κάποια στιγμή πρὶν ἀπὸ 20 δισεκ. χρόνια, ἄς ποῦμε. Τῆ στιγμή ἐκείνη, ὅλη ἡ ὕλη τοῦ σύμπαντος ἦταν μαζεμένη σὲ μιὰ πυκνὴ μάζα μὲ θερμοκρασίες πολλῶν τρισεκατομμυρίων βαθμῶν. Ἡ λαμπρότητα τῆς ἀκτινοβολίας αὐτοῦ τοῦ πυκνοῦ, θερμοῦ σύμπαντος πρέπει νὰ ἦταν ἔξω ἀπὸ κάθε περιγραφή. Ἡ εἰκόνα ὑποβάλλει τὴν ἰδέα τῆς ἐκρήξεως ἐκείνη τῆ στιγμή μιᾶς σημαντικῆς ὑδρογονοδόμιας, πού σημάδεψε τὴ γέννηση τοῦ σύμπαντος. Ἡ ἀκριβὴς στιγμή εἶναι ἄγνωστη. Ἀλλὰ τὸ σημαντικό γεγονός εἶναι ὅτι ἡ ἔκρηξη συνέδη σὲ αὐστηρὰ καθορισμένη στιγμή.

Τώρα βλέπουμε, λέγει ὁ ἀστρονόμος, ὅτι οἱ ἀστρονομικὲς μας ἀποδείξεις ὑποστηρίζουν τὴ βιβλικὴ ἀποψη γιὰ τὴ γένεση τοῦ σύμπαντος. Οἱ λεπτομέρειες διαφέρουν, ἀλλὰ τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἀστρονομικῆς καὶ τῆς βιβλικῆς περιγραφῆς εἶναι τὰ

ΐδια: μιὰ αλυσίδα γεγονότων που οδηγούν στον Άνθρωπο, ό όποιος έμφανίστηκε ξαφνικά, μέσα σέ μιὰ λάμψη φωτός και ένεργειας.

Μερικούς επιστήμονες δέν τους κάνει διόλου εύτυχημένους ή ιδέα, ότι ό κόσμος άρχισε μέ αυτόν τόν τρόπο. "Ός πρόσφατα, πολλοί από αυτούς προτιμούσαν τή θεωρία τής σταθερής καταστάσεως. Άλλά οί πρόσφατες αποδείξεις καθιστούν θεδαιο σχεδόν ότι τό μεγάλο μπουμ πράγματι συνέβη πριν από δισεκατομμύρια χρόνια. Τό 1956, ό Άρντο Πεντσίας και ό Ρόμπερτ Γουίλσον ανακάλυψαν ότι ή γή λούζεται μέσα σέ ένα λεπτό στρώμα ακτινοβολίας που έρχεται από όλες τίς κατευθύνσεις τού ούρανού. Οί μετρήσεις τους έδειξαν, ότι πηγή αυτής τής ακτινοβολίας δέν μπορεί νά είναι ή γή, όπως δέν μπορούν νά είναι ούτε ή σελήνη ή ό ήλιος ή όποιοδήποτε άλλο συγκεκριμένο σώμα στον ούρανό. Η πηγή φαίνεται νά είναι, όλόνληρο τό σύμπαν.

Οί δύο επιστήμονες έμειναν κατάπληκτοι από τήν ανακάλυψή τους. Οί έρευνές τους δέν άφορούσαν τήν καταγωγή τού σύμπαντος, και οί δύο επιστήμονες δέν κατάλαθαν ότι είχαν πέσει πάνω στο κλειδί ένός από τά μεγαλύτερα κοσμικά μυστήρια.

Όστόσο, συνεχίζει ό άστρονόμος, λιγότεροι επιστήμονες τολμούν νά έρωτήσουν: «Τί ύπήρχε πριν από τήν άρχή» και ακόμη λιγώτερο: «Ποιός ήταν τό Πρώτον Κιόνον»;

Αυτά είναι θέματα πέραν τών δυνατοτήτων τής σκέψεως (γιατί

περι έρευνής δέν τίθεται θέμα). Και οί περισσότεροι φυσικοί και άστρονόμοι συμμερίζονταν τήν άποψη τού Άγιου Αυγουστίνου, ό όποιος, όταν τον ρωτήσαν τί έκανε ό Θεός προτού δημιουργήσει τα υλικά τού ούρανού και τής γής, άπάντησε: «Δημιουργόσε τήν κόλαση για τους ανθρώπους, που κάνουν τέτοιες έρωτήσεις».

Και ό άστρονόμος Τζάστρου καταλήγει:

«Άς έξετάσουμε τίς τεράστιες διαστάσεις τού ζητήματος: ή επιστήμη ανακάλυψε ότι τό σύμπαν ήρθε στή ζωή μέ μιὰ έκρηξη που συνέβη σέ όρισμένη στιγμή τού χρόνου. Ρωτάει: τί προκάλεσε αυτό τό αποτέλεσμα, Ποιός ή τί έδωσε τήν ύλη και τήν ένεργεια μέσα στο σύμπαν; Τό σύμπαν δημιουργήθηκε από τό τίποτε ή συναποτελέσθηκε από προυπάρχοντα υλικά; Και ή επιστήμη δέν μπορεί νά άπαντήσει σ' αυτά τά έρωτήματα.

Η έξέλιξη αυτή είναι: έξαιρετικά παρόδοξη και άπροσδόκητη για τους πάντες, παρεκτός για τους θεολόγους. Αυτοί πάντοτε δέχονται τόν λόγο τής Βίβλου, ότι ό Θεός δημιούργησε τόν ούρανό και τή γή. Για τόν επιστήμονα που έζησε πάντοτε μέ τήν πίστη του στη δύναμη τού όρθού λόγου, ή ιστορία αυτή τελειώνει σάν κακό όνειρο. Ο επιστήμονας έχει σκαρσκαρφλώσει τό όρος τής άγνοίας. Και έτοιμάζεται νά ανέδει στην ύψηλότερη κορυφή. Καθώς λοιπόν αναρρηχάτα: στον τελευταίο όράχο, τόν ύποδεχονται μιὰ ομάδα θεολόγοι που βρίσκονται καθισμένοι εκεί από αιώνες».

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), εἶναι ἀνοικτὰ καθημερινῶς, πλὴν Σαββάτου 8.30-12.30 π.μ. Τηλ. Γραφείων 3246 837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν, ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζικὰς ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεῦχη ἀποστελέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἀγνώστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν, ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Δημ. Δελαπέτρος, Ἀναγνωστοπούλου 21.

Ἐλένη Λαμπρίδου, Μπιζανίου 8, Καλλιθέα

Νέλη Ξεπαπαδάκου, Φιλοτίμου 2
Κων. Σταμπούλης, Ἀγ. Μελετίου 48

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Παν. Δραγῶνας, Πλ. 23ης Μαρτίου, Καλαμάτα

Ἰω. Καραγιαννάκης, Κολοκοτρῶνη 143, Καβάλα

Ἀντ. Πάντζιος, Μακεδον. Γ. Κωνσταντινίδη 8, Θεσ)νίκη

Ἀναστ. Πίσπας, Χατζῆ 155, Βόλος

Γεωρ. Πολυχρονάκης, Σύρος

Ἐμμ. Φασόλης, Α. Παπαναστασίου 18, Θεσ)νίκη

Ἀναστάσιος Τζαβάρας

Ἀπῆλθε τοῦ γηίνου κόσμου ἕνας ἀκόμη ἐκλεκτὸς κοινωνικὸς παράγων καὶ πνευματικὸς ἄνθρωπος, ὁ Ἀναστάσιος Τζαβάρας, δικηγόρος, πρόεδρος φιλοσοφικῶν ἐργαστηρίων, ἀνελθὼν τὴν ἱεραρχικὴν κλίμακα μέχρι τῆς θέσεως τοῦ Ἀντιπροέδρου τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33^ο τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία καὶ ἡ ταφὴ ἔγιναν εἰς τὴν Ἐλευσίνα, τὴν ἡμέραν τοῦ Ἰουνίου.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου τούτου, ἀδ. Μηνᾶς Λογοθέτης, ἀποχαιρετῶν τὸν νεκρόν, εἶπε, μεταξὺ ἄλλων:

«Ὑπῆρξεν, ὄχι μόνον ἐπιφανὴς θεράπων τοῦ δικαίου, ἀλλὰ καὶ ἕνας ἄνθρωπος πνευματικὸς, στοχαστὴς, φιλοσοφημένος.

Ἐἶχε κάμει κτῆμα τοῦ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ μας πολιτισμοῦ, τὰς ὁποίας, ἀκόμως ἐργάσθη καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του, νὰ διαδώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Βαθύτατα χριστιανός, μὲ φιλοσοφικὴν πληρότητα, ἐξαιρετὸν ἦθος, καλωσύνην καὶ μειλίχιον ὕψος, ἀκτινοβολοῦσε Ἀγάπην.

Ἀγάπη — Ἀλήθεια — Δικαιοσύνη, ἦτο τὸ τρίπτυχον, εἰς τὸ ὁποῖον, καθ' ὅλον τὸν βίον του ἀκραδάντως ἐπίστευε καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἔδιδε καθημερινῶς ζωὴν καὶ περιεχόμενον, διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων του, τῶν ἀγαθῶν λόγων του, τῶν ἀγαθῶν πράξεων του.

Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐπληθεύετο ἀπολύτως τὸ τοῦ Μενάνδρου: «ὡς χαρίεν ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾖ» — Πόσον χαριτωμένον πρᾶγμα νὰ εἶναι κανεὶς ἄνθρωπος, ὅταν εἶναι ἄνθρωπος.

Καὶ ἦτο πραγματικὸς Ἀνθρωπος

ὁ Ἀναστάσιος Τζαβάρας.

Τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον ἀφήνει εἶναι δυσαναπλήρωτον, ἀλλὰ ὁ θίος του ὀλόκληρος θὰ εἶναι φωτεινὸν παραδειγμα διὰ τοὺς ἐπιζῶντας, καὶ διὰ τὴν νεολαίαν γενικώτερον»

✱

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ

τὸν γήινον βίον

Ἰουλία Γεωργιάδη, Ἀθήναι
Ἀλ. Σκελλερχίδης, Ἀθήναι

✱

Ἡ ΘΕΡΙΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ»

Ὅπως καθὲς χρόνον, τελευταίως, δὲν ἐξεδόθη καὶ ἔφετος τὸ τεύχος τῶν μηνῶν Ἰουλίου - Αὐγούστου. Ἐπομένως, τὸ παρὸν ὑπ' ἀριθ. 129 τεύχος Σεπτεμβρίου - Ὀκτωβρίου, ἀποτελεῖ ἀμση συνέχεια τοῦ τεύχους ἀριθ. 128, Μαΐου - Ἰουνίου.

✱

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Τὸ Διεθνὲς Θεοσοφικὸν Κέντρον Νεότητος ἀρχισε νὰ ἐκδίδῃ ἕνα νέον διεθνὲς θεοσοφικὸν περιοδικόν. Τὸ νέον περιοδικόν θὰ ἐκδίδεται εἰς τὴν ἀγγλικὴν καὶ θὰ διανέμεται δωρεὰν εἰς ὄσους ἐπιθυμοῦν τὸ λαμβάνουν.

Ὅσοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας ἐπιθυμοῦν νὰ λαμβάνουν τὸ περιοδικόν αὐτό, ἄς ἐπικοινωνήσουν μὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6, Τ.Τ. 122, τηλ. π.μ. 3246837).

✱

«ΤΟ ΜΕΓΑ ΠΑΡΩΝ»

Κατὰ λάθος ἀπεδόθη στὸν κ. Γιάννη Μαρρέ τὸ ποίημα «Τὸ μέγα Παρῶν», ποῦ περιελήφθη στὴν ἈΝΘΟΛΟΓΙΑ τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, στὸ τεύχος 128 Μαΐου - Ἰουνίου ἐ. ἔ. Διότι τοῦ ἦταν μόνο τὸ «Ἄν ἤμουν δέντρο». Τὸ «Μέγα Παρῶν» εἶναι τῆς Μαριέττας Λομπιάνκο. Τῆς ἐκφράζομε τὴν λύπην μας γιὰ τὴν παραλείψην καὶ παρακαλοῦμε τοὺς συνδρομητὰς νὰ κάμουν στὸ τεύχος τῶν τῆν σχετικὴ διόρθωσιν.

ΤΟ «ΘΕΟΣΟΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ»

ΠΡΟ 50 ἑτῶν ἐξεδίδετο τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ «ΘΕΟΣΟΦΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ», τοῦ ὁποῖου συνέχεια, ἀπὸ τοῦ 1956, ὑπῆρξε ὁ «ΙΛΙΣΟΣ».

Τὸ πρῶτον τεύχος ἐξεδόθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1928, σὲ 16 σελίδες (σχημα 8ον 58X86) καὶ διενέμετο δωρεάν εἰς τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι, ἢ ὅποια εἶχε τὰ γραφεῖα τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ὀμήρου 20.

Ἀπὸ τοῦ 1929 μέχρι τοῦ 1934 ἐξεδοθησαν ἕτερα 23 τεύχη, σύνολον Α' περιόδου 24 τεύχη.

Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον 1934 τὸ «Θεοσοφικὸν Δελτίον» εἰσέρχεται σὲ Β' περίοδον μηνιαίας ἐκδόσεως καὶ ἐκδίδονται μέχρι τῆς ἐναρξέως τοῦ πολέμου 49 τεύχη. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 49 τεύχος Σεπτεμβρίου - Ὀκτωβρίου 1940, ἦτο τὸ τελευταῖον τῆς περιόδου τοῦ Μεσοπολέμου.

Τὴν 8ην Νοεμβρίου 1940 ἐκυκλοφόρησεν ἐγκύκλιος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας με ἐκκλησίην πρὸς τοὺς Θεοσόφους ὅλων τῶν χωρῶν νὰ ἐκφρασοῦν ἐπὶ τῆς ἀπρόκλητου προσβολῆς βίας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὅποια—ὅπως ἐτονίζετο—ἀνθίστατο με ὁμοθυμον καὶ ἀποφασιστικὴν ὁμοψυχίαν τοῦ Λαοῦ με τὴν βοήθειαν τῶν Δυναμῶν τοῦ Φωτός. Ἰδιαίτερως τὰ μέλη τῆς Ἑταιρίας ἐκαλοῦντο νὰ πρᾶξουν τὸ καθήκον τῶν, «ὑπεραμνομένοι τῶν ευγενῶν ιδεωδῶν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἀδελφότητος, με πεπειθησιν ἐπὶ τὴν νίκην τοῦ Πολιτισμοῦ, τῆς Ἀρετῆς καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος».

Τὸ ΘΕΟΣΟΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ἐπανελαβε τὴν ἐκδόσιν του, με τὸ τεύχος 50, τὸν Μαρτίον τοῦ 1946. Τὸν Ἰουνίον τοῦ ἰδίου ἐτους ἐξεδόθη με ἀριθ. 51 ἕνα ἑκτακτὸν τεύχος, περιέχον μονον ὁμιλίαν τοῦ Προέδρου (τότε) τῆς Ἑταιρίας Ζιναραγιαντάσα. Ἐνα ἀκόμη τεύχος, με ἀριθ. 52 ἐξεδόθη τὸν Δεκεμβρίον 1946. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ἢ Θ.Ε. ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ὁδὸν Γ' Σεπτεμβρίου 56 Β' 3ος ὄροφος.

Λόγῳ δυσκολιῶν ἐκ τῆς μεταπο-

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ

“Όπως είναι γνωστόν, ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία ἔχει καθιερώσει τὴν 8ῃ Μαΐου ὡς Ἑορτὴ τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ. Διάλεξε τὴν ὁμορφὴ αὐτὴ ἐποχὴ, ποὺ ὀλόκληρη ἡ Φύσις ξυπνάει ἀπὸ τὸν λήθαργο τοῦ χειμῶνος, ἀναγεννᾶται μὲ μιὰ γλυκύτητα ποὺ ψαύει τὶς αἰσθήσεις μας, γιορτάζει καὶ ντύνεται τὴν πλούσια φορεσιά της, στολίζει τὴν Γῆ μας μὲ ποικιλίαις λουλουδιῶν καὶ ἁρμονίαις χρωμάτων, ποὺ μᾶς μαγεύουν, καὶ τὰ μῦρα τους διαλύονται παντοῦ. Μεγάλο, ἱερὸ καὶ ὕψηλό σύμβολο, ὁ Λωτός.

Ὁ Λωτός, ὡς ὑδροχαρὲς φυτὸν, καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, παρέχει ἔδαφος πρὸς ὕψηλὸν συμβολισμόν. Καὶ τοῦτο, διότι τὴν Γῆν ἐγγίζει μὲ τὶς ρίζες του, τὸ νερὸ μὲ τὸ στέλεχος του, τὸν ἀέρα καὶ τὸ Φῶς μὲ τὸ ἄνθος του, τὸ ὁποῖον δέχεται τὶς ἐπιδράσεις των. Γι’ αὐτὸ θεωρεῖται σύμβολον τῶν 4 στοιχείων τῆς Φύσεως. Ὅπως κάθε σύμβολον, κρύβει καὶ ὁ Λωτός ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰς ἔννοιαις, φυσικὰς, ἠθικὰς καὶ φιλοσοφικὰς. Κρύβει, ἐκτὸς

ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἔννοιαν τῶν 4 στοιχείων τῆς Φύσεως, καὶ ἄλλες βαθύτερες. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, οἱ θεότητες τῶν Βραχμῶν παρίστανται εἴτε νὰ κρατοῦν ἕνα λωτὸν σὰν σκήπτρον στὸ χέρι, ἢ νὰ κάθονται ἐπάνω σ’ αὐτόν, σὰν ἐπὶ θρόνου.

Οἱ Αἰγύπτιοι, τὸν Λωτὸν μετεχειρίζοντο ὡς σύμβολον τοῦ Ὁσίριδος καὶ τῆς Ἴσιδος, καὶ ἐποποθεῖτο σὰν στεφάνι στὶς κεφαλὰς τῶν θεῶν. Στὴν Ἰουδαία, οἱ Στῆλες τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντος ἐκοσμοῦντο μὲ λωτούς. Στὴν Αἴγυπτο, συχνὰ εὐρίσκονται σὲ ἀρχαίους τάφους σύμβολα καὶ παραστάσεις λωτοῦ.

Ὁ λωτός ἐμφανίζεται ὡς λευκός, ροδόχρους καὶ κυανούς. Ὁ καθένας ἔχει καὶ μίαν ἰδιαιτέραν σημασίαν, ὅπως π.χ. ὁ λευκὸς ὡς ἐκ τοῦ χρώματός του συμβολίζει τὴν ἀγνότητα, μίαν κατάστασιν ἐξηγνισμένην τῆς ψυχῆς. Ὁ ροδόχρους, τὴν δραστηριοποίησιν, καὶ ὁ κυανὸς τὴν πνευματικότητα. Στὴν φιλοσοφικὴν τοῦ ἔννοια, ὁ Λωτός συμβολίζει τὸν μεγάλον νόμον τῆς μετενσαρκώσεως, ὅπως ἐπίσης τὸν μεγάλον νόμον τῆς ἐξελίξεως, τῶν ὁποίων, κατὰ κάποιον τρόπον, ἐκφράζει τὸ μέσον. Ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ ἔννοια προκύπτει, διότι τὸ ἄνθος αὐτὸ ἔχει μίαν ἰδιαίτησαν κατάστασιν. Κάνει ὄχι μόνον σπόρους ἐδωδύμους, ἀλλὰ οἱ σπόροι τοῦ πηγαίνουν ἀπὸ τὸν ἀέρα στὸ νερὸ στὴ Γῆ, γιὰ νὰ γονιμοποιηθῶν καὶ ἀνθίσουν, ἀκολουθώντας τὸν ἀντίστροφον δρόμον. Εἶναι, ὅπως βλέπομεν, φυτὸν ἰδιαζούσης διατάξεως, γι’ αὐτὸ καὶ ἐκφράζει παραστατικὰ τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς ψυχῆς, τὸ λουλουδί τῆς ζωῆς, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ ἀέρινον περιβάλλον, τὸ ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς, ἀσχέτως εἰδικῆς ὀνομασίας, γιὰ νὰ πέσῃ, νὰ ἐνσαρκωθῇ στὸ περιβάλλον τῆς Γῆς.

Ἄλλὰ ὁ συμβολισμὸς τοῦ Λωτοῦ, σταματᾷ ἔως ἐδῶ· αὐτὸ μόνον θέλει νὰ ἐκφράσῃ, ἢ κρύβει καὶ κάτι ἄλλο βαθύτερο καὶ ὕψηλότερο, τὸ

λεμικῆς καταστάσεως, τὸ 1948 ἐξεδόθη ἕνα μόνον τεύχος τὸ ὑπ’ ἀριθ. 53, τὸν Ὀκτώβριον 1948.

Κατὰ τὰ ἔτη 1949—1955 ἐξεδόθησαν 23 τεύχη τὰ ὑπ’ ἀριθ. 54—76.

Εἰς τὸ τελευταῖον τεύχος ἀνηγγέλετο ἡ διαδοχὴ τοῦ ΔΕΛΤΙΟΥ ἀπὸ τὸν ΙΛΙΣΟΝ, ὁ ὁποῖος ἄρχισε ἐκδιδόμενος τὴν α’ τριμηνία τοῦ 1956 καὶ ἔκτοτε συνεχίζει ἀδιαλείπτως τὴν ἔκδοσίν του.

Παραλλήλως ὁμοῦ ἐξεδόθησαν τὸ 1956—1957 πέντε τεύχη, ἀπὸ Ἰουλίου 1959 μέχρις Ὀκτωβρίου 1962 ἑπτὰ τεύχη μεγάλου σχήματος, ἀπὸ Ὀκτωβρίου 1963 μέχρι Φθινοπώρου 1965 ὀκτὼ τεύχη συνολικῶν 20 τεύχη, τὰ ὅποια προστιθέμενα εἰς τὰ 24 τῆς Α’ Περιόδου καὶ τὰ 76 τῆς Β’ Περιόδου, ἀποτελοῦν ἐν ὅλῳ 120 τεύχη.

ὁποῖον μᾶς ἐκφράζουν κατὰ τὸν πιὸ παραστατικὸ τρόπο, οἱ παραστάσεις τῶν Βραχμανικῶν Θεοτήτων, ποὺ κρατοῦν Ἐνωτὸ στὸ χέρι, ἢ ποὺ κάθονται ἐπάνω στὸ Ἐνωτὸ σάν σὲ θρόνο,

Τὸ πᾶν στὴ Φύσι ἐξελίσσεται καὶ μεταβάλλεται δυνάμει Παγκοσμίων Νόμων. Καὶ ἡ ψυχὴ υπόκειται στοὺς ἴδιους φυσικοὺς νόμους, ἐξελίσσεται καὶ μεταβάλλεται ἐπὶ τὸ καλύτερον, πρὸς τὸ τελειότερον, δυνάμει τοῦ νόμου τῆς μετενσαρκώσεως, ἀλλάζοντας διαρκῶς τὸ γήινον περιβάλλον τῆς Ἐρχεται ὁμως ἡ στιγμὴ, κατὰ τὴν ὁποῖαν, στὴ μακραιώνα γήινη πορεία τῆς ἐξελίξεώς της μὲ τὶς ἀναριθμητὰς ἐνσαρκώσεις της, τὸ ἀνθρώπινον περιβάλλον δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἐξυπηρετήσῃ πλέον ἢ ἡ ψυχὴ θέλει νὰ καθαρῇ, ἐξαγνισθῇ, ἔγινε καλὴ διὰ μέσου τῶν δοκιμασιῶν τῆς Ἐπέβαλε παθὴ καὶ ἐλαττώματα, ἔμαθε ὅ,τι ἔπρεπε νὰ μάθῃ ὡς γνωστικὸν καὶ συναισθηματικὸν περιεχόμενον τοῦ εἶναι τῆς, κατέστη φωτεινὴ καὶ κεκαθαρμένη (ἀγνή), ἔφθασε στὴν τελειοποίησιν γιὰ τὸ ἀνθρώπινον περιβάλλον, καὶ ὁδεύει πλέον πρὸς τὸ Φῶς καὶ τὴν θεότητα. Ἐτσι, δυνάμει θείου δικαίωματος ἀναφαιρέτου διὰ τὴν ἐξελισσομένην ψυχὴν καὶ ἐξελιχθεῖσαν στὸ ἀνθρώπινον περιβάλλον, τίθεται τέρμα στὶς ἀνθρώπινες δοκιμασίες διὰ τῶν ἐνσαρκώσεων, καὶ ἡ ψυχὴ μεταβαίνει σὲ ἄνωτερον καὶ θεϊότερον περιβάλλον καὶ κατάστασιν ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη. Ἡ ψυχὴ τότε γίνεται ἐλεύθερον θεῖον πνεῦμα, ἀποθεοῦται, ὅπως λέγεται, διανύουσα πλέον ἐξελικτικὴν κλίμακα ἀνωτέρων ἐπιπέδων Ἡ ψυχὴ δὲν υπόκειται πλέον στὶς ἀνθρώπινες ἐνσαρκώσεις, ἀφοῦ διήνυσε τὸν δρόμο τῆς στήν πορεία τῆς μετενσαρκώσεως-ἐξελίξεως, ἢ ἐξελίξεως διὰ τῆς μετενσαρκώσεως, τελειοποιήσεως, ἀποθέωσις, ἐξελισσομένη τοῦ λοιποῦ καὶ εἰς τὸν ἄπειρον χρόνον ὡς φωτεινὸν καὶ σοφὸν πλέον πνεῦμα, σὲ θεϊότερα ὅλοεν περιβάλλοντα.

Ὁ ἱερὸς Ἐνωτὸς, τὸ ὠραῖον αὐτὸ σύμβολον, περικλείει λοιπὸν τὶς θαυραίνουσες αὐτὲς ἔννοιες, ἀπὸ τὴν ἐξαγνιστικὴν κατάστασιν δυνάμεων ψυχικῶν, ποὺ συμβολίζει ὁ λευκὸς Ἐνωτὸς, ἕως τὴν θείαν καὶ πνευματικὴν, ποὺ συμβολίζει ὁ κυανοῦς. Ἡ παράστασις τοῦ Ἐνωτοῦ στὸ χέρι ἐνὸς θείου πνευματικοῦ ὄντος, σημαίνει ὅτι οἱ μετενσαρκώσεις ἐτελείωσαν; τὸ ὄν ἔφθασε στὴν θεοποίησιν, καὶ τὶς κρατᾷ στὸ χέρι, στὸ ἐνεργητικόν του, ὡς τροπαῖον νίκης τῆς ἀγωνιζομένης ψυχῆς γιὰ τὸ Φῶς καὶ τὴν θεότητα.

Τὸ ὅτι οἱ Θεότητες κάθονται ἐπάνω στὸ Ἐνωτὸ — μιὰ ὠραία συμβολικὴ παραστασις ἀκόμη — ποὺ σημαίνει ὅτι, διὰ τοῦ Ἐνωτοῦ, ἔφθασαν στὴν θεϊκὴ αὐτὴν κατάστασιν, ἢ ὁποῖα στηρίζεται στοὺς νόμους ποὺ ἐκφράζει ὁ Ἐνωτὸς, μετενσαρκώσεις-ἐξελίξεως, τῶν ὁποίων εἶναι ἀποτέλεσμα Ἐπαναπαύονται στὸν Ἐνωτὸν καθήμενοι, ὡς ἐπιδραβεῦσι τῶν τῶσων κόπων καὶ δοκιμασιῶν τῆς γήινης πορείας των, ποὺ τώρα ὑπέρκεινται ὡς θεῖα πλέον ὄντα, κυριάρχη τῆς γήινης φθορᾶς, μὴ υποκειμένα πλέον στοὺς νόμους τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, τῶν μετενσαρκώσεων. Φοροῦν μακρυτάτα κομπολόγια μὲ χανδρες Ἐνας ἀκόμη ὠραῖος συμβολισμὸς ποὺ ἐκφράζει ὅτι τὶς φέρουν μαζί των στὴν ψυχικὴν τους ἱστορία, ὡς πολῦτιμα κοσμήματα τῆς ψυχικῆς των ἐργασίας, ἀνά τὴν μακραιώνα γήινη πορεία τους.

Ἐπομένως, ὁ Ἐνωτὸς, τὸ ἱερὸν αὐτὸ σύμβολον, εἶναι τὸ ἐκφραστικὸν μέσον τῶν μεγάλων νομῶν τῆς ζωῆς καὶ τῆς προοδοῦ, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν μετενσαρκώσιν, γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν ἀποθέωσιν.

Οἱ ἀνθρώποι βλέπουν τὸ ἄνθος τοῦ Ἐνωτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔχουν φθάσει στὸ σημεῖον νὰ κάθωνται ἀναπαυτικὰ ἐπάνω του. Κάποτε ὁμως θὰ φθάσουν...

Σοφία Δ. Ἰωαννίδου

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

(μὲ τὴ σειρὰ λήψεως)

Σπύρου Νάγου. Τεκτονικὲς Ὀμιλί-
ες (1904 - 1933)Ἐκδοσὴ ἐπιμελεία Διοδώρου Κα-
ρυδάκη Ἀθήνα 1978.Βασίλη Γ. Βιτσαξή: Πλάτων καὶ
Οὐπανισάντ. Ἀθήναι 1978.Βασ. Γ. Βιτσαξή: Παντοτεινὰ καὶ
Πρόσκαιρα (Ποιήματα). Βιβλιο-
πωλεῖον Ἐστίας. Ἀθήναι.

Βιδεκανάντα: Γιόγκα, Ἀθήνα 1978.

Ἄγγ. Φουριώτη: Μὲ ἀφορμὴ τὴν
ποίησιν τοῦ Βασίλη Βιτσαξή. Ἀ-
θήνα 1977.Κώστα Ψαρράκη: Ποιήματα. Ἡρά-
κλειο 1978.Ζάχου Σαμολαδά: Εὐρωπαϊκὴ Ἰδέα.
Θεσ)νίκη, 1978.Γιάννη Σκούτα: Σκόρπια στάχυα
(ποιήματα). Ἀθήναι, Μάρτιος
1978. .Εὐαγγελίας Κ. Φραγκάκη: Χάνδαξ-
Κάστρο - τὸ Ἡράκλειό μου. Ἀ-
θήναι, 1978.Εὐάγ. Κ. Φραγκάκη: Ἡ δημῶδης
Ἱατρικὴ τῆς Κρήτης. Ἀθήναι
1978.Τάκη Σιωμπούλου: Ξάνθος - Φλά-
βιος Ἀπελλίνος (ποιήματα).
Γιάννινα 1978.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἀχαϊκὰ Χρονικὰ (Ἰαν. + Μάρτ.)

Ἡπειρωτικὴ Ἐστία (Ἰαν. - Φεβρ.,
Μάρτ. - Ἀπρ.)

Κρητικὴ Ἐστία (Μάρτ. - Ἀπρ.)

Νέα Σύνορα (Γεν. - Μάρτ.)

Σταθμοὶ (Μάιος)

Ὁ Κρίκος (Μάιος - Ἰούνιος)

Ποίηση (μηνιαίκο τετράδιο) (Ἰού-
νιος)

Σύγχρονη Σκέψη (Μάιος - Ἰούν.)

Πολιτικὸ Κριτήριον (Ἰούν.)

Πνευματικὴ Κύπρος (Μάης, Ἰούν. -
Ἰούλ.)

Κρητικὸ Βῆμα (Ἰούν., Ἰούλ.)

Σμύρνα (Μάιος - Αὐγ.)

Θεσσαλικὴ Ἐστία (Μάης - Αὐγ.)

Ὁ Φυσιολάτρης (Ἰούλ. - Αὐγ.)

Ἰδιοκτῆτης: Ἐκδόσεις «Ἰλι-
σὸς» Συν.Π.Ε., Δραγατσανίου
6. Ἐκδότης - Διευθυντής: Κω-
στής Ν. Μελισσαρόπουλος,
Πλατ. Ἐθνικῆς Τραπέζης 3,
Φιλοθέη. Προϊστάμ. Τυπογρα-
φείου: Ε. Σωτηρόπουλος &
Σία, Κερασινίου 72, Τ.Τ.
209-Τηλ. 5224728.

Τιμὴ τεύχους δρχ. 30
Ἀθήναι, Σεπτ. - Ὀκτ. 1978

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ»

Ἀλεξ)πολις: Ἐλ. Γιαννώτας

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Δράμα: Φίλ. Τζάλλας

Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλῆς

Ἡράκλειον: Λ. Κουντῆς

Θεσσαλονίκη: Εὐ. Παρᾶς

Ἰωάννινα: Μιχ. Πραπίδης

Καβάλα: Κ. Παπαγεωργίου

Καλαμάτα: Π. Γκλεγκλῆς

Κέρκυρα: Κ. Ἀγιοῦς

Κομοτινῆ: Ἰω. Σαμουκασίδης

Λαμία: Κ. Φαλίδας

Λάρισα: Βασ. Παπαζήσης

Μυτιλήνη: Ἀριστ. Ἀρμούντας

Πάτρα: Ἀθ. Κουτοσάκης

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου

Χανιά: Ν. Βαρδάκης

Ἀμμόχωστος: Ἄνδρ. Τσόκκος

Λεμεσός: Ἀντώνιος Στυλιανοῦ

Λευκωσία: Ἀχ. Ζαβαλλῆς

Πάφος: Κ. Καθητζιώτης

Ἰσταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Εὐάγ. Παρᾶς, Βιβλιοπωλεῖον, Πλατ.
Ἴπποδρομίου 10, τηλ. 265-042

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΚΥΠΡΟΝ

Ἄντ. Στυλιανοῦ, Βιβλιοπωλεῖον,
Σαριπόλου 15, Λεμεσός

Τὸ ὠραιότερο δῶρο
ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων

εἰς σελ. 2 ἐξωφύλλου

(Ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν)

Ἐγγράψετε νέους συνδρομητὰς

Συνδρομὴ 1978 δρχ. 150 (ἐξωτερικοῦ \$ 6.00)
ἀεροπορικῶς \$ 10.

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοραζοῦν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

ἕκαστον πρὸς δρχ. 160 ἀντὶ δρχ. 200

Ἡ συνδρομὴ τοῦ 1978 εἶναι δρχ. 150. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸ \$ 6.
ἀεροπορικῶς \$ 10.—

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλωνται μὲ
ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν — ὄχι μὲ ἐντολὴν — ἐπ'
ὀνόματι Κωστῆ Μελισσαροπούλου ἢ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6,
Ἀθήνας 122.

Κυκλοφορεῖ

εἰς Β'. Ἔκδοσιν

Ἑλενας Πετρόβνα Μπλαβάτσκι

ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ
τῆς
Θεοσοφίας

Μετάφραση

Μαρίκας Σακελλαρίου - Κανδήλη

Ἔκδοσις Β'.

Ἀθῆναι 1978

Δρχ. 200. Διὰ τοὺς Συνδρομητὰς ΙΔΙΣΟΥ δρχ. 160